

ชุดโครงการ
การพัฒนาระบบสวัสดิการ
สำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย

รายงานวิจัยกรณีศึกษา
กลุ่มนอกกำลังแรงงาน

วิถีชีวิตและสวัสดิการของคนพิการทางกาย

อัครพรรณ ขวัญชื่น
สุทธวรรณ นงคสวัสดิ์

หัวหน้าโครงการ

ดร.ไพฑูริย์ ประเสริฐ

นักวิจัยหลัก

รศ.ดร.ชัคคิยา กรวรรณสุต
จุฑงค์ บุญรัตนสุนทร

ภายใต้การสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานวิจัยย่อยฉบับสมบูรณ์

วิถีชีวิตและสวัสดิการของคนพิการทางกาย

ผู้วิจัย

อัครพรรณ ขวัญชื่น
สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ชุดโครงการ การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย

คำนำจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เห็นความสำคัญของปัญหาและแนวทางในการบรรเทาปัญหาของคนจนและคนด้อยโอกาสและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม จึงได้สนับสนุน “โครงการการพัฒนาแบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย” ประกอบด้วยการวิจัยสถานภาพของคนจนและคนด้อยโอกาส 5 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแรงงาน กลุ่มอาชีพอิสระ กลุ่มคนนอกวัยทำงาน และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส/กลุ่มเสี่ยงและผู้ประสบปัญหาทางสังคม ซึ่งได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ 10,000 ราย และข้อมูลเชิงคุณภาพจากกรณีศึกษาจำนวน 110 กรณี และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

ผลงานทั้งหมดที่ได้จากชุดโครงการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ได้นำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนจน ให้เห็นภาพที่เคลื่อนไหวของสภาพความเป็นอยู่ ความด้อยโอกาส ไร้ที่พึ่ง การเชื่อมโยงให้เห็นบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างคนจนคนด้อยโอกาสกับชุมชน (มิติสังคม) ระบบการทำมาหากิน (มิติเศรษฐกิจ) และมีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง (มิติการเมือง) การให้ภาพเชิงประวัติศาสตร์ ที่ย้อนให้เห็นว่าเดิมวิถีชีวิตของเขาเป็นอย่างไร และต่อมาเกิดอะไรขึ้นที่เป็นจุดหักเหทำให้วิถีชีวิตของเขาตลอดจนบริบทของเขาเปลี่ยนแปลงไป การวิเคราะห์ว่าผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์นั้นๆ (เช่น การสร้างเขื่อน การตั้งเขตนิคมอุตสาหกรรม การตัดถนนเข้ามาในพื้นที่ ฯลฯ) เกิดผลอย่างไรต่อวิถีการทำมาหากิน ความสัมพันธ์เครือข่ายทางสังคม อำนาจต่อรอง คุณภาพชีวิตโดยรวม เพื่อชี้ให้เห็นการปรับตัวในมิติต่างๆ (เช่น การอพยพ การเปลี่ยนอาชีพ ฯลฯ) เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เป็นจุดหักเหแล้ว ทำไมคนบางกลุ่มปรับตัวและหลุดพ้นจากภาวะยากจนด้อยโอกาสได้ แต่ทำไมคนบางกลุ่มก้าวไม่พ้น ปัญหาของคนจนคนด้อยโอกาสทั้ง 5 กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ จะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร โครงการนี้ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับระบบสวัสดิการที่เหมาะสม สวัสดิการที่คนจนต้องการ กลไกที่สามารถเข้าถึงปัญหาของกลุ่มคนเป้าหมายได้ ทั้งองค์กรชุมชน ครอบครัว องค์กรรัฐ ฯลฯ ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาความยากจนของสังคมไทย

สกว. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานของชุดโครงการวิจัยนี้ จะทำให้แง่คิด มุมมองอีกด้านหนึ่งในการจัดสวัสดิการและแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน ที่มองความเชื่อมโยงระหว่างมิติทางเศรษฐกิจกับมิติทางสังคม ซึ่งเป็นการเสริมเติมองค์ความรู้ในเรื่องความยากจนของประเทศไทย สกว. จึงหวังว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายจะสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปพิจารณาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการ เพื่อกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างรอบคอบรอบด้านต่อไป

(ศาสตราจารย์ ดร. ปิยะวดี บุญหลง)

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

คำนำของหัวหน้าโครงการ

โครงการการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ได้แบ่งรายงานออกเป็นสามระดับ ในระดับพื้นที่มีงานกรณีศึกษาต่างๆ 110 กรณี ในระดับภาพรวมของคนจนแต่ละกลุ่มมีรายงานหลัก 5 รายงาน และในระดับภาพรวมทั้งประเทศมีรายงานสรุปบทสังเคราะห์อีก 1 ฉบับ

ถ้าเปรียบรายงานฉบับสรุปสังเคราะห์ภาพรวมเหมือนป่าใหญ่ รายงานหลัก 5 รายงานก็เปรียบเสมือนส่วนของป่าหรือเขตของป่า 5 เขต ส่วนรายงานกรณีศึกษาก็เปรียบเสมือนไม้แต่ละพันธุ์หรือแต่ละต้น

งานกรณีศึกษาจึงแสดงให้เห็นภาพชีวิตจริงของคนจนในแต่ละประเภท ที่สะท้อนออกมาผ่านสายตาผ่านการสังเกตการณ์ ผ่านการมีส่วนร่วม ของนักวิจัยกรณีศึกษา

งานกรณีศึกษาปรากฏให้เห็นสีสันและความเป็นจริงของรูปธรรมของชีวิตคนจนที่มีความหลากหลายและซับซ้อน แต่ละเรื่องแต่ละกรณีเปรียบประดุจแต่ละฉากแต่ละตอนของละครชีวิต ละครชีวิตที่เขียนบทด้วยกลไกและโครงสร้างทางสังคมทุนนิยม สร้างให้คนจนเล่นบทที่น่ารังเกียจของสังคมทุนนิยม

ปราชญ์ของทุนนิยมจึงมีคำกล่าวว่า “คนจนมักจะตกเป็นเหยื่อของคนจนเสมอ” ใช่สิ! ถ้าคนจนจะมองหาเหยื่อ ก็มีแต่คนจนด้วยกันเท่านั้นที่จะเป็นเหยื่อได้ ส่วนคนรวยนั้น ล้วนมีเงิน มีอำนาจ มีความสามารถ มีอาวุธและบริวาร ที่จะป้องกันตนเอง ยากที่จะตกเป็นเหยื่อของคนจน แต่ถ้าพิจารณาให้ไกลไปกว่าคำกล่าวนี้ อาดัม สมิธ นักปรัชญาเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมก็กล่าวว่า คนในสังคมทุนนิยมจะรวยจะจนก็ขึ้นอยู่กับปริมาณแรงงานที่เขาควบคุมได้หรือซื้อหามาได้ เพราะฉะนั้น คนจนผู้ขายแรงงานก็คือเหยื่อของระบบที่คนรวยนำไปใช้สร้างความร่ำรวยให้ตนเอง ดังนั้น คนจนจึงตกเป็นเหยื่อของคนรวยมากกว่าตกเป็นเหยื่อของคนจนด้วยกัน

กรณีศึกษาต่างๆได้สะท้อนให้เห็นว่า คนจนกลุ่มใดที่ยากจน ด้วยสาเหตุของท่าทีต่อชีวิต สาเหตุจากการขาดปัจจัยการผลิต หรือสาเหตุจากความสัมพันธ์ที่เลื่อมล้ำ ภายใต้โครงสร้างของทุนนิยม

ในสังคมทุนนิยมที่คนชนชั้นบนกุมอำนาจรัฐอย่างเหนียวแน่น ยังไม่เคยเห็นกรณีประเทศใดที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ในประเทศทุนนิยมที่อำนาจรัฐถูกจัดสรรปันส่วนให้คนชั้นกลางและคนชั้นล่างมีส่วนในอำนาจรัฐ ประเทศนั้นก็จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำลงได้อย่างมีนัยสำคัญ

ปัญหาความยากจนจึงไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงเรื่องรายได้ แต่มันมีปริมณฑลกว้างไกลไปถึง สิทธิและโอกาส อำนาจ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วย ประวัติศาสตร์สังคมจากทุกประเทศยืนยันในสังขรณ์ว่า คนจนไม่เคยลดความยากจนลงได้โดยปราศจากการต่อสู้ ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้กับตัวเองและต่อสู้กับกลุ่มคนและชนชั้นที่ได้เปรียบและเอารัดเอาเปรียบ

ตำนานการต่อสู้ดิ้นรนของคนจนไทยมีประวัติมายาวนาน หลายยุคหลายสมัย และเพื่ออนาคตที่ดีกว่า คนจนทั้งหลายมีแต่จะต้องต่อสู้ต่อไป เพื่อความเป็นไทและปากท้องของคนจนเอง

ในฐานะหัวหน้าโครงการ ผมขอขอบคุณนักวิจัยรุ่นใหม่ที่เป็นนักวิจัยกรณีศึกษาทุกท่าน ท่านทุกคนได้ปฏิบัติภารกิจเรื่องคนจนอย่างดียิ่ง ท่านคือผู้ถือโคมฉายที่ส่องให้เห็นคนจนในหลืบในซอก ที่ก่อนหน้านี้ใครๆมักจะมองไม่เห็น ขอให้ทุกท่านจงเป็นมิตรที่ดีของคนจนและปรารถนาดีต่อคนจนตลอดไป

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ
หัวหน้าโครงการ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนและช่วยเหลือจากบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ให้การสนับสนุนทางด้านการงบประมาณ และเปิดโอกาสให้นักวิจัยรุ่นใหม่ได้แสดงความสามารถและผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชัตติยา กรรณสูต และอาจารย์จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร ที่จุดประกายความสนใจให้แก่ผู้วิจัย และได้ช่วยให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุงการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะ 7 กรณีศึกษา ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจสภาพชีวิตของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวดียิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเสนอแนวทางการพัฒนาระบบสวัสดิการ อย่างไรก็ตาม ผลงานวิจัยชิ้นนี้อาจจะมีข้อบกพร่องที่ต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงอีก คณะผู้วิจัยยินดีรับความผิดพลาดที่อาจจะมีอยู่เพื่อพัฒนาปรับปรุงต่อไป

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์

อัศรพรรณ ขวัญชื่น

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องวิถีชีวิตและสวัสดิการคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพชีวิตของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว และเสนอแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว โดยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกคนพิการทางการเคลื่อนไหว 7 กรณีศึกษา ผลปรากฏว่ากรณีศึกษาเป็นเพศชาย 4 คน เพศหญิง 3 คน อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 21-35 ปี สถานภาพโสด 4 คน สถานภาพสมรส 3 คน การศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (กศน.) 4 คน ระดับประถมศึกษา 3 คน สาเหตุของความพิการ เป็น ผู้พิการตั้งแต่กำเนิด 3 คน พิการจากอุบัติเหตุ 2 คน พิการจากการเจ็บป่วย 2 คน ผลการวิจัยพบว่า

ด้านเจตคติของครอบครัว ส่วนใหญ่ครอบครัวคิดว่าคนพิการไม่สามารถเลี้ยงชีพและใช้ชีวิตอิสระได้ (Independent Living) จึงเลี้ยงดูแบบปกป้องไม่ให้คนพิการต้องออกจากบ้านไปผจญกับสังคม ซึ่งเป็นการปิดกั้นโอกาสในการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ยิ่งไปกว่านั้น บางครอบครัวได้กล่าวหาว่าลูกที่พิการเป็นผู้นำความหายนะมาสู่ครอบครัว และคนพิการมักจะถูกดูต่ำ โดนดูถูกเหยียดหยาม และเป็นที่รองรับอารมณ์เสมอ

ด้านอุปสรรคทางกายภาพ ส่วนใหญ่ไม่ได้ออกจากบ้านเพราะสภาพแวดล้อมของสังคมไม่เอื้อต่อการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ รถยนต์โดยสาร การเข้าไปใช้สถานที่สาธารณะ เช่น ห้องสุขา ห้างสรรพสินค้า สถานศึกษา โรงภาพยนตร์ สนามกีฬา เป็นต้น เป็นไปด้วยความยากลำบากหรือเป็นไปไม่ได้เลยในบางแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่การเดินทางยากลำบากอยู่แล้วเมื่อสำหรับคนพิการก็ยิ่งพบกับปัญหาเพิ่มมากขึ้น

บริการทางการแพทย์ บางคนพิการจากอุบัติเหตุพบว่า หากมีบริการช่วยเหลือผู้ประสาธน์ที่มีคุณภาพอาจจะไม่พิการหรือมีความพิการที่ไม่รุนแรง คนพิการส่วนใหญ่ไม่ได้รับบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างทันท่วงที เป็นการได้รับบริการที่ช้าและเป็นบริการที่ไม่สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพได้ เป็นเพียงการรักษาในเบื้องต้นและต้องกลับบ้านด้วยสภาพที่เป็นภาระแก่ผู้อื่น บางคนยากจนต้องค้นหาทางด้วยตนเอง โดยผ่านทางสื่อมวลชน จึงทำให้ได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ซึ่งถือว่าล่าช้าและไม่สามารถแก้ไขอะไรได้มากนัก บางคนแม้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีแต่พิการระดับรุนแรง ซึ่งต้องใช้ยาและเวชภัณฑ์ที่อยู่นอกเหนือรายการที่รัฐจะสนับสนุนค่าใช้จ่าย ถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นตามสภาพความพิการ พร้อมทั้งมีการระบุในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ว่า คนพิการจะต้องได้รับบริการเหล่านี้จากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ แต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวอันเนื่องมาจากสภาพความพิการ

ด้านการศึกษา คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อย โดยเฉพาะคนพิการซึ่งประสบอุบัติเหตุจนพิการ ก็จะไม่ได้อ่านหนังสืออย่างใดก็ตาม บางคนได้รับโอกาสจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา ด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อคนพิการทางกาย ทำให้เป็นอุปสรรคที่ใหญ่หลวงต่อการศึกษาศึกษาของคนพิการ นอกจากนั้นยังมีปัญหาด้านความพร้อมของสถานศึกษา ครู และนักเรียน

คนพิการบางคนได้รับความช่วยเหลือจากสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือสถานศึกษาเอกชน แต่กว่าที่จะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆจนใช้บริการเหล่านี้ได้ก็ต้องต่อสู้กับความยากลำบากมากมาย ทั้งการแสวงหาข้อมูลและการติดต่อเพื่อขอใช้บริการ และมีคนพิการส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงบริการ

ในการประเมินตนเอง พบว่า ทุกคนต่างมีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่าในชีวิตไม่แตกต่างไปจากสมาชิกอื่นในสังคม มีบางรายที่รู้สึกแตกต่างหรือด้อยค่ากว่าคนอื่น แต่ก็มีความรู้สึกกระยะสั้น เมื่อรู้ตัวก็เข้าใจว่าความรู้สึกเหล่านี้เป็นความรู้สึกที่ผิด และยังพบอีกว่าคนพิการส่วนมากมีทัศนคติต่อตนเองในแง่บวก ถึงแม้จะพิการไม่ว่ามีงานทำหรือไม่มีงานทำ แต่ทุกคนสามารถสร้างคุณงามความดีได้ ทำให้คนพิการเหล่านี้ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งโดยกำลังทรัพย์ กำลังใจ และการเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับคนพิการอื่น

ด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจ พบว่า คนพิการไม่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับองค์กรชุมชน หรือภาครัฐใดๆทั้งสิ้น ทั้งนี้ส่วนสำคัญที่ผู้วิจัยค้นพบคือ คนพิการไม่ได้รับความสนใจจากผู้ให้บริการของรัฐ ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมตามสมควร

สารบัญ

คำนำสกว.

คำนำหัวหน้าโครงการ

กิตติกรรมประกาศ

บทคัดย่อ

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 วิธีการศึกษา	2
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	2

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความรู้ทั่วไปของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว	3
2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคนพิการ	5
2.3 พฤติกรรมในการเผชิญปัญหา	7
2.4 กฎหมายของคนพิการ	9
2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11

บทที่ 3 ผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

3.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกรณีศึกษา	14
3.2 วิถีชีวิตของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว	14
3.3 อภิปรายผลการศึกษา	21

บทที่ 4 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา	24
4.2 ข้อเสนอแนะ	26

สารบัญ(ต่อ)

บรรณานุกรม	28
ภาคผนวก	29
กรณีศึกษาที่ 1	30
กรณีศึกษาที่ 2	39
กรณีศึกษาที่ 3	47
กรณีศึกษาที่ 4	53
กรณีศึกษาที่ 5	56
กรณีศึกษาที่ 6	58
กรณีศึกษาที่ 7	62

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 30 กำหนดว่าบุคคลย่อมเสมอกันและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุความแตกต่างทางกายหรือสุขภาพจะกระทำมิได้ แต่ทว่า ในข้อเท็จจริงมิได้เป็นเช่นนั้น โดยเฉพาะในกลุ่มคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวยังคงไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างทั่วถึง

สถาบันวิจัยประชากรและสังคมไทย พบว่ามีคนพิการในประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 8.1 ของจำนวนประชากร เทียบกับจำนวนประชากรในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีคนพิการมากกว่า 5 ล้านคน โดยเป็นคนพิการทางกาย 2.75 ล้านคน ในขณะที่กรมประชาสงเคราะห์ซึ่งเป็นสำนักทะเบียนกลางของคนพิการระบุว่ามีคนพิการทางกาย 127,827 คนได้แจ้งจดทะเบียนไว้ ณ สิ้นสุดวันที่ 31 สิงหาคม 2544

ด้วยสภาพปัจจุบันที่คนพิการต้องเผชิญปัญหาต่างๆ ดังจะเห็นได้จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ไม่เอื้อต่อการออกสู่สังคมของคนพิการ หรือความรู้สึกอับอายของครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นคนพิการ ไม่ว่าครอบครัวเหล่านี้จะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีหรือไม่ก็ตาม คนพิการมักจะประสบปัญหาทั้งทางด้านจิตใจ ทั้งจากสภาพปัญหาความพิการทางกายของตนเองและจากสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งโอกาสทางการศึกษาและการมีงานทำของคนพิการมีต่ำมาก

ในทางตรงกันข้ามคนพิการบางคนถูกครอบครัวทอดทิ้งต้องอาศัยความพิการทำมาหากินโดยเป็นขอทานหรือเร่ร่อนออกจากบ้านโดยไร้จุดหมาย บางคนต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้รับสิทธิและโอกาสในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น คนพิการต้องเผชิญปัญหาต่างๆ โดยไม่ได้รับการเหลียวแลเท่าที่ควรจากรัฐบาล ทำให้ผู้ศึกษาตระหนักถึงความจำเป็นในการศึกษาวิถีชีวิตและสวัสดิการของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว เพื่อนำไปสู่แนวทางการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาสภาพชีวิตของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
2. เสนอแนะแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย

ศึกษาวิถีชีวิตของคนพิการทางกายหรือทางการเคลื่อนไหว 7 คน

2. ประเด็นในการศึกษา

- ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สาเหตุของความพิการ
- วิถีชีวิตของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ประกอบด้วย การฟื้นฟูทางการแพทย์ การศึกษา การทำงาน อุปสรรคทางกายภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว ความสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม ความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรอง ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

1.4 วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องวิถีชีวิตและสวัสดิการของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาทบทวนเอกสาร เช่น ตำรา บทความ รายงานการวิจัย กฎหมายและระเบียบ ข่าวหนังสือพิมพ์ เป็นต้น
2. ศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพชีวิตของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
2. ทราบแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องวิถีชีวิตและสวัสดิการของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว มีแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ความรู้ทั่วไปของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคนพิการ
3. พฤติกรรมในการเผชิญปัญหา
4. กฎหมายคนพิการ
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความรู้ทั่วไปของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว

ความพิการเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นแบบชั่วคราวหรือถาวร เมื่อเกิดขึ้นกับบุคคลใดแล้ว ย่อมทำให้บุคคลนั้นมีปฏิกิริยาต่อความพิการ และก่อให้เกิดผลกระทบต่องิตใจ เพราะสมรรถภาพทางร่างกายที่ลดลง และพยาธิสภาพทางร่างกายที่ไม่สามารถทำให้สมบูรณ์นี้ ทำให้ต้องสูญเสียบทบาทบางอย่างในสังคมไป เช่น บทบาทหัวหน้าครอบครัว บทบาทหน้าที่การงาน การที่สมาชิกคนใดคนหนึ่งในครอบครัวต้องเป็นคนพิการย่อมมีผลกระทบต่อสมาชิกคนอื่น เช่น ผลกระทบต่อตัวผู้พิการและครอบครัว ด้านจิตใจและด้านเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากครอบครัวต้องรับภาระเลี้ยงดูคนพิการแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติด้วย (วิยะดา ศักดิ์ศรี. 2531 : 138)

2.1.1 ความหมายของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว

สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2539 : 154) คนพิการทางด้านร่างกาย หมายถึง คนที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์ อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนขาดหายไป กระดูกและกล้ามเนื้อพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรงมีความพิการของระบบประสาท (nervous system) มีความยากลำบากในการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการในศึกษาในสภาพปกติ ทั้งนี้ไม่รวมพวกพิการทางประสาทสัมผัส เช่น ตาบอด หูหนวก เป็นต้น

กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ได้ให้ความหมายของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ไว้ดังนี้ (กรมประชาสัมพันธ์. 2537 : 12)

1. คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้ชัดเจน และไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้ หรือ

2. คนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัว อันเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาต หรืออ่อนแรง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวัน หรือดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างคนปกติได้

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2542 : 9) ให้ความหมายว่า ผู้ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้ชัดเจน และไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้ หรือผู้สูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัว อันเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาตหรืออ่อนแรง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่นๆ ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวัน หรือดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างคนปกติได้

สำนักงาน ก.ค. (2543 : 5) ให้ความหมายว่า คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ได้แก่

1.คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้ชัดเจน และไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้

2.คนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหว มือ แขน ขา หรือลำตัวอันเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาต อ่อนแรง โรคข้อ หรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันหรือดำรงชีพในสังคมได้อย่างคนปกติได้

2.1.2 ผลกระทบของความพิการ

กษกร ศรีสัมพันธ์ (2537 : 15 – 16) ได้กล่าวว่าสภาพความพิการทั้งทางร่างกายและอารมณ์จิตใจ มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ดังนี้

1. ต่อตัวผู้พิการเอง

1.1 เกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านจิตใจของคนพิการ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ กล่าวคือ คนพิการที่มีรูปลักษณะผิดปกติก็จะรู้สึกอับอาย เก็บตัว ท้อแท้ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า มีการขาดความมั่นใจและอยากจะเป็นดังที่ฝัน แต่เมื่อทำไม่ได้ก็ก่อให้เกิดอารมณ์วิตกกังวล ปรวน มองโลกและผู้อื่นในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อสภาพร่างกายพิการ ก็ทำให้จิตใจไม่เป็นสุข มีผลก่อให้เกิดความผิดปกติของระบบประสาท สมองเกิดการเจ็บป่วยทางจิตเวชได้ ผลกระทบที่เกิดจากความพิการทางกายมาสู่ปัญหาทางด้านสุขภาพจิตนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายได้อีกเช่นกัน อาทิ อาจมีโรคแทรกอื่นๆ เข้ามาอีก

1.2 ด้านคุณภาพชีวิต ดังที่กล่าวมาแล้วว่าร่างกายและจิตใจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ เมื่อคนพิการมีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจมาก ๆ ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการเอง เนื่องจากเกิดข้อจำกัดในด้านของการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ มีพฤติกรรมแปรปรวนผิดปกติไป กลายเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคมอย่างสมบูรณ์ และด้อยโอกาสในการรับผิดชอบต่อตนเองด้วย นอกจากนี้ยังมีผลกระทบ

ต่อตนเองในแง่ของการมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความพิการทั้งทางร่างกายและจิตใจนั้นมีผลทำให้เกิดความด้อยโอกาสในการมีงานทำ ด้อยประสิทธิภาพในการทำงานด้วย

2. ต่อครอบครัวผู้พิการ ครอบครัวใดมีคนพิการย่อมรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องดูแลช่วยเหลือให้การรักษาพยาบาล ความใกล้ชิด ความเข้าใจ และในขณะเดียวกันภาระทางด้านเศรษฐกิจย่อมเพิ่มขึ้นด้วย ครอบครัวคนพิการส่วนใหญ่มักรู้สึกเป็นปมด้อยของตน รู้สึกมีความกดดันและขาดความสุข บางครอบครัวมีความรู้สึกขัดแย้งอย่างรุนแรง เนื่องจากกลัวจะเป็นที่รังเกียจของสังคม

3. ต่อชุมชนและสังคม สังคมมักมองว่าคนพิการเป็นภาระที่สังคมต้องเลี้ยงดูอย่างสูงเปล่านั้น บางครั้งคนพิการจึงไม่ได้รับการเอาใจใส่มากนัก สังคมยังมองข้ามความสำคัญของคนพิการในหลายกรณี ทั้งเรื่องสิทธิหน้าที่ ระบบสาธารณูปโภค ฯลฯ และยังส่งผลกระทบในด้านการพัฒนาประเทศ ความมั่นคงของประเทศชาติ การสูญเสียเศรษฐกิจของประเทศ และการสูญเสียผลผลิตของประเทศ กล่าวคือ ประเทศใดมีบุคคลพิการเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นความพิการทางกายหรือ ทางอารมณ์ จิตใจ จะเป็นการสูญเสียแรงงานในการพัฒนาประเทศ การสูญเสียทางเศรษฐกิจและสูญเสียผลผลิตของประเทศ

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคนพิการ

McDaniel (1976 : 1-10 อ้างถึงใน สำนักงาน ก.ค.2543 : 11-12) ได้กล่าวถึงทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เป็นรากฐานของความเข้าใจปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของคนพิการ มี 3 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีรูปลักษณ์ของตนเอง (Body-Image) ซิลเดอร์ (McDaniel.1976 : 5-6 citing Schilder.1950) ได้ศึกษามโนภาพเกี่ยวกับร่างกายของบุคคล แล้วสรุปว่า รูปลักษณ์ของบุคคลมีผลต่อมโนภาพเกี่ยวกับร่างกายของบุคคล และมโนภาพนี้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ ซิลเดอร์ได้ใช้หลักการดังกล่าวนี้อธิบายสภาพจิตที่แปรปรวนของคนพิการว่า ความบกพร่องหรือความผิดปกติทางสรีระสามารถก่อให้เกิดความรู้สึกแปรปรวน ทั้งนี้เพราะรูปลักษณ์ที่เสียไปและสมรรถภาพทางกายที่ลดลง ความรู้สึกแปรปรวนนี้จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติและประสบการณ์ของบุคคลนั้น ๆ

2. ทฤษฎีปมด้อย (Inferiority Complex) แอดเลอร์ (McDaniel.1976 : 2.5 : citing Adler.1927) เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีปมด้อย(Inferiority Complex) มนุษย์จึงพยายามดิ้นรนเพื่อไปสู่สิ่งที่ดีกว่า (Striving for Superiority) โดยเขาจะตั้งเป้าหมายที่เป็นรูปแบบหรือวิถีชีวิต (Style of Life) ไว้ในใจ และจะพยายามนำพาชีวิตตนเองไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ให้จงได้ ปรากฏการณ์เช่นนี้มีใช้สิ่งผิดปกติ แต่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคนและเป็นสาเหตุที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาได้ ในกรณีของคนพิการ แอดเลอร์ อธิบายว่าปมด้อยของคนพิการเกิดจากสภาพความบกพร่องของร่างกาย อันทำให้คนพิการรู้สึกทรมานเพราะรู้สึกถึงความไม่มั่นคงในชีวิตและการต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น หากคนพิการมีความรู้สึกเช่นนี้มากก็จะตั้งเป้าหมายในสิ่งที่ดีกว่าได้สูง และจะมีความมั่นคงแน่วแน่มากในความพยายามดิ้นรนไปสู่เป้าหมายนั้นๆ อย่างไรก็ตาม แอดเลอร์กล่าวว่าสภาพความพิการทางกายและทางจิตอาจเป็นสาเหตุสำคัญของการตั้งความปรารถนาในรูปแบบชีวิตที่ผิดๆ ได้

3. **ทฤษฎีจิต-สรีระ (Somatopsychology)** เป็นทฤษฎีร่วมสมัยซึ่งนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาผู้ที่มีความเจ็บป่วยทางร่างกายหรือมีความพิการ สาระสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ สภาวะทางกายและจิตมีความเกี่ยวเนื่องและไม่เป็นอิสระแก่กัน สภาวะทางกายสามารถส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลได้ เพราะสภาวะทางกายเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพต่างๆ ของร่างกาย อันเป็นเครื่องมือในการแสดงพฤติกรรมและสภาวะทางกายของบุคคลยังเป็นเรื่องเร้าให้บุคคลนั้นและผู้อื่นรอบข้างแสดงพฤติกรรมต่างๆ ต่อคนพิการ กล่าวคือ สภาพความบกพร่องทางกายทำให้คนพิการเองและบุคคลอื่นๆ ประเมินคุณค่าของคนพิการต่ำลง นอกจากนี้ สภาพความพิการยังทำให้บุคคลรอบข้างมองคนพิการอย่างมีอคติ ทำให้แสดงพฤติกรรมที่เป็นปฏิเสชนพิการหรือการให้ความปกป้องคุ้มครองคนพิการจนเกินจำเป็น ทำให้คนพิการยังเห็นคุณค่าของตนเองน้อยลงและพลอยทำให้รู้สึกไร้ความสามารถในเรื่องอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับความพิการทางกายอีกด้วย (McDaniel, 1976:8)

จากทฤษฎีทั้ง 3 ทฤษฎีข้างต้น สรุปได้ว่า สภาพความบกพร่องทางร่างกายของคนพิการนอกจากจะทำให้คนพิการเสียเปรียบทางด้านสมรรถภาพทางกายแล้ว ยังอาจนำมาสู่ปัญหาทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคมของคนพิการได้

นอกจากนี้ จูรีรัตน์ ผ่องแผ้ว (ม.ป.ป.: 23-26) ได้แบ่งปัญหาและความต้องการหลักในการดำรงชีวิตของคนพิการออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1. **ปัญหาและความต้องการด้านการแพทย์** คนพิการจำนวนมากเกือบร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในชนบท คนพิการเหล่านี้มักไม่ได้รับการดูแลรักษาจากแพทย์ ดังนั้น อาการหรือโรคที่ควรจะรักษาให้หายได้หรือป้องกันได้ จึงกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้พิการ อันเนื่องมาจากขาดความรู้ ขาดการศึกษาหรือเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้คนพิการเหล่านี้ขาดโอกาสในการเข้ารับการรักษายาบาล ตลอดจนไม่สามารถจัดหากายอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการชนิดต่างๆ ได้

2. **ปัญหาและความต้องการด้านการศึกษา** ด้วยเหตุที่คนพิการส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท และมีฐานะยากจน รวมทั้งรัฐไม่สามารถกระจายบริการด้านการศึกษาพิเศษไปสู่ชนบทได้อย่างเพียงพอกับความต้องการด้านการศึกษาของเด็กพิการ ทำให้ผู้ปกครองของเด็กพิการต้องพาเด็กพิการไปเข้ารับการศึกษพิเศษซึ่งมีอยู่ในแต่ในจังหวัดใหญ่ ไม่กี่แห่งเท่านั้น ส่วนเด็กพิการที่เข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปก็ต้องเผชิญกับปัญหาทัศนคติของครูและเพื่อนๆ ที่มีต่อเด็กพิการ บางคนถูกรังแก ถูกรังเกียจ ถูกล้อเลียนหรือแสดงความสงสารอย่างผิดๆ อีกทั้งยังต้องเผชิญอุปสรรคในเรื่องอาคารสถานที่สำหรับคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว อุปสรรคในการเดินทางไปโรงเรียนของเด็กตาบอดและเด็กพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว

3. **ปัญหาและความต้องการด้านอาชีพ** คนพิการที่ไม่พิการมากจนทำอะไรไม่ได้ ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพึ่งตนเอง มีรายได้เป็นของตนเอง ไม่ต้องการทำตนเป็นภาระของครอบครัวและสังคม แต่ทัศนคติของสังคมที่มีต่อคนพิการไม่เอื้ออำนวยและไม่เปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถ ประกอบกับคนพิการขาดความรู้ความชำนาญ จึงเป็นการยากที่คนพิการจะได้งานทำ แต่ถ้าได้มีการพัฒนาขีดความสามารถและคุณภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ คนพิการก็สามารถประกอบอาชีพได้ ดังนั้น รัฐและเอกชนควรให้ความสนใจมุ่งดำเนินการในเรื่องการฝึกอาชีพให้แก่คนพิการ โดยจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการที่สามารถ

สนองต่อความต้องการของคนพิการทุกประเภทได้ และควรจะมีอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ โดยมีหลักสูตรการฝึกอาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน แม้คนพิการจะได้รับการฝึกอาชีพและมีความพร้อมที่จะทำงานแล้วก็ยังเป็นการยากที่คนพิการจะได้งานทำ เพราะตลาดแรงงานในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงและมีคนว่างงานจำนวนมาก ถ้าให้เลือกระหว่างคนที่มีร่างกายสมบูรณ์กับคนพิการ นายจ้างย่อมไม่เลือกคนพิการเข้าทำงาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนให้คนพิการมีงานทำ โดยให้รัฐออกกฎข้อบังคับเรื่อง “โควตาในการทำงานของคนพิการ” โดยกำหนดให้สถานประกอบการของรัฐและเอกชนที่มีลูกจ้างมากๆ ต้องรับคนพิการเข้าทำงานตามสัดส่วนที่เหมาะสม

4. ปัญหาและความต้องการด้านสังคม การที่คนพิการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความพร้อมของคนพิการ และความพร้อมของสังคม เมื่อคนพิการมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้ตามถนัด ตามสมรรถภาพของร่างกาย และมีความพร้อมทางด้านจิตใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม มีบทบาทและความรับผิดชอบในสังคม ในขณะเดียวกัน ถ้าสังคมยังไม่พร้อม ไม่เปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถโดยยังยึดติดอยู่กับทัศนคติที่คับแคบและความไม่เข้าใจ ก็ย่อมจะแสดงอาการไม่ยอมรับ ประกอบการไม่เอื้ออำนวยประโยชน์ด้านวัตถุ เช่น อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมสาธารณะและบริการอื่นๆ ด้วยแล้ว ผลก็คือ คนพิการไม่สามารถจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคเช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ ดังนั้น คนพิการจึงเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ให้บริการด้านสาธารณะต่างๆ คำนึงถึงคนพิการประเภทต่างๆ ด้วย เช่น ที่ทำการต่างๆ ของรัฐที่ประชาชนต้องเข้าไปติดต่อควรจะมีทางลาด รวบันไดสำหรับคนพิการที่ใช้รถเข็นหรือเครื่องช่วยในการเดินทาง และรถไฟฟ้าหรือโครงการขนส่งมวลชนต่างๆ ก็ควรคำนึงถึงการร่วมใช้บริการของคนพิการด้วย

2.3 พฤติกรรมในการเผชิญปัญหา (Coping Behavior)

2.3.1 ความหมายของพฤติกรรมในการเผชิญปัญหา

เมื่อบุคคลถูกคุกคามด้วยสถานการณ์ที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดความรู้สึกกดดัน ไม่สบายใจ และกระทบกระเทือนจิตใจ ทำให้บุคคลต้องกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อขจัดความรู้สึกกดดันและความคับข้องใจที่มีอยู่ โดยการปรับตัวและแก้ไขปัญหามาให้เกิดภาวะสมดุลย์

โมนาห์ และลาซารัส (Alan Monat and Richard Lazarus, 1978 : 360 อ้างใน ภัทรพงศ์ ประกอบผล, 2534 : 25) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมในการเผชิญปัญหาเป็นกลไกทุกอย่างที่บุคคลใช้เพื่อรักษาสภาวะสมดุลทางจิตใจ รวมทั้งมีการใช้กระบวนการทางจิตใจลดความตึงเครียดนั้น ภาวะที่บุคคลต้องพบกับปัญหาที่ทำลายและรุนแรง เช่น การเจ็บป่วย การสูญเสีย การถูกคุกคาม สิ่งเหล่านี้ถือเป็นภาวะตึงเครียดซึ่งทำให้บุคคลต้องมีการโต้ตอบโดยการหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อขจัดหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่ตึงเครียดนั้น

2.3.2 กระบวนการเผชิญปัญหา (Coping Process)

มูสและบิลลิงส์ นักจิตวิทยา กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเผชิญปัญหามีพื้นฐานมาจากการวิจัยและทฤษฎี 4 ข้าง ได้แก่

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ซึ่งเน้นเกี่ยวกับขบวนการของ Ego อันเป็นกลไกด้านความคิด
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับวงจรชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบุคคล ประสบการณ์ในชีวิต
3. ทฤษฎีวิวัฒนาการและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับทักษะในการแก้ปัญหาและการประเมินด้านความคิด
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมเศรษฐกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ

นอกจากนี้ ได้เน้นการประเมินด้านความคิดเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกและใช้วิธีเผชิญปัญหา ซึ่งได้แบ่งชนิดของวิธีเผชิญปัญหาไว้ ๓ กลุ่มใหญ่ ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นวิธีที่พยายามแยกแยะความหมายของสถานการณ์ ประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล การปรับเปลี่ยนความคิด เป็นการยอมรับความจริง แต่พยายามหาข้อดีของสถานการณ์นั้นๆ และการหลีกเลี่ยงหนีทางด้านความคิด ได้แก่ การปฏิเสธความจริง พยายามลืมสถานการณ์ทั้งหมด และการฝันกลางวันถึงสิ่งที่พึงพอใจ

กลุ่มที่ 2 เป็นวิธีมุ่งแก้ปัญหาซึ่งประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ การแสวงหาข้อมูล หรือคำแนะนำต่างๆ การแสดงการกระทำในการแก้ปัญหา เป็นการหาทางเลือกต่างๆ และแสดงการกระทำที่จำเพาะเจาะจง เพื่อจัดการกับสถานการณ์นั้น ๆ และการสร้างทางเลือกที่ดีเป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำของตนเอง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ดีให้กับตนเอง ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพในสังคม การพัฒนาเอกลักษณ์ และความเป็นอิสระของตนเอง และการแสวงหาสิ่งทดแทน เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 เป็นวิธีมุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด ซึ่งประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธีคือ การควบคุมอารมณ์ต่างๆ การยอมจำนนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และการระบายอารมณ์ ซึ่งแสดงออกมาทางคำพูดหรือการกระทำ

วิธีเผชิญปัญหาทั้ง 3 กลุ่มนี้ จะใช้ร่วมกันโดยการเลือกใช้วิธีเผชิญปัญหานั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านตัวบุคคลและด้านสิ่งแวดล้อม สถานการณ์ที่แตกต่างกันจะทำให้บุคคลมีการใช้วิธีเผชิญปัญหาที่แตกต่างกัน

มิลเลอร์ (Miller, ed., 1983 : 15-36 อ้างถึงใน นิโบลล ฤๅษณพันธุ์, 2532 : 20-21) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเผชิญปัญหา ดังนี้

1. สามารถจัดความรู้สึกไม่สุขสบายต่างๆ ออกไปได้
2. ก่อให้เกิดความหวัง
3. ส่งเสริมความมีคุณค่าในตนเอง
4. ดำรงไว้ซึ่งการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น
5. ดำรงไว้ซึ่งความผาสุกในชีวิต

ลาเรตตา และคาร์อล (LaRetta M. Garland and Corol T. Bush, 1982 : 11) ได้กล่าวว่าปัจจัย เข้ามาเกี่ยวข้องที่มีผลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหา ดังนี้

1.ความรุนแรงของความเครียด (Severity) ระดับความรุนแรงของความเครียดที่แตกต่างกัน จะทำให้บุคคลใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาต่างกัน โดยพบว่าความเจ็บป่วยที่รุนแรงหรือมีความพิการหลงเหลืออยู่ จะทำให้ผู้ป่วยรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะที่รุนแรง ส่งผลให้ผู้ป่วยต้องใช้วิธีการเผชิญปัญหาที่ย่างยากซับซ้อนตามไปด้วยมากกว่าผู้ป่วยที่มีความเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย

2.ระยะเวลาของการเกิดความเครียด (Onset) พบว่ากระบวนการเผชิญปัญหานั้นต้องผ่านกระบวนการประเมินปัญหา ซึ่งต้องอาศัยเงื่อนไขของเวลาเป็นปัจจัยที่กำหนดลักษณะพฤติกรรมด้วย เช่น ผู้ป่วยที่สูญเสียอวัยวะต่างๆ ในระยะแรก อาจไม่สามารถปรับตัวหรือยอมรับสภาพการสูญเสียได้ ซึ่งในระยะนี้ต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ ของการเผชิญปัญหา ต้องอาศัยเวลาที่จะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวได้

3.ความเครียดที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน (Unexpectedation) เช่น การเจ็บป่วยหรือสูญเสียอย่างกะทันหัน ย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจมากกว่าการเจ็บป่วยที่ค่อยๆ เกิดขึ้น

4.อายุหรือช่วงระยะเวลาของการเจ็บป่วยมีอิทธิพลต่อการเผชิญปัญหา กล่าวคือ เด็กเมื่อเผชิญกับภาวะวิกฤตจะมีความผิดปกติทางจิตใจมากกว่าผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กมีประสบการณ์และทักษะในการแก้ปัญหาและเข้าใจปัญหาน้อยกว่า ส่วนช่วงระยะเวลาของการเจ็บป่วยนั้น พบว่าผู้ป่วยในช่วงวัยรุ่นจำเป็นต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการเผชิญกับความเจ็บป่วย เนื่องจากช่วงวัยนี้ต้องการดำรงไว้ซึ่งความมีอิสระ มีเอกลักษณ์ส่วนตัวและภาพลักษณ์ของตน ส่วนในวัยผู้ใหญ่หรือวัยกลางคนถือว่าเป็นวัยที่มีวุฒิภาวะ และมีประสบการณ์การเผชิญปัญหาได้มากกว่า จึงทำให้วัยนี้สามารถค้นหาแหล่งสนับสนุนความสามารถในการเผชิญปัญหามากกว่า

5.ประสบการณ์ในอดีตมีความสำคัญต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหา เนื่องจากบุคคลที่เคยเผชิญสถานการณ์ทำนองเดียวกันมาก่อนจะมีความเข้าใจและเรียนรู้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดี และสามารถเลือกใช้วิธีการเผชิญปัญหาที่เหมาะสมได้

6.การสนับสนุนทางสังคม มีการศึกษาที่ยอมรับว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้บุคคลสามารถเผชิญปัญหาได้ดีขึ้น การสนับสนุนด้านข้อมูลและข่าวสารต่างๆ จะทำให้บุคคลเกิดการแสวงหาวิธีการเผชิญปัญหาแบบใหม่ ช่วยบรรเทาความรุนแรงของความเครียดลงได้

2.4 กฎหมายคนพิการ

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา 4 และมาตรา 15 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) และแผนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดลักษณะการช่วยเหลือ หรือฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไว้ตรงกัน คือ ได้แบ่งลักษณะการช่วยเหลือคนพิการ เป็น 4 ด้าน คือ ด้านการแพทย์ ด้านสังคม ด้านศึกษา และด้านอาชีพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในหมวดว่าด้วยเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 55 ระบุว่า บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 มาตรา 15 ระบุว่า คนพิการที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 14 ให้ได้รับการสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังนี้

1.บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์ และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษามัคบังคับ หรือการศึกษาสายอาชีพ หรืออุดมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสม ซึ่งให้ได้รับโดยการจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดรวมในสถานศึกษาธรรมดาก็ได้ โดยให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

3.คำแนะนำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของร่างกาย และสมรรถภาพที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้

4.การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

5.บริการจากรัฐในการเป็นคดีความ และในการติดต่อกับทางราชการ

นอกจากนี้ ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยการจดทะเบียนคนพิการ พ.ศ. 2537 ข้อ 7 ซึ่งออกตามความในมาตรา 6 (6) และมาตรา 4 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้ระบุว่าคนพิการที่จดทะเบียนแล้ว จะได้รับประโยชน์ในการสงเคราะห์ พัฒนา และฟื้นฟูสมรรถภาพ

สำหรับการช่วยเหลือด้านบริการทางการแพทย์จากรัฐส่วนที่เกี่ยวกับคนพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ได้ระบุไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2537) ข้อ 1 และ 2 ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ได้แก่

- 1) การให้คำแนะนำปรึกษา
- 2) สังคมสงเคราะห์ และสังคมบำบัด
- 3) การแก้ไขการพูด (อรรถบำบัด)
- 4) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการได้ยิน และการสื่อความหมาย
- 5) การให้อุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยคนพิการ

ส่วนระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์ และการใช้จ่ายเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ข้อ 8 ยังได้จัดเงินทุนหมุนเวียนให้คนพิการกู้ยืมไปประกอบอาชีพโดยไม่เสียดอกเบี้ยด้วย ดังนั้น บุคคลซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าพิการได้จดทะเบียนเป็นคนพิการย่อมได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวข้างต้นด้วย

จะเห็นได้ว่า ตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ หรือระเบียบต่างๆ ด้านคนพิการได้เปิดโอกาสให้คนพิการได้มีสิทธิหรือมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ มากขึ้น ซึ่งก็มีทั้งในส่วนที่สามารถตอบสนองและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการด้วยเช่นกัน

2.5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สินีนาง บุญต่อเติม (2530) ศึกษาปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์ จิตใจของผู้ป่วยที่ประสบอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ : ศึกษาเฉพาะโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์ จิตใจ และปัญหาดังกล่าวมักเป็นอุปสรรคต่อการรักษาพยาบาล ในกรณีที่ผู้ป่วยได้รับบาดเจ็บสาหัส จนกลายเป็นคนพิการตลอดชีวิต ผู้ป่วยต้องเปลี่ยนสถานภาพจากเดิม ทั้งด้านอาชีพ และสังคม ผู้ป่วยมีความวิตกกังวลในการเจ็บป่วยของตน และกลัวว่าจะเป็นผู้ไร้ความสามารถ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ป่วยมักจะมีอารมณ์หงุดหงิด และเบื่อหน่ายต่อสภาพของตนเองจนไม่ต้องการรับรู้เหตุการณ์ต่างๆ รอบตัวอีกด้วย

โกมินทร์ ขาวนาได้ (2531) ศึกษาการปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจของลูกจ้างคนพิการที่ได้รับการรับอุบัติเหตุจากการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน กรมแรงงาน พบว่า ลูกจ้างพิการรู้สึกวิตกกังวลมากเกี่ยวกับงาน เกรงว่าจะต้องเสียอาชีพไป และมีความรู้สึกว่าการเป็นปมด้อย ส่วนการปรับตัวทั้งในครอบครัวและการทำงานของลูกจ้างพิการหลังจากได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้วพบว่า ลูกจ้างมีการปรับตัวดีในด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ในด้านจิตใจนั้นมีการปรับตัวได้ในระดับที่น่าพอใจ แต่ลูกจ้างพิการต่างก็มีความพึงพอใจต่อการอยู่ในครอบครัว

กชกร ศรีสัมพันธ์ (2537) ศึกษาเรื่องบทบาทของสมาชิกครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ โดยศึกษาจากคนพิการและครอบครัวรวม 60 ครอบครัว พบว่า คนพิการที่มีฐานะดีย่อมมีความพร้อมและโอกาสในการกระทำการต่างๆ สำหรับชีวิตได้มากกว่าคนพิการที่มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน นอกจากนั้นการยอมรับตนเองหรือรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้คนพิการมีกำลังใจ กำลังกาย มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสามารถทำให้เกิดพัฒนาการแห่งการปรับตัวไปในทางที่ดีขึ้น ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจจะสามารถช่วยเหลือตนเองรวมทั้งบุคคลรอบข้างได้

จิตรา ศิริสมบุญธรรมาภ (2537) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการ ศึกษาจากคนพิการ 137 คนที่ฝึกอาชีพอยู่ในศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพของรัฐ 2 แห่ง พบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางด้านอาชีพเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการทางด้านพฤติกรรมทางสังคม ด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ และด้านความวิตกกังวล การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพแก่คนพิการที่เหมาะสมในระดับหนึ่งจนเป็นที่ยอมรับของสังคมจะช่วยพัฒนามโนภาพแห่งตนของคนพิการในทุกๆ ด้านไปในทางที่ดีได้

มโนภาพแห่งตนของคนพิการในด้านต่างๆ สามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปได้เมื่อคนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ โดยมีปัจจัยส่วนบุคคลของคนพิการ ได้แก่ ความรู้ด้านวิชาชีพ ลักษณะความพิการ และระดับการศึกษา เป็นปัจจัยเสริมอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้มโนภาพแห่งตนของคนพิการในด้านต่างๆ มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้มากขึ้น

กุลณี หาญพัฒนชัยกูร (2538) ศึกษาการปรับตัวของครอบครัวในการดูแลคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาครอบครัวคนพิการ 200 ครอบครัว พบว่าส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยายมีสมาชิก 2-6 คน รายได้ต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี และครอบครัวไม่เคยดูแลคนพิการ นอกจากนั้นครอบครัวได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านทรัพยากร ด้านจิตใจ ด้านข้อมูลข่าวสารในระดับน้อย ส่วนความต้องการของครอบครัวคนพิการด้านร่างกาย สังคม อาชีพ การศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีการปรับตัวทางด้านร่างกาย สังคม จิตใจในระดับมาก และพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของครอบครัวคนพิการด้านบวก คือ รายได้ และประสบการณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ของคนพิการ ส่วนทางด้านลบ คือ การศึกษาของคนพิการ ประสบการณ์ในการหัดอาชีพ ประเภทของความพิการ ลักษณะของความพิการ ปัญหาของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม และความต้องการของครอบครัวในการฟื้นฟู

อังคณา สาลาด (2541) ศึกษาความคาดหวังในการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชนของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว : ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่าในภาพรวมคนพิการคาดหวังในการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชนระดับปานกลาง แต่คาดหวังระดับมากในการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์และสังคม ส่วนในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา และด้านอาชีพได้ในระดับน้อย อีกทั้งคนพิการคาดหวังสูงกว่าสิ่งที่ได้รับ โดยคนพิการที่มีความแตกต่างกันในด้านสถานภาพสมรส ระยะเวลาที่พิการ ระดับความพิการ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนทางสังคม และกายภาพแวดล้อมด้านการคมนาคมมีความคาดหวังในการฟื้นฟูสมรรถภาพแตกต่างกัน

ชนนาถ โชตินันท์ (2542) ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับความสามารถในการพึ่งตนเองของคนพิการ กรณีศึกษา : งานฝึกทักษะคนพิการ (Independent Living Unit) ศูนย์สิทธิมนุษยชนเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข ได้เสนอแนะว่าคนพิการและครอบครัวคนพิการควรทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเรื่องของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยให้ความร่วมมืออย่างแท้จริงเพราะจะก่อให้เกิดผลดีแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นแล้วยังได้เสนอแนะอีกว่าสื่อมวลชนควรมีบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องของคนพิการให้สาธารณชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้เกิดกระแสในสังคมจนเกิดเป็นจิตสำนึกและเล็งเห็นความสำคัญให้คนพิการมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมต่อไป

ด้านภาครัฐ ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการสนับสนุนเชิงนโยบายและออกกฎหมายที่จะให้มีการพัฒนาทั้งต่อตัวคนพิการเองและให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการ รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงาน

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า คนพิการทางการเคลื่อนไหวส่วนใหญ่ประสบปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์และจิตใจ ส่งผลต่อการปรับตัวของคนพิการ ส่วนทัศนคติของสังคมไม่เปิดโอกาสแก่คนพิการอย่างกว้างขวาง เหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อคนพิการ ครอบครัว และสังคม

บทที่ 3

ผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องวิถีชีวิตและสวัสดิการของคนพิการทางกายหรือทางการเคลื่อนไหว โดยวิธีการสัมภาษณ์คนพิการทางกายหรือทางการเคลื่อนไหว จำนวน 7 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพชีวิตของคนพิการทางด้านการเคลื่อนไหว และเสนอแนะแนวทางการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว ตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สาเหตุของความพิการ
2. วิถีชีวิตของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ประกอบด้วย การฟื้นฟูทางการแพทย์ การศึกษา การทำงาน อุปสรรคทางกายภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว ความสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม ความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรอง ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

3.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของคนพิการ

กรณีศึกษาคนพิการทางการเคลื่อนไหว จำนวน 7 คน เป็นเพศชาย 4 คน เพศหญิง 3 คน อายุ 21 - 26 ปี จำนวน 3 คน อายุ 32 - 37 จำนวน 4 คน สถานภาพโสด 4 คน สถานภาพสมรส 3 คน ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย(กศน.) 4 คน ประถมศึกษา 3 คน สาเหตุของความพิการ เป็นผู้พิการตั้งแต่กำเนิด 3 คน พิการจากอุบัติเหตุ 2 คน พิการจากการเจ็บป่วย 2 คน

3.2 วิถีชีวิตของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว

3.2.1 การฟื้นฟูทางการแพทย์

จากการศึกษา พบว่ากรณีศึกษาที่พิการแต่กำเนิด 3 คน ไม่เคยได้รับการฟื้นฟูทางการแพทย์ใดๆ เนื่องจากอยู่ในชนบท ส่วนคนพิการภายหลัง 4 คน บางคนไม่ได้รับการฟื้นฟูทางการแพทย์ที่เหมาะสมในระยะเริ่มแรกเช่นกัน เนื่องจากครอบครัวอยู่ในชนบท ฐานะยากจน สภาพความเป็นอยู่ลำบากมาก ไม่มีใครคอยดูแลดังกรณีศึกษา

“เมื่ออายุ 15 ปี เริ่มปรากฏสภาพความพิการ ขาไม่มีแรงทั้ง 2 ข้าง เดินไม่ได้ โดยไม่ทราบสาเหตุ แต่ก็ไม่ได้ไปหาหมอ เพราะครอบครัวยากจน พ่อแม่ทำงานรับจ้าง ไม่มีเวลาดูแล” (เกศรา)

“ฉันเริ่มพิการเมื่ออายุ 10 ขวบ ทั้งพ่อและยายต่างก็พาฉันไปหาหมอแผนโบราณ กินยาประเภทยาต้ม ยาหม้อ แต่อาการกลับทรุดหนักขึ้นเรื่อยๆ และเมื่อไปรักษาตัวที่ รพ.ประจำจังหวัด แต่ก็ขาดแพทย์เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะโรคกระดูกยดที่ฉันเป็น ฉันต้องเข้าๆ ออกๆ แต่อาการก็ไม่ดีขึ้น เดี่ยวทรง เดี่ยวทรุดไม่มีสัญญาณใดๆ ว่าอาการจะดีขึ้นเลย ฉันต้องกลับมาอยู่บ้านด้วยสภาพร่างกายที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ไม่สามารถเดินได้ อีกทั้งบางครั้งแม้ก็ไม่มีเวลาพาไปหาหมอ เมื่อมาจากโรงพยาบาลหมอก็ซื้อยาแก้ปวดจากร้านขายยาให้” (จินตนา)

ขณะเดียวกัน คนพิการบางคนแม้ฐานะครอบครัวดี เป็นบุตรข้าราชการสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลสำหรับการฟื้นฟูทางการแพทย์ได้ ก็ประสบปัญหาในเรื่องของค่าใช้จ่ายสำหรับการฟื้นฟู ด้วยภาระค่ารักษาพยาบาลที่สูงจนทำให้ครอบครัวตัดสินใจขออำนาจศาลสั่งให้ลูกซึ่งพิการเป็นบุคคลไร้ความสามารถ เพื่อสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลตามสิทธิของบุตรข้าราชการได้ตลอดชีวิตเพื่อเป็นการบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายซึ่งผู้ปกครองต้องรับผิดชอบ ซึ่งการเป็นบุคคลไร้ความสามารถจะส่งผลทำให้บุคคลคนนั้นไม่สามารถทำนิติกรรมใดๆ ได้โดยลำพัง ดังกรณีศึกษาเล่าว่า

“ที่ผ่านมา ในส่วนของการรักษาดูแลนั้น แม้ผมจะได้เงินจากเคลมประกันอุบัติเหตุมา 2 ล้าน แต่ก็ไม่ได้เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการรักษาสูงมาก โดยค่าใช้จ่ายในแต่ละที่นั้น รพ.บำรุงราษฎร์ ประมาณ 600,000 บาท รพ.บำรุงราษฎร์ 2 ประมาณ 150,000 บาท และ รพ.รามาธิบดี ประมาณ 1,200,000 บาท เป็นค่าห้อง ค่ายา ค่าหมอ และกายภาพบำบัด อีกทั้งต้องซื้อรถวีลแชร์ไฟฟ้า ประมาณ 10,000 บาท แต่ผมก็ยังเดินไม่ได้ เป็นอัมพาต ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ขณะนี้ครอบครัวก็ยังต้องใช้จ่ายสูงสำหรับผม ไม่ว่าจะเป็นค่าจ้างพี่เลี้ยงช่วยดูแล ประมาณเดือนละ 3,000 – 4,000 บาท ค่าอาหาร และซิฟอะประมาณเดือนละ 3,000 บาท ค่ายา เช่น ยาประเภทยาแก้เกร็งหรือยาคลายกล้ามเนื้อ และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับระบบขับถ่าย เช่น ถังปัสสาวะ ยาถ่าย ประมาณเดือนละ 3,500 บาท แม้จะเบิกได้บ้างก็ได้เพียงประมาณเดือนละ 1,500 บาทเท่านั้น และผมอาจจะต้องใช้เข้ารับการผ่าตัดอีกครั้ง” (ธนวัฒน์)

นอกจากนี้ ในส่วนของการฟื้นฟูระหว่างรักษาหรือภายหลังรู้ว่าพิการ พบว่ากรณีศึกษาที่พิการภายหลังหรือพิการจากอุบัติเหตุบางคนไม่ได้รับคำแนะนำจากแพทย์ในเรื่องของการดูแลตัวเองภายหลังจากพิการว่าจะดำเนินชีวิตอย่างไร เพื่อให้สามารถปรับสภาพจิตใจของคนพิการ จึงทำให้คนพิการรู้สึกท้อแท้ และหมดหวังในชีวิตเมื่อรู้ว่าตนเองพิการ ดังกรณีศึกษารายหนึ่ง

“ช่วงระยะแรกไม่รู้ว่าตนเองพิการ แต่เมื่อหมอมาบอกว่าอาการคงไม่ดีขึ้นมากแล้ว จากที่ได้กายภาพมาตลอด 3 เดือน ให้ความหวังสุดท้ายที่จะหายจากความพิการหมดสิ้นไป ผมกลับบ้านอย่างไร้จุดหมาย แม้ในใจลึกๆ หวังว่าจะเดินได้ดังเดิม” (ธนวัฒน์)

นอกจากนี้ มีภาพตัวอย่างของการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ที่ไม่สามารถทำให้คนพิการกลับมาดำรงชีวิตอิสระในสังคม แม้แต่ในกรณีของข้าราชการตำรวจที่พิการจากการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสะท้อนให้ชวน

คิดไม่ได้ว่าแล้วประชาชนทั่วไปที่ไม่มีสิทธิพิเศษใดๆ จะได้รับบริการที่มีคุณภาพเพียงใด กรณีศึกษาที่เป็นข้าราชการตำรวจระบุว่า

“...ท้ายที่สุดแพทย์บอกว่าไม่สามารถรักษาได้แล้ว ให้กลับบ้านและฝึกทำกายภาพบำบัดเอง เพราะการไปฝึกที่โรงพยาบาลต้องเสียค่าเดินทางจำนวนมาก นอกจากนั้นการไปที่โรงพยาบาลก็ไม่ได้ทำอะไรมาก นอกจากการฝึกกายภาพบำบัด ก็เลยฝึกเองที่บ้านแต่ก็ทำบ้างไม่ทำบ้าง และได้ไปตระเวนรักษากับหมอแผนโบราณตามหมู่บ้านต่างๆ ใครบอกว่าดีที่ไหนก็จะไปจนเงินที่เก็บหอมรอมริบไว้เริ่มร่อยหรอ แต่อาการก็ไม่ดีขึ้นเลย ทำไมทำไมไม่มีอะไรดีขึ้นและข้าวก็ไม่มีจะกิน...” (สมโภชน์)

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ควรจะทำให้คนพิการสามารถกลับมาดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างอิสระ โดยอาศัยกระบวนการทางการฟื้นฟู การใช้เทคโนโลยี การปรับสภาพแวดล้อม การฝึกอบรมและให้ผู้ให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น

3.2.2 การศึกษา

จากการศึกษา พบว่ากรณีศึกษาส่วนใหญ่เมื่อเกิดความพิการทำให้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาดังนี้ คือ ไม่สามารถศึกษาต่อได้ด้วยความพิการไม่เอื้อต่อการเดินทางไปเรียนหนังสือ และบางคนเจ็บป่วยเรื้อรังต้องเข้ารับการรักษารักษาฟื้นฟูทางการแพทย์ระยะเวลายาวนานในโรงพยาบาล ทำให้ถูกปิดกั้นโอกาสที่จะพัฒนาตนเองโดยการออกไปศึกษาหาความรู้

ความตระหนักและเข้าใจของครอบครัวถือได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการ จากกรณีศึกษาพบว่าถึงแม้ว่าครอบครัวที่มีคนพิการจะเห็นความสำคัญของการศึกษา แต่ก็ไม่ได้สนับสนุนให้ลูกหลานที่เป็นคนพิการได้เรียนหนังสือ ด้วยเกรงว่าเด็กพิการจะถูกรังแกหรือยากลำบากในการเดินทาง จนกระทั่งมีครูซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีอิทธิพลทางด้านความคิดสำหรับคนในชนบท ได้ชักนำให้พาลูกหลานเข้าไปเรียนหนังสือดังกรณีต่อไปนี้

“เมื่อเข้าสู่วัยเรียน ไม่ได้เข้าเรียนพร้อมเพื่อนๆ เพราะพ่อแม่กลัวว่าเพื่อนๆ ที่โรงเรียนจะรังแกจึงให้อยู่บ้าน ไม่ยอมให้ไปโรงเรียน กว่าจะได้เรียนหนังสือก็เมื่ออายุ 10 ขวบแล้ว โดยครูเพื่อนบ้านใกล้เคียงซึ่งรู้จักคุ้นเคยกับพ่อแม่ ได้ช่วยพูดเพราะเห็นว่าแม้จะพิการแต่พัฒนาการทางสมองยังสามารถรับรู้หรือเรียนรู้ได้ระยะทางจากบ้านไปโรงเรียนประมาณครึ่งกิโลเมตรไม่ได้เป็นอุปสรรคในการเดินทาง เพราะสามารถเดินไปโรงเรียนกับเพื่อนๆ ได้” (พวงเพชร)

คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวที่ไม่สามารถเดินได้ แต่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มักจะประสบปัญหาทางการศึกษาช่วงในวัยเด็ก เพราะสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ดังกรณีศึกษาต่อไปนี้

“เพราะโรงเรียนอยู่ไกลจากบ้าน ทำให้ผมไม่ได้เรียนหนังสือ ผมต้องอยู่บ้านเพียงลำพัง ขณะที่เพื่อนๆ ไปโรงเรียน” (เด่นดวง)

“ตอนเป็นเด็ก ครอบครัวผมยากจน ผมจึงเรียนจบแค่ชั้น ป.2 เพราะบ้านอยู่ไกลในทุ่งนาและห่างจากโรงเรียนมาก พ่อแม่ลำบากในการไปรับและส่ง บางวันใช้จักรยานของคนข้างบ้านหรือขี่หลังพ่อไป ในช่วงฤดู

ฝนไปเรียนไม่ได้เลย จนผมก็ไม่ได้ไปโรงเรียนอีกเลย ได้เรียนอีกครั้งตอนอายุ 20 ปี ที่โรงเรียนสอนอาชีพคนพิการทำให้ผมได้งานทำในปัจจุบันนี้”(สมชาย)

จากกรณีศึกษา คนพิการด้วยอุบัติเหตุจากรถยนต์ ทำให้เส้นประสาทไขสันหลังถูกทำลาย เดินไม่ได้ เป็นอัมพาต ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ก็ประสบปัญหา ดังนี้

“ผมอยากจะเรียนคอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนสอนคนพิการแห่งหนึ่งในพัทยา ซึ่งที่นี่ทำให้ผมได้พบกับคนพิการจำนวนมาก ทั้งนักเรียนและครูที่เป็นคนพิการ คนที่จะเข้าเรียนได้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของโรงเรียน 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง ผมต้องสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ ประการที่สอง ฐานะทางเศรษฐกิจของผมดีเกินกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ประการที่สาม ผมต้องสอบเข้า อย่างไรก็ตาม โรงเรียนให้โอกาสผมเข้าสอบแต่ผมก็สอบไม่ผ่าน นอกจากนี้ ครอบครัวของผมไม่เห็นด้วยที่ผมจะมาเรียนที่นี่ เพราะสภาพร่างกายไม่เอื้อ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ทำให้ผมหมดสิทธิและโอกาสทำตามความฝันของตนเอง”(ธนวัฒน์)

นอกจากปัญหาด้านเจตคติของครอบครัวและปัญหาการเข้าถึงสถานศึกษาแล้ว ปัญหาเรื่องความยากจนยังช่วยซ้ำเติมให้คนพิการต้องประสบกับปัญหายิ่งขึ้น ดังเช่นกรณีของพวงเพชรที่ขาดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา

“...เมื่ออายุ 13 ปี เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนใกล้บ้าน ก็ไม่ได้เรียนต่อ เนื่องด้วยคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเมื่อเรียนจบชั้น ป.6 ก็จะไม่เรียนต่อ มีเพียงส่วนน้อยประมาณ 4.5 คนเท่านั้นที่เรียนต่อ อีกทั้งด้วยความพิการ พ่อแม่กลัวว่าจะลำบากจึงไม่เรียนต่อ จึงออกมาอยู่บ้าน ช่วยพ่อแม่ดูแลบ้านทำงานบ้าน” (พวงเพชร)

3.2.3 การทำงาน

จากการศึกษา พบว่า กรณีศึกษา 2 คน ที่มีสภาพความพิการรุนแรง เดินไม่ได้ และช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จึงไม่มีโอกาสได้ทำงาน เนื่องด้วยบางคนพิการเรื้อรังมาเป็นระยะเวลานาน ตั้งแต่อายุ 10 ขวบ จนถึงปัจจุบัน อายุ 35 ปี ยังคงกำลังเข้ารับการฟื้นฟูทางการแพทย์อยู่ในโรงพยาบาล บางคนพิการขณะที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษา เมื่อพิการก็ไม่ได้เรียนต่อเพราะเดินไม่ได้ ขาไม่มีแรง เวลาจะไปไหนก็ต้องคลาน ไม่มีอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการใดๆ เลย ดังนั้นคนพิการกลุ่มนี้จึงไม่มีโอกาสได้ทำงาน

ขณะเดียวกัน พบว่า กรณีศึกษา 3 คน ได้รับโอกาสในการมีงานทำ แม้จะเป็นคนพิการมาแต่กำเนิด แต่สามารถเดินได้ ช่วยเหลือตนเองได้ จึงมีโอกาสดำเนินการเข้าฝึกอาชีพที่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ หรือโรงเรียนฝึกอาชีพ เมื่อจบการฝึกวิชาชีพก็ยังมีโอกาสเข้าสู่ตลาดแรงงาน อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากนายจ้างในการทำงาน ได้รับสวัสดิการที่ดี ด้วยเป็นคนขยันขันแข็ง สู้งาน ไม่เอาความพิการมาเป็นอุปสรรคต่อการทำงานหรือดำเนินชีวิต

สิ่งที่สำคัญที่สุดที่กรณีศึกษาทั้ง 3 คนสามารถมีงานทำได้ในวันนี้คือทุกคนมีความเพียรพยายาม ไม่ย่อท้อต่อความพิการดังเช่นกรณีศึกษาชื่อพวงเพชรที่ต่อสู้นับจนได้รับการศึกษารั้งแรกเมื่ออายุ 10 ขวบ แล้วไปฝึกเจียรในพลอย ทำงานโรงงาน ฝึกอาชีพเย็บผ้า ทำอาชีพเย็บผ้า รับจ้างซักผ้า รีดผ้า ฝ่าฟันความรู้ใน

รังเกียจลูกซึ่งพิการ ทำให้กรณีศึกษารู้สึกเบือนหน้าต่อสภาพดังกล่าว แต่ไม่สามารถหาทางออกได้ด้วยสภาพร่างกายพิการ

“แต่เดิมนั้น ครอบครัวฉันอยู่กับ พ่อ แม่ และพี่ๆ ต่อมาแม่ได้หนีออกจากบ้านไป เพราะพ่อมักจะตีแม่ เหล้าเมา ทะเลาะ ทำร้ายร่างกายแม่และลูกๆ เสมอ ส่วนฉันและพี่ชายซึ่งพิการอีกคนมักจะถูกทอดทิ้งให้อยู่บ้านเพียงลำพัง ด้วยความเมาของพ่อจึงทำให้ครอบครัวแตกแยก พี่ชายซึ่งพิการน้อยใจพ่อจึงกินยาฆ่าแมลงตาย และพ่อกับพี่ชายอีกคนตีแม่ทะเลาะกัน จึงทำให้พ่อพลัดหลังแทงพี่ชาย ถูกจับเข้าคุก พี่ๆ คนอื่นก็ไปอยู่ต่างจังหวัด ฉันจึงถูกส่งมาตัวอยู่สถานสงเคราะห์” (เกศรา)

“เมื่อพ่อแม่แยกทางกัน แม่แต่งงานใหม่ แม่กับพ่อเลี้ยงมักจะทะเลาะวิวาทตบตีกันบ่อยครั้ง และมักจะถูกเยียดหยาม หรือด่าฉันทุกครั้งที่มีโอกาส จนในที่สุดเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นเมื่อแม่ได้ยิงขาพ่อเลี้ยง” (จินตนา)

กรณีศึกษาที่พิการจากอุบัติเหตุ พบว่าตั้งแต่ก่อนพิการไม่ค่อยจะมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัว เนื่องจากห่างเหินกับแม่และพี่ๆ หรือผู้ปกครองไม่มีเวลาให้เมื่อพิการยิ่งจะมีสัมพันธภาพที่แย่งขึ้น ดังกรณีศึกษา

“แต่เดิมผมไม่มีความผูกพันใดๆ กับพี่ๆ เลย ส่วนความรู้สึกที่มีต่อแม่นั้น คือผู้ให้กำเนิดและรับผิดชอบภายในบ้านเท่านั้น แม่เหนียวและทุ่มเทกับทุกคน แต่สำหรับผมแล้วผมคิดว่าตนเองเป็นที่ระบายของแม่ เมื่อแม่ด่าว่าใครไม่ได้ก็จะมาลงที่ผม” (ธนวัฒน์)

อย่างไรก็ตามในบางครอบครัวเรื่องของความพิการก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่ทำให้สัมพันธภาพของครอบครัวเป็นไปในทางลบ แต่กลับยังทำให้เห็นความรักความเข้าใจของครอบครัวมากยิ่งขึ้น ดังกรณีศึกษารายหนึ่งคือ

“...ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวมีความแน่นแฟ้นมาก ภรรยาและลูกๆ ให้ความรัก ดูแล และเอาใจใส่ผมเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าผมจะรู้สึกหงุดหงิดและไม่พอใจในบางครั้ง แต่ทุกคนต่างก็เข้าใจซึ่งกันและกัน (สมโภชน์)

“...ผมเคยคิดที่จะทำร้ายตัวเองแต่เมื่อคิดถึงภรรยาและลูกๆ ซึ่งทุกคนเป็นคนดีมาก จึงไม่กล้าที่จะทำอะไรให้บุคคลเหล่านี้ต้องเสียใจหรือผิดหวัง” (สมโภชน์)

3.2.6 ความสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม

การศึกษาความสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม พบว่าก่อนเกิดความพิการกรณีศึกษาส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนบ้าน ชุมชน หรือคนรอบข้าง แต่เมื่อพิการความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพราะไม่สะดวกในการเดินทางไปมาหาสู่กัน

3.2.7 ความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรองและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ในส่วนของการรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรอง พบว่า แต่เดิมกรณีศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าตนเองไม่มีอำนาจต่อรองใดๆ หรือมีอำนาจต่อรองแทบจะน้อย เนื่องจากขาดการศึกษา มีความรู้ น้อย ยากจน แม้อยากจะเรียกร้องแต่ก็ไม่เคยเรียกร้องหรือต่อรอง เพราะคิดว่าคงไม่ได้ ดังกรณีศึกษา

“ฉันคิดว่าตัวเองก็เป็นคนพิการคนหนึ่ง ที่ไม่มีค่า ไม่มีความหมายกับใครเลย ถ้าฉันเกิดมาในตระกูลที่สูงส่งฉันคงไม่เป็นแบบนี้ ฉันคิดแต่โทษพ่อ แม่ และโชคชะตา ฉันเพิ่งจะรู้ว่าฉันคิดผิด เพราะอันที่จริงแล้วฉันก็เป็นคนเท่าๆ กับคนทั่วไป ไป แม้ฉันจะพิการแต่ฉันก็โชคดีกว่าบางคนที่ครบ 32 แต่ไร้ซึ่งความคิดที่จะทำดี ฉันภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะถ้าฉันมองไม่เห็นคุณค่าของตัวเองแล้วใครในสังคมจะมองเห็นคุณค่าของฉันในสังคมได้อย่างไร” (จินตนา)

บางกรณีศึกษาไม่หวังอำนาจต่อรองใดๆ แต่ใช้ความพยายามของตนเองเช่น

“...ไม่ได้คิดว่าตนเองมีอำนาจต่อรองอะไรเลย เพราะพอใจในสภาพชีวิตที่ดำเนินไปแต่ละวัน พยายามที่จะดิ้นรนชวนขายหาข้อมูลหรือสิ่งที่สนใจด้วยตนเองตลอดเวลา แม้จะต้องเดินทางไกลหรือไปต่างจังหวัดเพียงลำพังคนเดียว...” (พวงเพชร)

บางกรณีศึกษาคิดว่าแม้ความพิการจะทำให้ได้รับการเอาใจใส่จากผู้ปกครองมากขึ้น แต่ด้วยความเป็นลูกและความพิการทำให้ขาดโอกาสที่จะทำประโยชน์และเรียนรู้

“คำว่า สถานะลูกทำให้ผมไม่มีอำนาจต่อรองใดๆ กับคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ และพี่ๆ ไม่สามารถเรียกร้องสิ่งใดได้ อีกด้วยสภาพร่างกายที่ไม่เอื้อทำให้ไม่เกิดความคล่องตัว ต้องพึ่งพิงคนอื่นให้ช่วยเหลืออยู่เสมอ ครั้งหนึ่งผมอยากจะไปสอบเรียนต่อที่โรงเรียนคนพิการแห่งหนึ่ง แต่พ่อแม่ไม่ยอมให้ผมไป จนเห็นว่าผมเครียดจนป่วยถึงจะเห็นใจให้ลองไปสอบ แต่ผมก็ทำข้อสอบไม่ได้เพราะเครียดจากการที่พ่อแม่ไม่สนับสนุนผมตั้งแต่แรก” (ธนวัฒน์)

อย่างไรก็ตาม พบว่าคนพิการบางคนเมื่อไม่สามารถจะทนกับสภาพปัญหาจากความพิการได้อีกแล้ว จึงได้เรียกร้องขอความช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ เช่น กรมประชาสงเคราะห์ หรือองค์กรคนพิการ หรือโรงพยาบาล หรือผ่านผู้มีอำนาจในประเทศ แม้การเรียกร้องขอความช่วยเหลือในครั้งแรกจะไม่ประสบผลสำเร็จก็ไม่ยอมแพ้ พยายามเรียกร้องขอความช่วยเหลืออีกหลายครั้งจนในที่สุดก็ได้รับความช่วยเหลือตามต้องการ ดังกรณีศึกษาที่ได้กล่าวไว้ว่า

“เวลาที่พลาดหวังหรือผิดหวังจากการต่อรอง ฉันจะรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่ายตัวเองไม่อยากมีชีวิตอยู่ แต่ในเมื่อยังมีลมหายใจอยู่ ฉันก็ต้องลุกขึ้นมาสู้ใหม่ เพราะฉันคิดว่าไม่มีใครหรอกที่ต้องพบกับความผิดหวังตลอดกาล” (จินตนา)

บางครั้งตัวคนพิการเองก็หมดหนทางที่จะแสดงอำนาจต่อรองใดๆ แต่มีเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนที่เป็นกระบอกเสียงให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อมวลชน ดังในกรณีของนายสมโภชน์ ที่ได้รับการเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์หลายฉบับติดต่อกันหลายวัน จนกระทั่งมีผู้เกี่ยวข้องทั้งระดับผู้ว่าราชการจังหวัด เหล่ากาชาด และข้าราชการน้อยใหญ่ไปให้ความช่วยเหลือ แต่สภาพชีวิตของคนพิการรายนี้ยังไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ยังต้องพึ่งพิงคนอื่นบุคคลภรรยาซึ่งไม่สามารถไปทำงานนอกบ้านได้ การช่วยเหลือคนพิการในกรณีนี้ถึงแม้จะเป็นข่าวใหญ่ แต่ความช่วยเหลือที่ได้รับก็เป็นเพียงความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้า เป็นไปอย่างฉาบฉวยและไม่ได้แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ภาวะยากลำบากของคนพิการจึงยังคงมีอยู่

ส่วนด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจ จากการศึกษา พบว่า กรณีศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กับกลไกรัฐในชุมชน เพราะมิได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือหน่วยงานใด เป็นเพียงสมาชิกคนหนึ่งคนหนึ่งในชุมชนที่ไม่มีอำนาจหรือบทบาทใดๆ เพียงแต่ทำงานเพื่อหาเลี้ยงตนเองหรือครอบครัวเท่านั้น แทบจะไม่เคยเรียกร้องหรือขอความช่วยเหลือใดจากองค์กรท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล

3.3 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษา สามารถอภิปรายประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

3.3.1 การฟื้นฟูทางการแพทย์

จากการศึกษา พบว่าคนพิการในภายหลังเมื่อได้รับการฟื้นฟูทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาล แต่ขาดการฟื้นฟูทางด้านสังคมหรือจิตใจ เมื่อพิการระยะเริ่มแรกจึงทำให้คนพิการท้อแท้ ขาดกำลังใจ ไม่สามารถปรับตัวได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการช่วยเหลือตนเอง การอยู่ร่วมกับผู้อื่นหรือสังคม สอดคล้องกับ ขนิษฐา เทวินทรภักดี (2540 : 21) ได้กล่าวว่าการให้ความช่วยเหลือและชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้คนพิการมีความเข้าใจต่อสภาพปัญหาของคนพิการเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งอาจจะมีปัญหาทั้งทางอารมณ์หรือจิตใจ เพื่อให้เกิดการยอมรับสภาพความเป็นจริงที่นำไปสู่การปรับตัวปรับใจ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมและสังคม ตลอดจนควรหาทางสงเคราะห์ช่วยเหลือในแนวทางต่างๆ อาทิ การรักษาพยาบาล ปัญหาครอบครัว การได้รับกายอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยแก้ไขความพิการ การช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษา และการได้รับเบี้ยยังชีพสำหรับคนพิการที่มีความพิการมากจนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองและประกอบอาชีพได้ ปัญหาที่สำคัญที่สุดของคนพิการ คือ ปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม คือ นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาจะต้องดำเนินการประสานงานร่วมมือกับนักวิชาชีพฝ่ายต่างๆ ร่วมกับตัวคนพิการและครอบครัว

จากการศึกษา พบอีกว่าการที่คนพิการได้รับการรักษาอย่างไม่ถูกต้องและไม่ต่อเนื่องทำให้เจ็บป่วยเรื้อรังและเกิดความพิการสูงขึ้น และการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ยังไม่สามารถช่วยให้คนพิการกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้โดยอิสระ ถึงแม้ว่าคนพิการนั้นจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีหรือมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ก็ตาม

3.3.2 การศึกษา

ด้วยสภาพความยากจนและความพิการ ทำให้กรณีศึกษาได้รับโอกาสทางการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา หรือไม่ได้ศึกษาต่อเมื่อพิการ อีกทั้งสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อคนพิการทางกาย ทำให้เป็นอุปสรรคที่ใหญ่หลวงต่อการศึกษาของคนพิการ นอกจากนั้นยังมีปัญหาด้านความพร้อมของสถานศึกษา ครู และนักเรียน

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า คนพิการส่วนใหญ่ที่ยังไม่ได้รับหรือเข้าไม่ถึงการศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งขยายบริการการศึกษาเพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบ นอกกระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิชาชีพเพื่อที่คนพิการจะได้พึ่งตนเองสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3.3.3 อุปสรรคทางกายภาพ

กรณีศึกษาส่วนมากไม่ได้ออกจากบ้าน เพราะสภาพแวดล้อมของสังคมไม่เอื้อต่อการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ รถยนต์โดยสาร การเข้าไปใช้สถานที่สาธารณะ เช่น ห้องสุขา ห้างสรรพสินค้า สถานศึกษา โรงภาพยนตร์ สนามกีฬา เป็นต้น เป็นไปด้วยความยากลำบากหรือไปไม่ได้เลยในบางแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่การเดินทางลำบากอยู่แล้ว สำหรับคนพิการก็ยิ่งพบกับปัญหาเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับที่ ขนิษฐา เทวินทรภักดี (2540 : 22) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันสำหรับคนพิการ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมให้กับคนพิการ สิ่งแวดล้อมนั้น ได้แก่ อาคาร สถานที่ตั้งของรัฐบาลและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้แก่บริการสาธารณะด้านต่าง ๆ ที่มีพิการติดต่อและใช้บริการมาก ๆ มีการดัดแปลงและมีบริการพิเศษเฉพาะสำหรับคนพิการเพื่ออำนวยความสะดวก เช่น มีทางลาด (ramp) หรือลิฟต์ให้คนพิการใช้แทนบันได ห้องน้ำที่คนพิการใช้ได้ และสถานที่สาธารณะทั่วไป สถานีรถไฟ หน่วยราชการควรมีประตูกว้างเพื่อให้เก้าอี้ล้อเลื่อนผ่านเข้าออกได้สะดวก โทรศัพท์สาธารณะควรมีอยู่ในระยะที่บุคคลพิการใช้ได้สะดวก ยานพาหนะประเภทต่างๆ จะต้องจัดให้คนพิการทุกประเภทได้มีโอกาสใช้ได้เช่นเดียวกัน และเหมาะสมกับสภาพความพิการ

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับ จีรวิรัตน์ ผ่องแผ้ว (ม.ป.ป. : 26) ได้กล่าวว่า การไม่เอื้ออำนวยประโยชน์ด้านวัตถุ เช่น อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมทางสาธารณะและบริการอื่นๆ ทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคเช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ

ถึงแม้ว่าตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 55 จะมีการกำหนดให้สถานที่สาธารณะเหล่านี้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ แต่ในทางปฏิบัติบริการเหล่านี้แทบจะไม่มีให้เห็นเลย

3.3.4 สัมพันธภาพในครอบครัว

จากการศึกษา ปรากฏว่าสัมพันธภาพระหว่างกรณีศึกษาและครอบครัวโดยส่วนใหญ่ค่อนข้างมีปัญหา บางครอบครัวแตกแยก คนพิการไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ทำให้ส่งผลกระทบทางอารมณ์จากปมด้อยของตนเอง ดังที่ แอดเลอร์ (McDaniel, 1976 : 1 – 10 อ้างใน สำนักงาน ก.ค. 2543 : 11 – 12) กล่าวว่าปมด้อยของคนพิการเกิดจากสภาพความบกพร่องของร่างกาย ทำให้คนพิการรู้สึกทรมานเพราะรู้สึกถึงความไม่มั่นคงและการต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น

3.3.5 ความสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม / ความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรอง

การศึกษาความสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม ก่อนเกิดความรู้สึกนึกคิดศึกษาส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนบ้าน ชุมชน หรือคนรอบข้าง แต่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพราะไม่สะดวกในการเดินทางไปมาหาสู่กัน

ส่วนของความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรอง พบว่า แต่เดิมกรณีศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าตนเองไม่มีอำนาจต่อรองใดๆ หรือมีอำนาจต่อรองแทบจะน้อย เนื่องจากขาดการศึกษามีความรู้่น้อย ยากจน บางคนพยายามใช้การต่อรองทำให้ได้รับความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นคำแนะนำ ข้อมูลข่าวสาร หรือการเข้าถึงบริการจากองค์กรต่างๆ เช่น กรมประชาสงเคราะห์ หรือองค์กรคนพิการ หรือโรงพยาบาล

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องวิถีชีวิตและสวัสดิการของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ผลปรากฏว่าการศึกษา 7 คน เป็นเพศชาย 4 คน เพศหญิง 3 คน อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 21 - 35 ปี สถานภาพโสด 4 คน สถานภาพสมรส 3 คน การศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า 4 คน ระดับประถมศึกษา 3 คน สาเหตุของความพิการ พิกัดตั้งแต่กำเนิด 3 คน พิกัดจากอุบัติเหตุ 2 คน พิกัดจากการเจ็บป่วย 2 คน

เจตคติของครอบครัว

พบว่าครอบครัวของกรณีศึกษาทั้ง 6 คนคิดว่าคนพิการไม่สามารถเลี้ยงชีพและใช้ชีวิตอิสระได้ (Independent Living) ครอบครัวจึงเลี้ยงดูรวมถึงปกป้องไม่ให้คนพิการต้องออกจากบ้านไปเผชิญกับสังคม ซึ่งเป็นการปิดกั้นโอกาสในการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ยิ่งไปกว่านั้นพ่อเลี้ยงของกรณีศึกษา 3 คนได้กล่าวหาว่าลูกที่พิการเป็นผู้นำความหายนะมาสู่ครอบครัว และคนพิการมักจะถูกดูต่ำ โดนดูถูกเหยียดหยาม และเป็นที่รองรับอารมณ์เสมอ

อุปสรรคทางกายภาพ

กรณีศึกษาส่วนมากไม่ได้ออกจากบ้านเพราะสภาพแวดล้อมของสังคมไม่เอื้อต่อการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ รถยนต์โดยสาร การเข้าไปใช้สถานที่สาธารณะ เช่น ห้องสุขา ห้างสรรพสินค้า สถานศึกษา โรงภาพยนตร์ สนามกีฬา เป็นต้น เป็นไปด้วยความยากลำบากหรือเป็นไปไม่ได้เลยในบางแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่การเดินทางยากลำบากอยู่แล้วสำหรับคนพิการก็ยิ่งพบกับปัญหาเพิ่มมากขึ้น

บริการทางการแพทย์

กรณีศึกษา 1 คนที่พิการจากอุบัติเหตุพบว่าหากมีบริการช่วยเหลือผู้ประสาธน์ที่มีคุณภาพ กรณีศึกษานี้อาจจะไม่พิการหรือมีความพิการที่ไม่รุนแรง และมีผลการศึกษาที่ผู้ศึกษาเชื่อว่าหากครอบครัวของกรณีศึกษานี้ไม่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี กรณีศึกษาคนนี้อาจจะเสียชีวิตก่อนเวลาอันควร

การศึกษาพบว่าความยากจนทำให้กรณีศึกษา 4 คนไม่ได้รับบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างทันท่วงที เป็นการได้รับบริการที่ช้าและเป็นบริการที่ไม่สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพได้ เป็นเพียงการรักษาในเบื้องต้นและต้องกลับบ้านด้วยสภาพที่เป็นภาระแก่ผู้อื่น

กรณีศึกษาที่ยากจนต้องดิ้นรนหาทางด้วยตนเอง สองคนตกเป็นข่าวทางสื่อมวลชน คนหนึ่งเป็นคนไข้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และอีก 2 คนได้รับการจากหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ของภาครัฐและเอกชน จึงทำให้ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ซึ่งถือว่าล่าช้าและไม่สามารถแก้ไขอะไรได้มากนัก

สำหรับกรณีศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี แต่คนนี้มีสภาพพิการระดับรุนแรง ซึ่งต้องใช้ยาและเวชภัณฑ์ที่อยู่นอกเหนือรายการที่รัฐจะสนับสนุนค่าใช้จ่าย ถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นตามสภาพความพิการ พร้อมทั้งกรณีศึกษานี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวอันเนื่องมาจากสภาพความพิการถึงเดือนละประมาณ 5,000 บาท

การศึกษา

กรณีศึกษา 4 คน ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า กรณีศึกษา 3 คนได้รับโอกาสทางการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา กรณีศึกษาเมื่อประสบอุบัติเหตุจนพิการก็ไม่ได้ศึกษาต่อ อย่างไรก็ตามกรณีศึกษาที่ยากจน 3 คนได้รับโอกาสจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาขณะที่พิการ

ปัญหาโอกาสทางการศึกษาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อคนพิการทางกาย ทำให้เป็นอุปสรรคที่ใหญ่หลวงต่อการศึกษา นอกจากนั้นยังมีปัญหาด้านความพร้อมของสถานศึกษาครู และนักเรียน

การมีงานทำและคุ้มครองรายได้

กรณีศึกษาคนหนึ่งได้รับความช่วยเหลือจากสถานสงเคราะห์ของรัฐ บางคนได้รับการศึกษาวิชาชีพในสถานศึกษาเอกชน และบางคนดิ้นรนด้วยตนเองโดยได้รับความช่วยเหลือทั้งจากภาครัฐและเอกชน จากที่กล่าวมาทั้ง 3 คนมีงานทำแต่กว่าที่จะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ จนใช้บริการเหล่านี้ได้ ต้องต่อสู้กับความยากลำบากมากมายทั้งการแสวงหาข้อมูลและการติดต่อเพื่อขอใช้บริการ และเป็นคนพิการส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงบริการ เนื่องจากบริการมีจำนวนที่จำกัด

กรณีศึกษาอีก 4 คนไม่มีงานทำและไม่ได้รับการคุ้มครองรายได้ ต้องตกอยู่ในสภาวะการพึ่งพิงบุคคลอื่น สร้างความขมขื่นในจิตใจที่ตนเองด้อยคุณค่า

การประเมินตนเอง

ผลการศึกษาพบว่ากรณีศึกษาทั้ง 7 คนต่างมีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่าในชีวิตไม่แตกต่างไปจากสมาชิกอื่นในสังคม มีบางรายที่รู้สึกแตกต่างหรือด้อยค่ากว่าคนอื่น แต่ก็มีความรู้สึกกระยะสั้น เมื่อรู้ตัวก็เข้าใจว่าความรู้สึกเหล่านี้เป็นความรู้สึกที่ผิด

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าคนพิการส่วนมากมีทัศนคติต่อตนเองในแง่บวก ถึงแม้จะพิการไม่ว่ามีงานทำหรือไม่มีงานทำ แต่ทุกคนสามารถสร้างคุณงามความดีได้ ทำให้คนพิการเหล่านี้ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นทั้งโดยกำลังทรัพย์ กำลังใจ และการเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับคนพิการอื่น เป็นต้น

ความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรองและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

พบว่ากรณีศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าตนเองไม่มีอำนาจต่อรองใดๆ หรือมีอำนาจต่อรองน้อยมาก เนื่องจากขาดการศึกษา มีความรู้น้อย ยากจน แม้ยากจนจะเรียกร้องแต่ก็ไม่เคยเรียกร้องหรือต่อรองเพราะคิดว่าคงไม่ได้ อย่างมากก็เพียงการดิ้นรนต่อสู้และแสวงหาบริการทางสังคมโดยลำพัง

ด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจพบว่าคนพิการเหล่านี้ไม่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับองค์กรชุมชน หรือภาครัฐใดๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้ส่วนสำคัญที่ผู้วิจัยค้นพบคือคนพิการเหล่านี้ไม่ได้รับความสนใจจากผู้ให้บริการของรัฐ ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมตามสมควร

4.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.รัฐบาลควรประชาสัมพันธ์ให้คนพิการ ครอบคลุม และสังคมได้รับทราบถึงสิทธิและการพัฒนาศักยภาพของคนพิการ
- 2.รัฐบาลควรหามาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองให้คนพิการได้รับสิทธิและความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540
- 3.รัฐบาลควรช่วยเหลือให้คนพิการที่ยากจนหรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงบริการในทุกด้าน
- 4.รัฐบาลควรปรับระบบบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์เพื่อให้คนพิการสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้โดยอิสระ มีความเข้มแข็งทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
- 5.การดำเนินงานในทุกเรื่องทั้งในเชิงนโยบายและแผนรวมทั้งการปฏิบัติการ ควรจัดให้คนพิการได้มีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1.กรมประชาสัมพันธ์และองค์การด้านสื่อมวลชนควรเป็นแกนนำประสานเครือข่ายและวางแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการ
- 2.กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมควรให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับองค์กรที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิคนพิการ
- 3.กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมและกระทรวงมหาดไทยควรประสานความร่วมมือเพื่อทำงานในเชิงรุกในการให้บริการสำหรับคนพิการ
- 4.ทุกส่วนราชการควรปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

5.กระทรวงสาธารณสุขควรปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยให้มีการฟื้นฟูทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การใช้คนพิการให้คำปรึกษาคนพิการ และพัฒนาทักษะให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระ

6.สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีมาตรการในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ให้ข้าราชการหรือลูกจ้างที่พิการ เพื่อให้คนเหล่านี้สามารถรับราชการอยู่ได้โดยจัดตำแหน่งงานที่เหมาะสมให้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กชกร ศรีสัมพันธ์. (2537). บทบาทของสมาชิกครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมประชาสงเคราะห์. (2534). การศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้กับคนพิการและคุณภาพของกรมประชาสงเคราะห์ : กรณีบริการในรูปสถาบัน. กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์.
- กรมประชาสงเคราะห์.(2537). พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2535. กรุงเทพฯ.
- กุลนรี หาญพัฒนชัยกุล(2538). การปรับตัวของครอบครัวในการดูแลคนพิการ: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบัวใหญ่จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โกมินทร์ ชาวนาใต้. (2531). การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ ของลูกจ้างพิการที่ได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน กรมแรงงาน. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตรา ศรีสมบุญธลาม. (2537). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการ. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชนนาค โชตินันท์. (2542). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับความสามารถในการพึ่งตนเองของคนพิการ กรณีศึกษา : งานฝึกทักษะคนพิการ (Independent Living Unit) ศูนย์สิทธิเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข. ภาคนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต โครงการบัณฑิตศึกษาก้าวพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และคณะ. (2542). การสำรวจความรู้เชิงแนวคิด ทฤษฎี บทบาทและความสำคัญของโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักงานสนับสนุนกองทุนการวิจัย.
- วิยะดา ศักดิ์ศรี.(2531). กายภาพบำบัดกับบทบาทพยาบาล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เรวัต ผ่องสุวรรณ. (2536). ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของคนพิการ ณ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

บรรณานุกรม(ต่อ)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2542).สถานการณ์ของผู้พิการไทย. สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.

อังคณา สาลาด. (2541). ความคาดหวังในการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชนของคนพิการทางกายและ/หรือการเคลื่อนไหว ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

กรณีศึกษาที่ 1

นายธนวัฒน์ สกุลงาม (นามสมมติ)

ข้อมูลพื้นฐาน

ธนวัฒน์ อายุ 23 ปี เป็นชาวพุทธ จบการศึกษาชั้นสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการศึกษา นอกโรงเรียน (กศน.) ปัจจุบันอาศัยอยู่กับพ่อและแม่โดย ธนวัฒน์ไม่มีอาชีพและอยู่บ้านเฉยๆ มีพ่อแม่เป็นผู้ จ่ายค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด

เมื่อแรกเกิดครอบครัวของธนวัฒน์จัดอยู่ในครอบครัวที่พอจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี โดยพ่อของ ธนวัฒน์รับราชการเป็นอัยการ ต่อมาเป็นอัยการจังหวัดและปัจจุบันดำรงตำแหน่งสำคัญในคณะตุลาการศาล ปกครอง ส่วนแม่เป็นแม่บ้านคอยเลี้ยงดูลูกและสามี ถึงแม้พ่อจะต้องย้ายไปรับราชการจังหวัดต่างๆ หลาย จังหวัด แต่ส่วนมากแม่และลูกๆ มักจะอยู่ที่บ้านซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงเทพฯ

ธนวัฒน์เติบโตขึ้นและดำเนินชีวิตตามปกติวิสัยของลูกในครอบครัวที่พอจะมีฐานะ จนกระทั่งเมื่ออายุ 16 ปี ได้ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์จนพิการตลอดชีวิตเนื่องจากเส้นประสาทไขสันหลังถูกทำลาย ทำให้เดิน ไม่ได้ เป็นอัมพาต ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี

ครอบครัวของธนวัฒน์

พ่อของธนวัฒน์อายุ 55 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา หลังจากนั้นได้จบการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสุดท้ายจบการศึกษานิติบัณฑิต และสอบเข้าทำงานในตำแหน่งอัยการ เจริญ เติบโตทางราชการมาตามลำดับตำแหน่งสุดท้ายก่อนตำแหน่งปัจจุบันคืออัยการจังหวัด และปัจจุบันเป็น ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครอง ส่วนแม่เป็นแม่บ้าน

พี่ชายคนโตจบการศึกษาระดับปริญญาตรี วิศวกรรมกล จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปัจจุบัน แยกออกไปอยู่ด้วยตนเอง นานๆ จะกลับมามันโดยเฉพาอย่างยิ่งเมื่อมีเรื่องต้องการความช่วยเหลือจากพ่อ แม่ พี่ชายคนโตดำรงชีวิตอิสระเสรี ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย และมักสร้างความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัวเสมอ

พี่ชายคนที่สอง จบการศึกษาระดับปริญญาโทจากพระนครเหนือ เป็นคนค่อนข้างรับผิดชอบ เรียน ด้วยทำงานด้วย

ธนวัฒน์เป็นคนสุดท้ายของครอบครัว

วิถีชีวิตก่อนพิการ

ชีวิตวัยเด็ก ได้เล่นซุกซน สนุกสนาน เช่นเดียวกับเด็กคนอื่นๆ และชอบย้ายตามพ่ออยู่เสมอ ชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 1 เรียนที่ ภาปร.ราชวิทยาลัย มีความขี้เมววด เคร่งครัดด้วยกฎระเบียบ และมักจะเรื่องทะเลาะกับ เพื่อนหรือรุ่นพี่ อันส่งผลให้ต้องลาออกจากที่นี่ ต่อมาได้เข้าเรียนบ้านสมเด็จแต่เรียนได้ประมาณ 3 เดือน จน มาเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว แล้วย้ายไปเรียนที่โรงเรียนเบญจมหาราช เนื่องด้วย

ย้ายตามพ่อซึ่งต้องมาเป็นผู้ช่วยอัยการที่จังหวัดอุบล ต่อมาย้ายมาเรียนที่ชลบุรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยพ่อมาเป็นอัยการจังหวัด ต่อมาก็มาเรียนที่โรงเรียนอรรถวิทย์พาณิชย์การ แล้วเปลี่ยนมาเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ซึ่งขณะเรียนก็ทำงานพิเศษเป็นพนักงานรับจ้างไปด้วย

ชีวิตหักเหเพียงชั่วข้ามคืน

เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2538 หลังจากติดตามพ่อไปตีกอล์ฟที่จังหวัดชลบุรี ธนวัฒน์มีนางสาวสงฆ์ แผลกฯ ที่ไม่อยากจะเดินทางพร้อมกับพ่อ แต่ธนวัฒน์ไม่กล้าพูดอะไร

เวลาประมาณ 22.00 น.พ่อขับรถยนต์ฮอนด้าชีวิต โดยมีแม่ นั่งคู่ด้านหน้าเดินทางจากจังหวัดชลบุรีไปยังจังหวัดระยองบนเส้นทางหลวงหมายเลข 331 ซึ่งเป็นถนน 2 เลน และมักจะมีรถบรรทุกใช้เส้นทางดังกล่าวจำนวนมาก ส่วนธนวัฒน์นั่งอยู่เบาะหลังด้านขวาโดยไม่ได้รับเข็มขัดนิรภัย ระหว่างหลับๆ ตื่นๆ ปรากฏว่ามีรถบรรทุกที่คนขับรถกินยาบ้าได้ขับข้ามเลนและเสียหลักกระแทกบริเวณประตูหลังฝั่งที่ธนวัฒน์นั่งอยู่ ธนวัฒน์กระเด็นไปกระแทกกระจกด้านซ้ายอย่างรุนแรง ส่งผลให้คอหักและหมดสติไปทันที ส่วนพ่อและแม่ของธนวัฒน์ได้รับบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย

การช่วยเหลือผู้ประสบภัย

ในช่วงที่เกิดอุบัติเหตุพ่อโดนเศษกระจกบาดส่วนแม่ไม่เป็นอะไร แม่เห็นธนวัฒน์หมดสติไปจึงได้เขยื้อนเรียกให้ตื่นพร้อมกับจับให้นอนหนุนตัก ธนวัฒน์บอกแม่ว่าเจ็บคอส่วนแม่พยายามพูดกับธนวัฒน์ตลอดว่าไม่ให้หลับ ด้วยเกรงว่าลูกจะเสียชีวิต

ระยะเวลาผ่านไปไม่นานได้มีพลเมืองดีเข้ามาช่วยเหลือ แต่ลักษณะของการช่วยเหลือเป็นไปอย่างเร่งรีบและไม่ถูกวิธี แม่ธนวัฒน์เชื่อว่าช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีผลทำให้ธนวัฒน์บาดเจ็บมากยิ่งขึ้น จากจุดที่เกิดอุบัติเหตุไปยังโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ จังหวัดระยอง เป็นระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร

เมื่อไปถึงโรงพยาบาลธนวัฒน์มีอาการหนักมาก ทางโรงพยาบาลได้ตรึงคอในส่วนที่ได้รับบาดเจ็บ ทำการเอกซเรย์เพื่อวินิจฉัยอาการพบว่าคอหักและอันตรายมาก วันที่ 30 ธันวาคม อาการของธนวัฒน์หนักมาก หายใจไม่ออกและน้ำลายฟูมปาก แพทย์แนะนำว่าต้องผ่าตัดที่กรุงเทพฯ จะมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญและเครื่องมือต่างๆ มีความพร้อมอย่างมาก

ด้วยพ่อของธนวัฒน์เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จึงเป็นที่รู้จักและได้รับการดูแลจากโรงพยาบาลเป็นอย่างดี สำหรับค่ารักษาพยาบาลในช่วงระยะเวลา 3 วัน 4 คืน มีส่วนลดร้อยละ 50 เป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ 80,000 บาท

อุบัติเหตุ... ความสูญเสียทั้งน้ำตาและทรัพย์สิน

เมื่อย้ายธนวัฒน์เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ กรุงเทพฯ แพทย์ได้วินิจฉัยโดยละเอียดพบว่ามีการฉีกขาดในสมองหลายสิบจุด คอหักระดับที่ 3 - 4 (ระดับของกระดูก) เริ่มมีอาการอัมพาต มีหนอง แพทย์ระบุว่าจากสภาพที่พบคนไข้มักจะเสียชีวิตเป็นส่วนมาก การผ่าตัดถือว่าเสี่ยงมากและอาจจะไม่สำเร็จ

แม่ของธณวัฒน์รู้สึกเสียใจจนทำอะไรไม่ถูก สิ่งเดียวที่ตนเองหวังในขณะนั้นคือทำทุกวิถีทางที่จะให้ลูกปลอดภัย จะเสียค่าใช้จ่ายเท่าไรก็ไม่สนใจขอให้แพทย์รักษาชีวิตลูกให้ได้ สิ่งที่แม่ได้ทุ่มเทมากๆ คือการภาวนาและร้องขอจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ทั้งการภาวนาตลอดเวลา การทำบุญตักบาตร การถวายสังฆทาน ปลอ่ยปลาไหล ปลอ่ยเต่า การกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำโรงพยาบาล แม่แทบจะไม่ได้พักผ่อนเลย เพราะจะต้องเฝ้าใช้ธณวัฒน์ ไปทำบุญตักบาตร กลับบ้านไปอาบน้ำ เป็นช่วงชีวิตที่แม่ทุ่มเทให้กับธณวัฒน์อย่างเต็มที่ โดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย โดยทิ้งให้ลูกคนโตและพ่อรับผิดชอบตนเอง

การผ่าตัดครั้งแรกใช้เวลาทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง เมื่อทราบว่าลูกเริ่มจะปลอดภัยและมีความหวัง ความรู้สึกขณะนั้นของแม่ได้เล่าให้ฟังว่ายิ่งกว่าการถูกรางวัลที่หนึ่ง

ธณวัฒน์ได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ กรุงเทพฯ ประมาณ 6 เดือน โดยมีแพทย์จากโรงพยาบาลรามาธิบดีมาผ่าตัดให้ เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 600,000 บาท ต่อมาย้ายไปอยู่ โรงพยาบาลรามาธิบดีประมาณ 8 เดือน หลังจากนั้นรักษาที่ โรงพยาบาลศิริราชประมาณ 3 เดือน เนื่องจากค่าใช้จ่ายสูงอีกทั้งการเดินทางของแม่จากบ้านมาโรงพยาบาลค่อนข้างจะไกล จึงย้ายไปที่สถานพักฟื้นสวามณีนวาส จังหวัดสมุทรปราการ ประมาณ 3 เดือน โดยมีแพทย์จากหน่วยเวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์มารักษา

ในส่วนของค่าใช้จ่ายสำหรับรักษาดังนั้น แม้ว่าธณวัฒน์จะได้รับเงินจากประกันอุบัติเหตุของผู้กระทำ ความผิดมาประมาณ 2 ล้านบาทบาท แต่ก็ไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เนื่องจากว่าค่าใช้จ่ายในการรักษาสูงมาก โดยค่าใช้จ่ายนอกจากที่กล่าวแล้วยังมีค่าใช้จ่ายที่ใช้เป็นค่าผ่าตัด ค่ายา เวชภัณฑ์ กายภาพบำบัด ค่าห้องและอื่นๆ ของโรงพยาบาลรามาธิบดีอีกประมาณ 1,200,000 บาท อีกทั้งต้องซื้อรถวีลแชร์ไฟฟ้าอีกคันละประมาณหนึ่งแสนกว่าบาท

แม่เล่าว่าเงินที่ใช้นอกจากจะเป็นเงินออมที่พอจะมีบ้างแล้ว ยังต้องหยิบยืมจากญาติๆ ทั้งลุง ป้า ย่า ยาย แต่ก็ได้รับความกรุณาจากทุกท่านเป็นอย่างดี จนถึงทุกวันนี้ก็ยังใช้นี้เงินไม่หมด แต่ก็ตั้งใจว่าจะใช้คืนให้ครบถ้วน

ชีวิตหายไป 20 วัน

เป็นช่วงระยะเวลาถึง 20 วันที่ธณวัฒน์สลบไป เริ่มรู้สึกตัววันที่ 17 มกราคม แต่ก็ไม่ทราบว่าเกิดอะไรขึ้น ความรู้สึกเหมือนนอนหลับไปเฉยๆ จำไม่ได้ว่านอนที่จะตื่นขึ้นมาได้ทำอะไรอยู่ที่ไหน ไม่มีใครบอกว่าเกิดอุบัติเหตุ และไม่ได้ถามหาคำตอบจากใครเพราะโดยปกติมีโรคประจำตัวอยู่แล้ว ไม่สบาย มานอนโรงพยาบาลอยู่เสมอกๆ

พิการตลอดชีวิต... อย่าตาย

ช่วงระยะแรกไม่รู้ว่าคุณเองพิการ เพิ่งจะมีรู้ว่าคุณต้องพิการประมาณเดือนพฤษภาคม และได้กลับบ้านประมาณเดือนกรกฎาคม แต่เมื่อหมอได้บอกว่าอาการคงไม่ดีขึ้นมากแล้วภายหลังจากที่ได้กายภาพมาตลอด 3 เดือน จึงทำให้ความหวังสุดท้ายที่จะหายจากความพิการโดยการทำการกายภาพบำบัดหมดสิ้นไป กลับบ้านอย่างไร้จุดหมาย แต่ในใจลึกๆ แล้วก็หวังว่าจะเดินได้เช่นเดิม

กำลังใจ... คนสู้ชีวิต

ถึงแม้ว่าธณวัฒน์จะเป็นคนเอาแต่ใจตนเองอยู่บ้างพอสมควร แต่ด้วยความที่เป็นสุภาพบุรุษที่มีวาจาสุภาพเรียบร้อย แถมด้วยเส้นทางการคิดที่หลากหลาย ทำให้รุ่นน้องที่รู้จักกันให้ความไว้วางใจและสนิทสนมคุ้นเคย ไม่เว้นแม้แต่หญิงสาวที่แวะเวียนเข้ามาทำความรู้จักและสนิทสนมจนเป็นแฟนกัน

จากสภาพความพิการธณวัฒน์รู้ตัวดีว่าเป็นการยากที่จะมีแฟนสักคน และคิดว่าหญิงสาวที่จะชอบตนนั้นคงจะเป็นแม่พระที่ใจดีจริงๆ แต่ธณวัฒน์ก็มีความหวังเมื่อมีคนมาชอบพอกัน เทียวด้วยกัน ให้ความเอาใจใส่ดูแลและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จนกระทั่งบอกรักและพร้อมที่จะใช้ชีวิตร่วมกัน

ธณวัฒน์มีความหวังและกำลังใจและตระหนักดีว่าต้องเพิ่มคุณค่าให้กับตนเอง ต้องสามารถพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือคนอื่นได้ จึงได้คิดถึงการประกอบอาชีพถึงแม้ว่าตนเองจะพิการ ก่อนประสบอุบัติเหตุธณวัฒน์ยังไม่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงได้ลงทะเบียนเรียนการศึกษานอกโรงเรียนต่อจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เมื่อจบแล้วธณวัฒน์ตั้งใจจะเรียนต่อวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ ด้วยมีความชอบงานด้านคอมพิวเตอร์เป็นทุนเดิม แต่พ่อของธณวัฒน์ไม่เห็นชอบ และหากธณวัฒน์จะเรียนคอมพิวเตอร์ต้องรับผิดชอบตนเอง พ่อจะไม่จ่ายค่าใช้จ่ายใดๆ ให้

จากคำบอกเล่าของแม่จะไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ธณวัฒน์เล่ากล่าวคือ แม่ระบุว่าทางบ้านสนับสนุนให้เรียนไม่ว่าจะเรียนอะไร แต่ธณวัฒน์เองไม่ค่อยตั้งใจที่จะทำอะไรอย่างจริงจัง

ธณวัฒน์ตัดสินใจเรียนนิติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงตามความประสงค์ของพ่อ ธณวัฒน์ไม่ได้ไปเรียนด้วยตนเองแต่อาศัยการอ่านหนังสือด้วยตนเอง บางครั้งที่ซักถามจากพ่อแต่ก็ได้คำตอบที่ไม่แจ่มชัด ธณวัฒน์รู้สึกว่าคุณสอนยากเกินกว่าที่ตนเองจะเข้าใจ

ธณวัฒน์ตั้งใจเรียนและหวังว่าจะจบการศึกษาพร้อมทั้งมีงานทำ และที่สำคัญที่สุดสำหรับคนที่ตนเองรักเป็นกำลังใจที่สำคัญอยู่

รักแล้ว ใช้เพราะเรา...

ข่าวความสัมพันธ์ของธณวัฒน์กับหญิงสาวรู้ถึงผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง และแน่นอนว่าจะมีสักกี่คนที่จะยอมรับให้ลูกหลานตนเองต้องอยู่กินกับคนพิการ การกีดกันในรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้น ธณวัฒน์ทำอะไรไม่ได้นอกจากการปลอบใจตนเอง ธณวัฒน์ตระหนักดีว่าเหตุการณ์เช่นนี้อาจจะเกิดขึ้นและก็เกิดขึ้นจริงๆ แต่สิ่งที่ธณวัฒน์เสียใจที่สุดคือคนที่บอกว่ารักแต่สุดท้ายไม่ได้มีความมั่นคงในรักอย่างแท้จริง เป็นความรู้สึกที่ยอมรับได้ยากมาก

"เมื่อครั้งเรียนพาณิชย์การอยู่ผมเป็นดาว ชนะเลิศนายแบบและชนะเลิศร้องเพลง มีผู้หญิงมาชอบผมหลายคน แต่ผมไม่เคยให้ความสนใจใครอย่างจริงจัง ผมกำลังจะได้ทดสอบหน้ากล้องเพื่อเข้าสู่วงการบันเทิง... แต่ชั่วข้ามคืนทุกอย่างพังทลายลง..."

ความหลังต่างๆ ถูกเรียกขึ้นมาท่ามกลางความรู้สึกผิดหวังอย่างรุนแรง ธนวัฒน์ทำอะไรไม่ได้นอกจากการอยู่กับความเสียใจแทบจะกินไม่ได้นอนไม่หลับ กำลังใจที่เคยมีกลับสูญสิ้นไปพร้อมกับความยากลำบากในการเรียน ทั้งการอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบ การหาหนังสือหรือตำราเรียน การเดินทางไปสอบ ทุกสิ่งทุกอย่างดูยุ่งยากไปหมดสำหรับธนวัฒน์ จนในที่สุด ธนวัฒน์หยุดทุกอย่างรวมทั้งการเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงด้วย

อยากเรียนคอมพิวเตอร์แต่...

เมื่อครั้งไปสอบที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงธนวัฒน์ได้รู้จักกับเพื่อนพิการคนหนึ่งที่ไม่สอบเช่นกัน เพื่อนคนนี้ได้นำแนะให้ธนวัฒน์รู้จักกับโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา ที่เปิดสอนทางด้านคอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์สำหรับคนพิการโดยเฉพาะ

โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา เป็นโรงเรียนประจำที่รับคนพิการทางด้านร่างกายเข้าเรียนโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น โรงเรียนให้บริการอาหารและที่พักตลอดระยะเวลาการศึกษา โรงเรียนจึงเน้นรับคนพิการที่ยากจนและด้อยโอกาสเป็นสำคัญ หลักสูตรที่เปิดสอนเป็นหลักสูตรที่เน้นการประกอบอาชีพโดยเฉพาะ มีระยะเวลาการเรียนหนึ่งถึงสองปีขึ้นอยู่กับหลักสูตรที่เลือกเรียน เมื่อจบการศึกษาแล้วโรงเรียนหางานให้กับผู้จบการศึกษาทุกคน

ธนวัฒน์เกิดความหวังอีกครั้งหนึ่งและตั้งใจว่าจะเข้าเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ให้ได้ แต่พ่อของธนวัฒน์ก็ไม่เห็นด้วย "ลูกคนเดียวพ่อเลี้ยงได้..." ธนวัฒน์ไม่รู้ว่พ่อรู้สึกอายที่ลูกต้องไปอยู่โรงเรียนการกุศลหรือเพราะพ่อเป็นห่วงที่ลูกต้องไปอยู่ประจำที่พัทยา

ต้นปี พ.ศ. 2544 พ่อของธนวัฒน์จะต้องเดินทางไปร่วมการประชุมที่พัทยา ธนวัฒน์ฉวยโอกาสนั้นขอไปด้วย เพื่อจะได้ไปดูสถานที่ของโรงเรียน

ธนวัฒน์ได้พบกับคนพิการจำนวนมากอย่างไม่เคยพบเห็นมาก่อน มีทั้งที่เป็นนักเรียนและที่นำแปลกใจคือครูส่วนมากก็เป็นคนพิการ ธนวัฒน์ได้มีโอกาสพูดคุยกับครูใหญ่ ผู้จัดการฝ่ายบริหารงานทั่วไป ผู้จัดการฝ่ายกิจกรรมสังคม ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายวิชาการ และคนพิการอื่นอีกหลายคน ข้อเท็จจริงที่ธนวัฒน์ทราบคือโรงเรียนไม่อนุญาตให้นักเรียนมีพี่เลี้ยง นักเรียนทุกคนจะต้องสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ แต่อาจารย์ที่พูดคุยด้วยก็ไม่ได้ทำให้ธนวัฒน์ผิดหวัง เพราะแต่ละท่านได้นำแนะให้ธนวัฒน์กลับไปฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งเตรียมตัวให้พร้อมทางด้านวิชาการ และหาความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ไปพร้อมกันด้วย อย่างไรก็ตามทางโรงเรียนได้นำแนะวิธีการอื่นสำหรับธนวัฒน์ที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การจ้างครูพิเศษไปสอนที่บ้าน การเรียนรู้จากตำรา เป็นต้น

หลังจากนั้นธนวัฒน์ได้ติดต่อกับทางโรงเรียนเป็นประจำ ซึ่งธนวัฒน์ได้รับกำลังใจและคำแนะนำที่ดีจากผู้จัดการฝ่ายบริหารงานทั่วไปอยู่เสมอ ธนวัฒน์มีความหวังในชีวิตอีกครั้งหนึ่ง

มีโอกาสน้อยๆ เกิดขึ้นเมื่อธันวาคมได้รับการชักชวนจากเพื่อนบ้านใกล้เคียงให้ไปฝึกคอมพิวเตอร์และทำงานด้วยกันในร้านอินเทอร์เน็ตใกล้บ้าน ธันวมนิไม่ได้มีความรู้อะไรมากนักนอกจากการฝึกด้วยตนเองจากหนังสือ จึงไม่สามารถสร้างสรรคผลงานให้เป็นที่ประทับใจเพื่อนบ้านได้ ในทางตรงกันข้ามธันวมนิกลับต้องพบกับการถูกเหยียดหยามและเอารัดเอาเปรียบ หนึ่งเดือน ที่ธันวมนิไปช่วยงานตนเองเชื่อว่าสามารถทำงานให้กับร้านอินเทอร์เน็ตได้ แต่ตนเองกลับไม่ได้รับอะไรเป็นสิ่งตอบแทน

การเข้าเรียนคอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา ของธันวมนิมีอุปสรรคสำคัญสามประการด้วยกัน คือหนึ่งธันวมนิต้องสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ สองฐานะทางเศรษฐกิจของธันวมนิดีเกินกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด แต่สภาพความพิการของธันวมนิก็ทำให้ทางโรงเรียนรับพิจารณาและสามธันวมนิต้องสอบเข้า

เมษายน พ.ศ. 2544 ธันวมนิเดินทางไปสอบที่พัทยา แต่ด้วยความเครียดตลอดสัปดาห์ที่ผ่านมา ทำให้ธันวมนิป่วยมาโดยตลอดสัปดาห์เช่นกัน ธันวมนิมีปัญหาคณะแพะปัสสาวะอักเสบ เป็นไข้หนาวสั่น นอนไม่หลับ สภาพร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญาของธันวมนิไม่มีความพร้อมใดๆ ที่จะสอบ และผลก็เป็นไปเช่นนั้น ธันวมนิทำคะแนนได้น้อยมาก และธันวมนิยังไม่สามารถให้คำตอบแก่ทางโรงเรียนได้ว่าสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้

คณะกรรมการคัดเลือกนักเรียนของโรงเรียนไม่สามารถรับธันวมนิได้ เนื่องจากขาดองค์ประกอบที่สำคัญทั้งหมด แต่ทางโรงเรียนได้แนะนำทางออกหลายทางสำหรับธันวมนิ รวมถึงการรวมกลุ่มของคนพิการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งด้านความพิการและสภาพเศรษฐกิจ เพื่อจัดการเรียนการสอนเป็นพิเศษ โดยอาจจะจัดที่กรุงเทพหรือพัทยาหรือที่ใดที่หนึ่งตามความเหมาะสม

ธันวมนิยังไม่ได้ทำอะไรต่อเนื่องจากค่อนข้างท้อถอย ขาดการสนับสนุนจากครอบครัว ยังไม่พบจุดเริ่มต้นที่ดี

ผิดหวัง... ครั้งแล้วครั้งเล่า

ธันวมนิคิดว่าตลอดชีวิตของตนเองเต็มไปด้วยเรื่องราวที่เหมือนละครน้ำเน่า ต้องพบกับความผิดหวัง ครั้งแล้วครั้งเล่า ชีวิตมีปัญหาสารพัดอย่างจนเกินกว่าที่จะบรรยาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกลายเป็นคนพิการ

แต่ความพิการก็ได้ให้บทเรียนหลายอย่างสำหรับธันวมนิ ธันวมนิได้รู้ซึ่งถึงความยากลำบากของตนเอง ได้ฝึกความอดทนอดกลั้นและเข้าใจโลกมากยิ่งขึ้น ความพิการทำให้ธันวมนิเข้มแข็งบนความยากลำบาก ความพิการทำให้ธันวมนิทำใจยอมรับทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้วและสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต

ธันวมนิพบรักอีกครั้งกับนักศึกษารัฐศาสตร์ปีสุดท้าย มหาวิทยาลัยรามคำแหง เร็วๆ นี้เธอจะรับปริญญาแต่เธอก็ทำงานแล้ว ธันวมนิบอกว่าเป็นความรักที่เกิดขึ้นมาประมาณหนึ่งปีที่ผ่านมา ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงรู้ว่าธันวมนิพิการ แต่ธันวมนิไม่เคยพบได้แต่พูดคุยทางโทรศัพท์เพียงครั้งเดียว ธันวมนิเคยไปหาแฟนสาวที่หอพัก ไปเที่ยวห้างสรรพสินค้า และแฟนสาวก็มาเยี่ยมธันวมนิที่บ้านบ่อยครั้งเช่นกัน ธันวมนิบอกว่าตอนนี้ทำใจไว้แล้วหากเธอจะจากไป

บุคคลไร้ความสามารถ

ถึงแม้ว่าธนวัฒน์จะมีความคิดและสติปัญญาที่ดี สามารถเป็นที่พึ่งทางความคิดให้กับบุคคลอื่นในหลายโอกาส ธนวัฒน์น่าจะสามารถประกอบอาชีพการงานที่ดีได้โดยสภาพความพิการไม่ใช่อุปสรรคสำคัญ แต่ด้วยภาวะค่ารักษาพยาบาลที่สูงทำให้พ่อแม่ของธนวัฒน์ตัดสินใจขออำนาจศาลสั่งให้ธนวัฒน์เป็นบุคคลไร้ความสามารถโดยมีแม่เป็นผู้อุปการะ ทำให้สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลตามสิทธิของบุตรข้าราชการได้ตลอดชีวิต

การเป็นบุคคลไร้ความสามารถทำให้ธนวัฒน์ไม่สามารถทำนิติกรรมสัญญาใดๆ ได้โดยลำพัง แต่ก็ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นการเสียศักดิ์ศรีใดๆ เพราะเป็นการช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายซึ่งพ่อแม่ต้องรับผิดชอบตั้งแต่ประสบอุบัติเหตุ

สภาพชีวิตในปัจจุบัน

ดินนออน รับประทานอาหาร ดูโทรทัศน์ นอน คือกิจวัตรประจำวันของธนวัฒน์ มีบ้างที่ได้ออกไปเที่ยวนอกบ้าน พบปะพูดคุยกับเพื่อนหรือมีนัดหมายไปดูหนังหรือรับประทานอาหารนอกบ้าน แต่เป็นสภาพชีวิตที่ไม่มีคุณค่าอะไรต่อสังคม

ธนวัฒน์ได้พยายามหาความรู้ด้วยตนเองจากอินเทอร์เน็ต ศึกษาคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง แต่ก็ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านเครื่องมือและหนังสือ และการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่มีผู้แนะนำก็ค่อนข้างจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ธนวัฒน์อยู่ในสภาพที่ต้องพึ่งพิงที่บ้าน เนื่องจากไม่มีรายได้ของตนเอง แต่ด้วยสภาพความพิการทำให้ธนวัฒน์มีค่าใช้จ่ายส่วนตัวค่อนข้างจะสูง ประกอบไปด้วยค่าจ้างพี่เลี้ยงช่วยดูแลในการทำกิจวัตรประจำวันประมาณเดือนละ 3,000 – 4,000 บาท ค่าอาหารและจีพาดะประมาณเดือนละ 3,000 บาท ค่ายาประเภทยาแก้เกร็งหรือยาคลายกล้ามเนื้อ และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับระบบขับถ่าย เช่น ถุงปัสสาวะ ยาถ่าย เป็นต้น ประมาณเดือนละ 3,500 บาท ซึ่งค่ายาและเวชภัณฑ์นี้จะเบิกได้ประมาณเดือนละ 1,500 บาท

ถึงแม้ว่าธนวัฒน์จะอยู่ในครอบครัวที่พร้อมในการสนับสนุนค่าใช้จ่าย แต่การใช้ชีวิตไปวันๆ อย่างไร้คุณค่าทำให้ธนวัฒน์กลายเป็นภาระของสังคม ยิ่งไปกว่านั้นการถูกปิดกั้นโอกาสที่จะพัฒนาตนเองโดยการออกไปศึกษาหาความรู้ เป็นกรงขังทางจิตใจที่ตอกย้ำถึงความด้อยในเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ธนวัฒน์ดำรงชีวิตอยู่ในวันนี้อย่างไรซึ่งความหวังใดๆ ในชีวิต หากสภาพชีวิตของธนวัฒน์ยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไป นอกจากชีวิตของมนุษย์คนหนึ่งจะบอบช้ำด้วยความยากจนแห่งสิทธิและโอกาสแล้ว สังคมยังสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าที่ยังควรแก่การพัฒนาเพื่อสร้างผลผลิตให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้

ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ตั้งแต่ก่อนพิการธนวัฒน์ไม่ค่อยจะมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ธนวัฒน์ค่อนข้างจะมีความห่างเหินกับแม่และพี่ ส่วนมากธนวัฒน์จะอยู่กับพ่อเมื่อพ่อต้องย้ายไปทำงานต่างจังหวัด แต่พ่อก็ไม่ค่อยจะมีเวลา

ให้ การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่จะเป็นการบอกกล่าวหรือชี้ให้เห็นว่าต้องทำอะไรอย่างไร แต่ไม่เปิดโอกาสให้ได้แย้งหรือแสดงความคิดเห็น

ชีวิตก่อนพิการมีความเป็นอยู่เรียบง่าย แต่ค่อนข้างโหดโผนในทางที่ไม่สร้างสรรค์ และส่วนใหญ่จะอยู่คนเดียว ช่วยเหลือดูแลตัวเอง บางครั้งเมื่อพ่อไม่อยู่ไม่มีเงินก็ต้องอาศัยเพื่อนบ้านใกล้เคียง ต้องลุยใช้ชีวิตด้วยตนเองมาตลอดจึงทำให้มีความมั่นใจในตนเอง และไม่ปรึกษาอะไรใคร

เมื่อเกิดความไม่สบายใจธณวัฒน์จะเดินออกจากบ้านคนเดียวในตอนกลางคืน หรือปีนไปนั่งบนหลังคา เมื่อสบายใจก็กลับบ้านไปนอน โชคดีที่ธณวัฒน์ไม่หนีไปใช้ยาเสพติดเพราะว่ารู้ดีว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ธณวัฒน์มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน ชุมชน คนรอบข้าง เป็นความสัมพันธ์ที่ดีกว่าคนในบ้าน ธณวัฒน์ไม่มีความผูกพันใดๆ กับพี่ๆ เลย ส่วนความรู้สึกที่มีต่อแม่ คือ “ผู้ให้กำเนิดและรับผิดชอบภายในบ้าน แม่ต้องเหนื่อยกับทุกคน แต่สำหรับผมคิดว่าตนเองเป็นที่ระบายของแม่ ว่าใครไม่ได้ก็จะด่าว่าผม...” แม้คำว่า “ความพิการทำให้ได้รับความเอาใจใส่มากขึ้นจากพ่อหรือแม่ แต่ด้วยความเป็นลูกก็ทำให้ขาดโอกาสที่จะทำประโยชน์และเรียนรู้ “คำว่าสถานะลูกทำให้ผมไม่มีอำนาจต่อรอง อีกด้วยสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยทำให้ไม่เกิดความคล่องตัว ต้องพึ่งพิงคนอื่นให้ช่วยเหลืออยู่เสมอ

ก่อนพิการมักจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน แต่เมื่อพิการความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปพอสมควร ทั้งนี้ก็เพราะว่าไม่สะดวกในการเดินทางไปมาหาสู่กัน

ความมีอิทธิพลของตนเองต่อบุคคลอื่น

ธณวัฒน์คิดว่าตนเองไม่มีอิทธิพลใดๆ ต่อคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ และพี่ๆ แต่บุคคลที่ธณวัฒน์รู้สึกตัวว่ามีอิทธิพลหรือมีคุณค่าคือ เพื่อนๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้องๆ ที่เป็นญาติกันหรือเป็นคนที่ยก ที่บุคคลเหล่านี้มักจะพูดคุย ขอคำปรึกษาแนะนำจากตนเองเสมอ จากประสบการณ์ชีวิตของตนเองที่ได้เผชิญมาก็สามารถให้คำปรึกษาที่ดีแก่บุคคลเหล่านี้

ความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรอง

ธณวัฒน์คิดว่าตนเองแทบจะไม่มีอำนาจต่อรองอะไรเลย ไม่สามารถเรียกร้องสิ่งใดได้นอกจากจะใช้ชีวิตไปวันๆ อย่างไรก็ตาม หากจะต่อรองอะไรได้บ้างในครอบครัวก็เพราะว่ามีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การขอไปสอบเข้าเรียนที่โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ ทางครอบครัวก็ไม่ยินยอมแต่สุดท้ายก็ยินยอมเนื่องจากเกรงว่าธณวัฒน์จะเครียดหนัก

ธณวัฒน์ไม่ต้องการอำนาจต่อรองใดๆ เพิ่มขึ้น ต้องการดำรงชีวิตในปัจจุบันอย่างดีที่สุด เป็นภาระแก่บุคคลอื่นให้น้อยที่สุด

ความยากลำบาก

ด้วยสภาพความพิการ ทำให้ร่างกายไม่คล่องตัว คิดจะทำอะไรด้วยตนเองก็ลำบากเพราะทำได้ไม่เต็มที่ เพราะจะต้องเดือดร้อนคนอื่นคอยช่วยเหลือตลอดเวลา ทำให้รู้สึกลำบากใจ เพราะไม่อยากพึ่งใคร และบางสถานการณ์เหมือนกับว่าต้องคอยเป็นที่รองรับอารมณ์ของคนอื่น

อย่างไรก็ตาม ชีวิตก็เหมือนหมากรุก ที่ต้องก้าวเดินไปข้างหน้า มีแผน มีระเบียบมีขั้นตอน แม้จะมีปัญหาทางด้านจิตใจบ้างก็ตามที ก็ต้องสู้ต่อไป ต้องพยายามต่อไป

กรณีศึกษาที่ 2

เด่นดวง แก้วสามสี (นามสมมติ)

ข้อมูลพื้นฐาน

วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2519 ณ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ นายเด่นดวง แก้วสามสี เกิดมาตุโลก โดยมีสภาพความพิการแขนสองข้างขาดเหนือศอก และขาขวาสั้นระดับ 5 ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากการมาตาของเด่นดวงได้กินยาคุมกำเนิดในระหว่างที่ตั้งครรภ์

บิดาผู้ให้กำเนิดเด่นดวงเสียชีวิตก่อนที่เด่นดวงจะคลอดมาตุโลก เด่นดวงมีพี่ 3 คนที่มีบิดาคนเดียวกัน หลังจากบิดาเสียชีวิต มารดาของเด่นดวงมีสามีใหม่และมีบุตรด้วยกัน 3 คน อย่างไรก็ตาม เด่นดวงมีความสัมพันธ์อันดีกับมารดาและพี่น้องทุกคนยกเว้นพ่อเลี้ยง

ครอบครัวของเด่นดวงเป็นชาวสวนที่มีฐานะยากจน ตั้งบ้านเรือนอยู่ในชนบทที่มีประชากรประมาณ 100 หลังคาเรือน การคมนาคมขนส่งเป็นไปด้วยความยากลำบาก มีสถานีนามัยเล็กๆ แห่งหนึ่ง มีโรงเรียนและวัดที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านประมาณหนึ่งกิโลเมตร

เด่นดวงเป็นชาวพุทธ จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) ส่วนชีวิตครอบครัว เด่นดวงสมรสกับรัชซึ่งเพิ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และยังไม่ได้ทำงาน ทั้งสองคนยังไม่มีบุตร ปัจจุบันซื้อบ้านเป็นของตนเองอยู่ด้วยกันในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นบ้านทาวเฮาส์ 2 ชั้น ขนาด 16 ตารางวา 2 ห้องนอน 2 ห้องน้ำ

วิถีชีวิตก่อนวัยเรียน

ถึงแม้ว่าเด็กน้อยผู้นี้จะเกิดมาด้วยหน้าตาที่น่ารัก แต่สภาพความพิการของเด่นดวงทำให้มารดาไม่สามารถยอมรับความเป็นจริงได้ ถึงแม้ว่าญาติผู้ใกล้ชิดจะปลอบโยนเช่นไร มารดาก็ยังไม่สามารถทำใจได้และไม่กล้าที่จะให้เด่นดวงกินนมแม่ เด่นดวงได้กินนมจากญาติผู้ใกล้ชิดที่มีลูกในวัยเดียวกันเป็นระยะเวลาหลายเดือน อย่างไรก็ตามในระยะเวลาต่อมาเมื่อแม่ของเด่นดวงยอมรับความเป็นจริงได้แล้ว จึงยอมให้เด่นดวงกินนมแม่พร้อมทั้งให้ความรักความอบอุ่นแก่เด่นดวง

เด่นดวงเติบโตขึ้นท่ามกลางเด็กที่มีความสมบูรณ์ทุกประการ สภาพความพิการไม่ได้กีดกันเด่นดวงออกจากเด็กๆ คนอื่นในหมู่บ้าน เด่นดวงได้เล่นสนุกสนานกับเพื่อนๆ วัยเด็กละแวกหมู่บ้านอย่างสนุกสนาน เด่นดวงมักจะเป็นที่เอ็นดูของผู้ใหญ่ ทุกคนต่างขอรุ่มและเลี้ยงขนมเด่นดวงอยู่เสมอ เมื่อมีคนรักก็มีคนซึ่งเป็นธรรมดา แต่ไม่ธรรมดาสำหรับเด่นดวงเมื่อพ่อเลี้ยงมักจะแสดงความรังเกียจเด่นดวงเสมอ ด้วยสภาพความพิการทำให้พ่อเลี้ยงเห็นว่าเด่นดวงเป็นตัวช่วยของครอบครัว

เด็กคนอื่นเรียนแต่เด่นดวงเฝ้าบ้าน

เมื่อถึงวัยเรียนเด่นดวงต้องอยู่บ้านเพียงลำพัง เพื่อนๆ ที่เล่นสนุกสนานด้วยกันทุกคนต่างไปโรงเรียน ถึงแม้ว่าแม่และญาติฯ ของเด่นดวงจะตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา แต่ด้วยโรงเรียนอยู่ไกลจากบ้าน

มาก ทำให้เด่นดวงไม่ได้เข้าเรียนหนังสือ เป็นความเหงาที่เด่นดวงไม่เข้าใจว่าโอกาสสำคัญสำหรับอนาคตของเด่นดวงกำลังหายไป

ในหมู่บ้านของเด่นดวงไม่มีใครทราบว่าทำอะไรเด่นดวงจึงจะมีโอกาสเรียนหนังสือ มีเพียงเจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยที่ทราบว่าควรส่งเด่นดวงเข้าสถานสงเคราะห์ในกรุงเทพฯ ญาติผู้ใกล้ชิดได้พยายามติดต่อหาข้อมูล จนกระทั่งทราบแน่ชัดว่าสามารถส่งเด่นดวงเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กพิการ และทุพพลภาพ ปากเกร็ด

เข้าสู่สถานสงเคราะห์และเรียนหนังสือ

วัย 10 ขวบของเด่นดวงต้องจากบ้านเพื่อไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ สภาพแวดล้อมใหม่ไม่ดึงดูดเด่นดวงไว้ได้ เดือนแรกเด่นดวงคิดถึงบ้าน อยากกลับบ้านมาก เด่นดวงรู้สึกเหมือนถูกกักขังอยู่คนเดียว ไม่มีใครดูแล ในสถานสงเคราะห์เต็มไปด้วยคนพิการที่หลากหลายประเภทจนทำให้เด่นดวงรู้สึกกลัว ในยามเหงาเด่นดวงได้หยิบรูปของครอบครัวมาดูพร้อมไปกับการร้องไห้คนเดียวอย่างน่าเศร้าใจ หนึ่งเดือนผ่านไปเด่นดวงเริ่มปรับตัวได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนักสังคมสงเคราะห์มาคุยด้วยและให้กำลังใจแก่เด่นดวง

เด่นดวงได้เริ่มเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนศรีสังวาลย์ ซึ่งเป็นโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการทางร่างกายแห่งเดียวของประเทศไทยในขณะนั้น เด่นดวงเรียนในโรงเรียนแห่งนี้จนกระทั่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

เด่นดวงเรียนแบบเล่นๆ ไม่ได้ตั้งใจเรียนนักและมีเลวโหลบ้างในหลายโอกาส แต่สิ่งเหล่านี้เด่นดวงเล่าให้ฟังว่าเป็นวิธีการเอาตัวรอดอย่างหนึ่งในการอยู่กับคนหมู่มาก เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันตนเองวิธีหนึ่ง ผลการเรียนของเด่นดวงจึงไม่ดีนักเช่นเดียวกับรายงานความประพฤติ

ตลอด 6 ปีในการเรียนมีเพียงวิชาเดียวที่ชอบนั่นคือวิชาว่ายน้ำ เด่นดวงแปลกใจเมื่อเห็นเพื่อนพิการที่เดินไม่ได้หรือพิการมากกว่าตนเองแต่สามารถว่ายน้ำได้ ทำให้รู้สึกอยากจะทำอย่างได้เหมือนเพื่อนคนอื่นบ้าง เมื่อว่ายน้ำได้เด่นดวงรู้สึกถึงความเป็นอิสระในสายน้ำและสนุกสนานกับการเล่นน้ำ และเด่นดวงจะรออย่างใจจดใจจ่อในการที่จะได้เล่นน้ำในทุกสัปดาห์

การเรียนสำหรับเด่นดวงรู้สึกว่ายากๆ ไม่มีอะไรน่าสนใจ แต่สิ่งที่เด่นดวงชอบและรู้สึกประทับใจมากในระหว่างเรียนคือการได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ อาทิ การเข้าค่ายลูกเสือโลกที่ค่ายเพชรรัตน์ การไปทัศนศึกษา การเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ชีวิตได้เห็นอะไรใหม่ๆ ได้เปิดโลกทัศน์และทำให้รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

เมื่อจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เด่นดวงได้รับการสนับสนุนจากสถานสงเคราะห์ฯ ส่งเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม โดยทางสถานสงเคราะห์ฯ จัดรถรับ-ส่งให้ตลอดระยะเวลา 3 ปี

โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม เป็นโรงเรียนของรัฐ มีนักเรียนประมาณ 1,000 คน ตั้งแต่ระดับ ม.1-ม.6 ในช่วงที่เด่นดวงเข้าไปเรียนมีคนพิการเรียนร่วมด้วยทั้งหมดประมาณห้าถึงหกคน เด่นดวงได้เริ่มรู้สึกถึงความไม่เท่าเทียมเมื่อเข้าไปเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ ถึงแม้ว่าครู เจ้าหน้าที่ และเพื่อนๆ ทุกคนจะไม่รังเกียจและให้ความช่วยเหลือแก่เด่นดวงอย่างดี แต่เด่นดวงก็รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระแก่คนอื่น และบางครั้งรู้สึกว่าเป็น "ตัวถ่วง" ที่

ทำให้เพื่อนๆ ต้องรอหรือพบกับความไม่สะดวก ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมกิจกรรม การทัศนศึกษา ทำให้เด่นดวงตัดสินใจไม่ร่วมกิจกรรมเหล่านี้กับเพื่อนในโรงเรียนแห่งนี้เท่าใดนัก

เด่นดวงกล่าวว่าการเรียนในโรงเรียนศรีสังวาลย์ซึ่งเป็นโรงเรียนเฉพาะสำหรับคนพิการ มีความสุขกว่าการเรียนในโรงเรียนนันทบุรีพิทยาคม

การเรียนในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้นของเด่นดวงดำเนินไปโดยไม่มีอะไรน่าสนใจ พฤติกรรมของเด่นดวงในสถานสงเคราะห์ยังคงเป็นพฤติกรรมที่ผู้ใหญ่ไม่ให้การสนับสนุน แต่ในความรู้สึกของเด่นดวงแล้วในบางครั้งเป็นความไม่ยุติธรรมที่ได้รับ เด่นดวงมองว่าเป็นความไม่เสมอภาคในการปกครองดูแล

ไม่ได้เรียนต่อเพราะพฤติกรรมไม่เหมาะสม

เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของเด่นดวงเกิดขึ้นเมื่อทางสถานสงเคราะห์ไม่ให้การรับรองความประพฤติแก่เด่นดวง ในการสมัครเข้าเรียนที่วิทยาลัยเสาวภา สถาบันที่สอนวิชาชีพ ซึ่งเด่นดวงมั่นใจว่าหากได้รับการรับรองความประพฤติจะได้เข้าเรียนในสถาบันแห่งนี้อย่างแน่นอน นอกจากนี้ เด่นดวงได้รับแจ้งว่าให้กลับบ้านและรับผิดชอบตนเอง โดยทางสถานสงเคราะห์ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือใดๆ เว้นแต่บอกว่าที่จังหวัดเชียงใหม่มีศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาดฝน ให้ไปสืบหาข้อมูลและติดต่อเอาเอง

เมื่อย้อนคิดกลับไปในอดีต ปัญหาเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์เรื่องการคอร์ปชั่น เด่นดวงกับเพื่อนๆ จึงได้ส่งหนังสือร้องเรียนไปที่กรมประชาสงเคราะห์เพื่อเรียกร้องความถูกต้อง เด่นดวงตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองที่ผ่านมา สิ่งที่เด่นดวงปฏิบัติแน่นอนว่าอาจจะไม่เหมาะสมแต่เด่นดวงย่ำว่านั่นคือความถูกต้อง และนั่นคือเส้นทางชีวิตส่วนหนึ่งของคนพิการในสถานสงเคราะห์ แม้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อตนเอง

คิดถึงอาชีพและการทำงาน

ในปี พ.ศ. 2539 เด่นดวงต้องกลับไปอยู่บ้านอย่างคนไร้ค่าประมาณ 1 ปี อยู่บ้านแม่บ้างอยู่กับพี่ชายบ้าง วันเวลาผ่านไปอย่างเชื่องช้าแสนทรมาน ทุกลมหายใจของเด่นดวงเต็มไปด้วยความกดดัน และเหงา อยู่บ้านคนเดียว คนรุ่นเดียวกันในหมู่บ้านบ้างก็ศึกษาต่อ บ้างก็รับจ้าง หรือทำอาชีพในครอบครัว หรือเดินทางไปรับจ้างทั่วไปในกรุงเทพฯ แต่เด่นดวงคือภาระของคนอื่นทั้งๆ ที่เด่นดวงมีโอกาสศึกษาจบถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนใหญ่ ซึ่งมีไม่กี่คนในหมู่บ้านที่จะมีโอกาสที่ดีเช่นเด่นดวง

เด่นดวงอยากมีอาชีพ อยากมีงานทำ เด่นดวงบอกว่าการมีอาชีพน่าจะทำให้ชีวิตมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น เด่นดวงเคยทราบว่ามีศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาดฝน อยู่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เด่นดวงตัดสินใจเข้าเรียนแผนกศิลปะ ซึ่งประกอบไปด้วยศิลปะทุกแขนง ปั้น แกะสลัก ผ้าบาติก การวาดภาพ ฯลฯ

ย้อนกลับไปเมื่อครั้งเรียนในโรงเรียนศรีสังวาลย์เด่นดวงมีผลงานที่พอใช้ได้ในเรื่องของการวาดภาพ แต่เด่นดวงก็ไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก และในระหว่างเรียนที่โรงเรียนนันทบุรีพิทยาคมเด่นดวงเคยได้รับ

รางวัลในการวาดภาพ จึงเกิดความมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถทางด้านนี้ จึงตัดสินใจฝึกวิชาชีพนี้ในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาดฝน

ในระหว่างเรียนวาดภาพเด่นดวงได้ลงทะเบียนเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเด่นดวงได้จบการศึกษาในปี พ.ศ.2536

ชีวิตในศูนย์ฝึกอาชีพ

ชีวิตในสถานสงเคราะห์และศูนย์ฝึกอาชีพมีความแตกต่างกัน คนพิการส่วนใหญ่ในศูนย์ฝึกอาชีพมีความเป็นผู้ใหญ่ และตั้งใจในการฝึกวิชาชีพเพื่ออนาคตของตนเอง เด่นดวงได้ปรับตัวและตั้งใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่ ผลงานการวาดภาพของเด่นดวงมีความโดดเด่นและเริ่มจำหน่ายได้ เด่นดวงมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างมากที่สามารถได้รับเงินจากผลงานของตนเองเป็นครั้งแรกในชีวิต

สิ่งที่เด่นดวงประทับใจในช่วงเวลา 1 ปี ในศูนย์ฝึกอาชีพแห่งนี้คือความเอาใจใส่ของผู้อำนวยการศูนย์หรือที่เรียกกันว่า “พ่อ” พ่อได้ให้กำลังใจและส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการได้พัฒนาศักยภาพตนเอง เปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถ ทั้งทางด้านวิชาชีพ การกีฬา และกิจกรรมอื่นๆ

หนึ่งปีผ่านไปเป็นเวลาที่รวดเร็วสำหรับเด่นดวง เป็นหนึ่งปีที่มีคุณค่าและความหมายสำหรับชีวิต เด่นดวงมีความสามารถในการวาดภาพและพร้อมที่จะทำงาน เลี้ยงชีพตนเองและไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น แต่หนทางก็ไม่ได้เป็นดังใจปรารถนาทุกประการ

เด่นดวงให้ความเห็นว่าโรงเรียนเฉพาะความพิการอย่างโรงเรียนศรีสังวาลย์ สถานสงเคราะห์หรือศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ ล้วนเป็นหน่วยงานที่ช่วยส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นด้านความเป็นอยู่ การศึกษา การฝึกอาชีพ ถ้าตนเองอยู่บ้านก็คงจะไม่มีโอกาสที่ได้รับสิ่งเหล่านี้ อยู่ที่บ้านแทบจะไม่มีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารใดๆ เลย อย่างไรก็ตาม ก็ขอฝากให้ระวังการถูกแสวงประโยชน์จากคนพิการ หรือการปฏิบัติที่ไม่เสมอภาคเป็นธรรม

ทำงานครั้งแรกในชีวิต

ปี พ.ศ. 2539 เมื่อจบการฝึกอาชีพแล้วครูฝึกอาชีพได้พยายามหางานให้เด่นดวง ในที่สุดสามารถหางานได้ที่ร้านวาดพุดที่อำเภอปอสว่าง จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้รับค่าจ้างเป็นรายชิ้นตามผลงานซึ่งรวมแล้วแต่ละวันจะมีรายได้ประมาณ 100 บาท เด่นดวงต้องรับภาระในการกินอยู่และเดินทางเอง แม้รายได้ไม่น้อยแต่เด่นดวงก็เพียรพยายามต่อสู้ด้วยความมั่นคง เด่นดวงได้ทุ่มเทให้กับการทำงานโดยพัฒนาฝีมือตนเองอยู่เสมอ โดยทำงานสัปดาห์ละ 7 วัน ตลอดระยะเวลา 1 ปีในการทำงาน เว้นแต่มีกิจกรรมด้านกีฬาหรือกิจธุระสำคัญ

ด้วยต้องแบกภาระค่าใช้จ่ายที่มากในขณะที่รายได้ไม่มาก เด่นดวงจึงหาทางลดค่าใช้จ่ายโดยได้รับความช่วยเหลือจากครูฝึกอาชีพไปติดต่อดัดแปลง ที่ทำงาน เพื่อขอให้เด่นดวงไปพักที่วัดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทางวัดก็กรุณาให้เด่นดวงพักอยู่ในกุฏิที่ว่างอยู่

การทำงานทำให้เด่นดวงมีความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง และมีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น เด่นดวงทำงานและรับผิดชอบตนเองโดยไม่เป็นภาระคนอื่น และไม่ต้องรับผิดชอบใคร ถึงแม้ว่าราย

ได้จะไม่มากแต่เด่นดวงก็พยายามเอาตัวรอด และดำเนินชีวิตไปเรื่อย ๆ เน้นการพัฒนาทักษะ และหวังว่าสักวันหนึ่งจะมีร้านเขียนพัดเป็นของตนเอง

หันเหชีวิตสู่นักกีฬาทีมชาติ

การที่เด่นดวงชอบวิชาว่ายน้ำมากที่สุดในเมื่อครั้งเรียนที่โรงเรียนศรีสังวาลย์ ทำให้เด่นดวงมีความสามารถในการว่ายน้ำสูง ถึงแม้ว่าแขนสองข้างขาดเหนือศอกและขาขวาสั้น แต่เด่นดวงก็สามารถเข้าร่วมการแข่งขันว่ายน้ำได้ เนื่องจากในการแข่งขันว่ายน้ำสำหรับคนพิการนั้น จะมีการแบ่งกลุ่มความพิการของนักกีฬาที่ใกล้เคียงกันให้แข่งขันภายในกลุ่มของตนเอง ความได้เปรียบเสียเปรียบทางกายภาพจึงไม่เกิดขึ้น

เด่นดวงเริ่มทำการแข่งขันว่ายน้ำครั้งแรกในการแข่งขันกีฬาคณพิการแห่งประเทศไทย ซึ่งขณะนั้นเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แต่ผลงานก็ไม่โดดเด่นถึงระดับชนะเลิศ เมื่อเด่นดวงไปฝึกอาชีพที่จังหวัดเชียงใหม่จบหลักสูตร ก็ได้ทำงานวาดพัดที่บ่อสร้างกับเพื่อน ตอนแรกก็การดำเนินไปด้วยดี แต่ต่อมาเศรษฐกิจตกต่ำและขัดแย้งกับเพื่อน รู้สึกสิ้นหวังจึงคิดจะเปลี่ยนที่ทำงาน ในช่วงเวลาเดียวกันสมาคมกีฬาคนพิการที่กรุงเทพฯ เรียกตัวลงมาคัดเลือกนักกีฬาเฟลปิกเกมส์ จึงตัดสินใจเลือกกีฬาเพราะเป็นครั้งหนึ่งในชีวิตที่จะมีโอกาสติดทีมชาติ

ในการแข่งขันกีฬาคณพิการแห่งประเทศไทย เดิมมีการจัดการแข่งขันขึ้นเป็นประจำทุกปีหมุนเวียนไปตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศตามความสนใจของแต่ละจังหวัด และตั้งแต่ พ.ศ.2543 การแข่งขันได้เปลี่ยนแปลงไป โดยมีการจัดการแข่งขันทุก ๆ 2 ปี และจังหวัดที่เป็นเจ้าภาพกีฬาแห่งชาติก็จะเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาคณพิการแห่งประเทศไทยด้วย ซึ่งการแข่งขันครั้งต่อไปจะมีขึ้นในเดือนมกราคม พ.ศ.2546 ณ จังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ.2541 ประเทศไทยโดยคณะกรรมการฝ่ายเตรียมทีมนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันเฟลปิกเกมส์ ได้ประกาศคัดเลือกนักกีฬาเป็นตัวแทนทีมชาติไทย เด่นดวงเป็นนักกีฬาคณหนึ่งที่น่าสนใจเข้าร่วมการคัดเลือกด้วย

การตัดสินใจเข้าคัดเลือกเป็นนักกีฬาทีมชาตินั้น นับว่าเป็นการตัดสินใจที่สำคัญสำหรับชีวิตครั้งหนึ่ง เด่นดวงทราบดีว่าหากได้รับการคัดเลือกเป็นนักกีฬาทีมชาติ จะต้องลาออกจากงานเพื่อเข้าค่ายเก็บตัวฝึกซ้อมและแข่งขันอย่างน้อยเป็นระยะเวลาถึง 7 เดือน ส่วนค่าตอบแทนหรือเบี้ยเลี้ยงนั้นก็ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าจะได้สักเท่าไร โดยเฉพาอย่างยิ่งเมื่อเสร็จสิ้นการแข่งขันแล้วก็ต้องหางานใหม่ทำ ซึ่งก็ยังไม่มั่นใจอีกว่าจะสามารถหางานที่ไหนภายใต้สภาวะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และยิ่งไปกว่านั้นระหว่างที่หางานตนเองก็ไม่มีรายได้ใดๆ

เด่นดวงตัดสินใจเลือกที่จะเป็นนักกีฬาทีมชาติ ถึงแม้ว่าจะเสี่ยงต่ออนาคตในการประกอบอาชีพการงาน แต่ด้วยความรู้สึกของการเป็นผู้แทนของประเทศไทย ความรู้สึกทางจิตที่อยากจะสร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเอง และความรู้สึกที่ว่า "...คนพิการอย่างเราก็มียศถาบรรดาศักดิ์และสามารถสร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติได้..." ทำให้เด่นดวงตัดสินใจเช่นนี้

เก็บตัวฝึกซ้อม

เด่นดวงต้องฝึกซ้อมหนักทุกวัน ช่วงเช้า ตั้งแต่หกโมงเช้าถึงเก้าโมงเช้า ช่วงบ่ายตั้งแต่บ่ายสามโมงถึงห้าโมงเย็น เป็นระยะเวลา 6 เดือน

ขณะเก็บตัวฝึกซ้อม สวัสดิการที่ได้รับนั้น มีการเตรียมอาหารไว้ให้ และได้รับเบี้ยเลี้ยงประมาณวันละ 400 บาท ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่ารายการแข่งขันที่จะไปว่าใหญ่หรือไม่ใหญ่

...เหรียญทอง เงินและเกียรติยศ...ความจริงที่ไม่เคยฝัน

ปี 2540 เมื่อได้รับชัยชนะจากการแข่งกีฬาเฟสปิกเกมส์ เริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น รู้สึกว่าบุคคลรอบข้างเปลี่ยนมุมมองการมองคนพิการ ได้รับคำชมเชยว่าเก่ง มีความสามารถ นอกจากนี้สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น รางวัลที่ได้รับทำให้มีเงินสดซื้อรถ บ้าน และทรัพย์สินอื่นๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จก้าวแรก รู้สึกโชคดีกว่าคนอื่น ๆ ที่แม้จะตั้งใจแต่สำเร็จน้อยกว่า ตอนแข่งก็ไม่ได้คาดหวังว่าจะชนะ เพราะเป็นการแข่งขันระดับโลก ส่วนใหญ่จะแข่งขันอย่างเต็มที่รางวัลหรือเหรียญเป็นเพียงผลพลอยได้เท่านั้น ที่สำคัญที่สุดคือแข่งเพราะเป็นครั้งหนึ่งในชีวิต แม้ว่านักกีฬาที่ไปไม่ได้เหรียญ แต่ทุกคนก็ภูมิใจที่ได้เข้าร่วมแข่งขัน

ความเป็นนักกีฬาทำให้คนรวย เพราะล่ำฟ้างงานอย่างเดียวก็คงไม่มีเงินก้อนซื้อรถหรือบ้านในเวลาอันรวดเร็วได้ ทรัพย์สินส่วนใหญ่ได้มาจากกีฬามากกว่าทำงานวาดรูป เพราะทำงานวาดรูปได้เงินมาก็ต้องใช้จ่ายในแต่ละวัน ไม่สามารถเก็บได้เยอะ ต้องทำงานมากกว่าปกติจึงจะได้เงินจำนวนมาก

จากเฟสปิกสู่พาราลิมปิกเกมส์

ชัยชนะจากเฟสปิก ทำให้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม เด่นดวงก็ยังทำงาน ใช้เวลาส่วนใหญ่วาดรูป และจัดเวลาสำหรับซ้อมกีฬา สัปดาห์ละ 2 วัน ปีต่อมาได้รับเลือกเข้าแข่งขันพาราลิมปิกเกมส์ ต้องพักเพียรฝึกซ้อมทุกวัน ประมาณ 5 เดือน

ระหว่างฝึกซ้อม ได้รับเบี้ยเลี้ยงวันละ 400 บาท แต่ก็มีบางครั้งที่ไม่ได้รับ

บรรยากาศการแข่งขัน รู้สึกตื่นเต้นเนื่องจากไม่เคยร่วมการแข่งขันใหญ่ ๆ ไม่คาดหวังว่าจะต้องชนะตั้งไว้ 50 : 50 เพราะคิดว่านักกีฬามีฝีมือที่สมควรจะได้รับมีหลายคน แต่เมื่อได้เหรียญมาก็ดีใจมาก

ชีวิตนักกีฬาทีมชาติ

ภายหลังจบการแข่งขันแต่ละครั้ง เด่นดวงเก็บสะสมออมเงินไว้ จนหมดการแข่งขันก็จรรยาภรณ์กีฬา ก็มาคิดว่าจะนำเงินใช้จ่ายอะไรบ้าง สิ่งแรกที่ทำให้เป็นรางวัลแห่งชีวิตคือรถ และบ้าน บ้างก็ส่งไปให้แม่ อย่างไรก็ตาม นักกีฬาแต่ละคนก็จะมีวิถีชีวิตและความคิดที่แตกต่างกันไป บ้างก็ใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง บ้างก็ฟุ่มเฟือย ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนจะเลือกอะไร

ในมุมมองของคนทั่วไปที่มีต่อนักกีฬาคนพิการ อาจจะมองว่านักกีฬาคนพิการรวยหรือได้รับคำตอบแทนที่ดีเช่นเดียวกับนักกีฬาทีมชาติที่ไม่พิการ แต่ในความเป็นจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น เพราะว่่านักกีฬาที่ได้รับ

รางวัลมีเพียงไม่กี่คน แต่นักกีฬาส่วนมากไม่ได้รับสิ่งเหล่านี้เลย แต่นักกีฬาส่วนใหญ่ก็ไม่คิดที่จะเรียกร้อง เพราะสิ่งที่ต้องการเพียงแค่ครั้งหนึ่งในชีวิตที่ได้ร่วมแข่งขันระดับโลก

นักกีฬาคนพิการควรได้รับการส่งเสริมให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การเก็บตัวฝึกซ้อมก็ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เมื่อสิ้นสุดการแข่งขันส่วนมากก็มักจะไม่มีงานทำ ดังนั้นควรมีการช่วยเหลือนักกีฬาโดยการหาอาชีพรองรับให้นักกีฬา มีสวัสดิการที่ดีหรือมีค่าครองชีพให้ถ้ายังไม่มีอาชีพ นอกจากนั้นคนพิการควรได้รับโอกาสในการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย เมื่อเลิกงานก็สามารถมาว่ายน้ำออกกำลังกายได้ หรือเล่นกีฬาแต่ละประเภทตามที่ตนเองสนใจได้

อย่างไรก็ตาม เรื่องการกีฬาของคนพิการนั้นได้รับรายได้สนับสนุนจำนวนมาก ดังนั้นคนที่ทำงานเพื่อคนพิการ สิ่งสำคัญอันดับแรกคือใจต้องมาก่อน ส่วนผลประโยชน์ที่ได้รับน่าจะมองว่าเป็นผลพลอยได้ที่ตามมา ไม่ควรจะมุ่งหวังกับประโยชน์ส่วนตน ที่ผ่านมาก็มีทั้งคนดีและไม่ดีปะปนกันไป เป็นการยากที่จะบอกใครทำงานเพื่อคนพิการหรือใครแสวงหาประโยชน์จากคนพิการในฐานะนักกีฬาก็ทำหน้าที่ตนเองให้ดีที่สุด

งานคือชีวิต...

ท่ามกลางความชื่นชมของบุคคลรอบข้าง ทรัพย์สิน เงินทอง คำสรรเสริญเยินยอ และอื่น ๆ อีกมากมายที่เข้ามาในชีวิตทั้งด้วยความปรารถนาดีและด้วยลักษณะอื่นที่ไม่อาจทราบได้ ชีวิตของเด่นดวงจึงเต็มไปด้วยสีสันของความสำเร็จและปรารถนาสิ่งใดก็ไม่ยากที่จะไขว่คว้ามาได้

แต่เด่นดวงตระหนักดีว่าสถานการณ์และบทบาทของตนเองนั้นเปลี่ยนแปลงไป จะดำเนินชีวิตตามใจตนเองเหมือนอย่างที่เคยปฏิบัติไม่ได้แล้ว เด่นดวงบอกกับตนเองว่าจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนพิการหรือเด็กและเยาวชนอื่นๆ เนื่องจากคนเหล่านี้จะมองดูเด่นดวงอยู่และแน่นอนว่าคนเหล่านี้จะทำอะไรบางอย่างเลียนแบบตนเอง เด่นดวงจึงระมัดระวังตัวเป็นพิเศษในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเที่ยวเตร่ การดื่มสุรา ดูบบุหรี่ เด่นดวงจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องเลย แต่ในขณะเดียวกันเด่นดวงก็มองหาความมั่นคงให้กับชีวิต

สิ่งที่เด่นดวงเลือกสำหรับการสร้างความมั่นคงในชีวิตคือการหางานทำ เด่นดวงหางานตามทักษะที่ตนเองถนัดนั่นคืองานด้านการวาดภาพหรืองานด้านศิลปะ เพื่อนของเด่นดวงแนะนำให้ทำงานกับสมาคมวาดภาพด้วยปากและเท้า ซึ่งเป็นองค์กรใหญ่มีเครือข่ายทั่วโลกรวมทั้งในประเทศไทยด้วย เด่นดวงไม่เคยใช้ปากวาดภาพมาก่อน แต่ด้วยความในใจและมุ่งมั่นจึงลงมือใช้ปากวาดภาพ แม้จะเมื่อยและทรมานมากในระยะแรกแต่เด่นดวงก็สามารถวาดภาพด้วยปากได้จนสำเร็จ

เมื่อเด่นดวงไปสมัครงานที่สมาคมวาดภาพด้วยปากและเท้า จึงไม่พลาดที่จะได้งานทำ เพราะเด่นดวงได้เตรียมพร้อมก่อนไปสมัคร เด่นดวงสามารถทำงานที่บ้านแล้วส่งผลงานไปที่สมาคมเดือนละ 4 ชิ้นเป็นอย่างน้อย สำหรับค่าตอบแทนในการทำงาน เฉลี่ยเดือนละ 15,000 บาท การทำงานนี้เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตของเด่นดวง อีกทั้งหากเด่นดวงสามารถผลิตผลงานได้มากขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ ค่าตอบแทนของเด่นดวงก็จะเพิ่มขึ้นด้วย

เด่นดวงภาคภูมิใจในอาชีพที่ทำและมั่นใจว่าอาชีพคือชีวิต ส่วนกีฬาเป็นส่วนเสริม ถึงวันหนึ่งก็ไม่สามารถเข้าร่วมการแข่งขันได้ กีฬาไม่สามารถเลี้ยงชีพได้ แต่เป็นส่วนสำคัญที่เปลี่ยนแปลงชีวิตได้

สวัสดิการที่ได้รับ

สิ่งที่ส่วนช่วยสนับสนุนหรือส่งเสริมให้คนพิการได้รับการพัฒนา คือศูนย์สถานสงเคราะห์ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ แต่ขณะเดียวกันปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การขกขวยเพื่อหวังผลประโยชน์จากคนพิการ เช่น คนพิการตาบอดที่ขายหอย

ได้รับกายอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือความพิการ ได้รับบริจาคผ่านทางสถานสงเคราะห์เด็กพิการปากเกร็ด เมื่อเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพราะเมื่อวัยเด็กก่อนหน้านี้ เด่นดวงไม่รู้จักขาปลอม ได้รับเงินกู้ยืมประกอบอาชีพ 20,000 บาท จากกองทุนฟื้นฟู

ได้รับการจดทะเบียนเป็นคนพิการ

แต่ก็แทบจะไม่รู้สิทธิคนพิการ เพราะข้อมูลข่าวสารน้อย ไม่ถึง เราควรจะได้รับสิทธิทั้งในด้านสังคม การเผยแพร่หากกลุ่ม ชมรม สมาคม

กรณีศึกษาที่ 3

จินตนา แสงคราม (นามสมมติ)

ข้อมูลพื้นฐาน

จนอายุ 33 ปี เป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ ภายหลังจากที่พ่อกับแม่ได้หย่าร้างกัน ทั้งพ่อและแม่ก็ต่างมีคู่วิดใหม่ จนมีน้องชาย 1 คน น้องสาว 2 คน ซึ่งเป็นลูกของพ่อเลี้ยง พ่อเลี้ยงและแม่ของจนไม่ได้ทำงานประกอบอาชีพใดๆ แต่ได้รับเงินจากลูกๆ

จนนับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สถานภาพโสด เป็นชาวตะวันออก

สภาพความพิการ

เมื่ออายุได้ 10 ปี จนป่วยเป็นโรคข้ออักเสบ (รูมาตอยด์) โดยมีอาการปวดตามข้อ แขน ขา นิ้ว ไม่สามารถยืดตรง มีอาการเจ็บปวดมาก นอกจากนั้นข้อยังงอผิดรูป เดินไม่ได้

แพทย์แนะนำว่าหากได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง ทันทีทั้งที่ และต่อเนื่องโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญจะมีโอกาสเดินได้ โดยการผ่าตัด และการทำกายภาพบำบัดอย่างสม่ำเสมอ

วิถีชีวิต

จนจำความไม่ได้ว่าพ่อกับแม่แยกทางเดินกันตอนไหน เพราะทั้งพ่อและแม่ต่างก็แต่งงานใหม่ด้วยกันทั้งคู่ก่อนที่จนจะเกิด รู้แต่ว่าตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุสามขวบพ่อรับผิดชอบในการดูแลจน จนกระทั่งจนอายุ 4 ขวบได้มาอยู่กับแม่และยาย จนมีชีวิตสนุกสนานเป็นปกติเหมือนเด็กทั่วไป

อายุ 9 ขวบ พ่อก็มารับจนไปอยู่ด้วย จนยินดีไปอยู่ เพราะสภาพครอบครัวของแม่กับพ่อเลี้ยงมักจะมีเรื่องทะเลาะวิวาทถึงตบตีกันบ่อยครั้ง ทำให้สุขภาพจิตของจนแย่มาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพในภายหลัง ยิ่งไปกว่านั้นจนไม่ได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องหลังจากที่ทราบสาเหตุของโรค ไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควรจากแม่ เนื่องจากมัวยุ่งแต่กับเรื่องของตัวเองกับสามีใหม่

จนอยู่กับพ่อ 1 ปี

อายุ 10 ขวบ จนไม่สบาย เวลาเดินจะขัดและเจ็บที่ข้อเท้าซ้าย พ่อพาจนไปรักษาแผนโบราณกับพระวัดโพธิ์ กรุงเทพฯ กินยาประเภทยาต้ม ยาหม้อ แต่อาการกลับทรุดหนักขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เดินไม่ได้ 2-3 วัน และมีอาการตัวเหลือง บวม แม่เลี้ยงจึงพาไปรักษาที่โรงพยาบาลตากสิน กรุงเทพฯ ซึ่งแพทย์วินิจฉัยว่าเป็นโรครูมาตอยด์หรือโรคข้ออักเสบ ในช่วงสัปดาห์แรกสามารถเดินได้ โดยกินยาไขข้ออักเสบและได้กลับไปสอยปลาภาคชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จนพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเป็นเวลา 1 เดือน ก่อนที่ยายจะมารับไปรักษาต่อ

ช่วงแรกที่รักษาตัวอยู่ก่อนที่จะมาอยู่กับแม่และยาย พ่อของจนต้องไปทำงานโดยเดินทางไปต่างจังหวัดอยู่เสมอ เมื่ออยู่กับพ่อแม่จะได้รับความรักจากพ่อ แต่เมื่อนึกถึงการดำรงชีวิตที่ค่อนข้างลำบากเพราะพ่อไม่มีเวลาให้ บางวันจนได้กินข้าวแค่มือเดียว และเป็นมือเดียวตอน 2 ทุ่ม ถึงแม้ว่าจนจะอยู่ในสภาพที่เจ็บ

ป่วยและอยู่บ้านกับแม่เลี้ยงและน้องชาย แต่พ่อก็ไม่มีเวลาให้ พ่อให้เงินจุนเพียงเดือนละ 100 บาท เฉลี่ยแล้วก็วันละ 3 บาทกว่าเท่านั้น แม่เลี้ยงเคยเล่าให้จุนฟังว่าจริง ๆ แล้วพ่อไม่ได้ต้องการให้จุนมาอยู่ด้วย แต่เป็นเพราะแม่เลี้ยงบอกพ่อถึงได้รับมา ก็ยังทำให้จุนน้อยใจ คิดว่าพ่อไม่ต้องการ หลังจากที่ถูกออกจากโรงพยาบาลตากสิน และย้ายมารับไปรักษาตัวที่จันทบุรี ซึ่งตอนนั้นจุนอายุได้ 10 ปี ยายพาจุนไปรักษากับหมอม้วนโบราณอยู่หลายที่ ถึงแม้ว่าอาการจะยังไม่ดีขึ้น แต่ก็ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากยายและป้าอย่างมาก ส่วนพ่อไม่เคยมาหาจุนเลย และจุนก็ไม่อยากกลับไปอยู่กับพ่ออีกเพราะนึกเพราะนึกถึงคำพูดของแม่เลี้ยง ตั้งแต่นั้นมาจุนก็ไม่เคยพบพ่ออีกเลย อีกทั้งสาเหตุหนึ่งที่ทำให้จุนมาอยู่กับแม่ เพราะพ่อเลี้ยงไม่อยู่ด้วยต้องคดีจำคุกอยู่ แต่ไม่ทราบด้วยสาเหตุใด

เมื่ออายุได้ 11 ขวบ แม่พาจุนไปรับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลพระปกเกล้า ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดจันทบุรี แต่ยังขาดแพทย์เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะโรคที่จุนเป็นอยู่คือโรครูมาตอยด์ จุนเข้าๆ ออกๆ อยู่ที่นั่นอายุย่าง 15 ปี แต่อาการก็ยังไม่ดีขึ้น เดี่ยวทรงเดี่ยวทรุดไม่มีสัญญาณใดๆ ที่บ่งบอกว่าอาการจะดีขึ้นเลย จุนจึงต้องกลับมาอยู่บ้านพร้อมกับสภาพร่างกายที่เรียกว่าช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ คือข้อต่อในร่างกายติดยึดไม่สามารถเดินได้ ส่วนแม่ของจุนต้องทำงานและไม่มีเวลาพาไปหาหมอได้ จุนอยู่บ้านโดยได้รับความช่วยเหลือจากน้องชายซึ่งเป็นลูกพ่อเลี้ยงที่มีอายุ 9 ขวบ ปัจจุบันน้องคนนี้ได้แต่เสียชีวิตไปแล้ว

เมื่อจุนอายุ 16 ปี พ่อเลี้ยงก็ออกจากคุก กลับมาอยู่บ้านและเริ่มมีปัญหาเกิดขึ้น พ่อเลี้ยงกับแม่จะทะเลาะกันเป็นประจำ นอกจากนั้นพ่อเลี้ยงของจุนมักจะพูดจากระแทกจิตใจทุกครั้งที่มีโอกาส จุนรู้สึกเบื่อน่ายต่อสภาพดังกล่าวเป็นอย่างมาก ไม่อยากอยู่กับพ่อเลี้ยง จุนไม่สามารถหาทางออกได้นอกจากเกิดแรงบันดาลใจว่าอยากจะได้เดินได้ แต่ก็เพียงเป็นความฝันที่ไม่มีความจริงใดๆ เลยแม้แต่น้อย

โรคร้ายของจุนยังไม่สิ้นสุด แต่กลับมีโรคแทรกซ้อนขึ้นมาอีกคือเป็นโรคหุ้มน้ำหนัก จึงเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพระปกเกล้าเป็นเวลา 1 สัปดาห์ และได้ยามากิน 1 เดือนเมื่อกลับมาอยู่บ้านจนกินยาหมด จุนก็ไม่ได้ไปหาหมออีกเนื่องจากไม่มีใครพาไป ดังนั้นเมื่อยามหมดก็ซื้อยาจากร้านขายยากินเอง

อายุ 19 ปี จุนได้ไปที่โรงพยาบาลพระปกเกล้าและขอเป็นคนไข้ในเพราะไม่อยากอยู่บ้าน แต่หมอบอกว่าไม่สามารถรักษาได้และไม่รับเข้ารักษาแต่ให้ยาไปกิน จุนหาทางออกโดยเขียนจดหมายถึงอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อขอความช่วยเหลือให้ติดต่อโรงพยาบาลเพื่อเข้ารับการรักษาเป็นคนไข้ในอีกครั้งหนึ่ง แต่หมอก็ไม่รับเข้าการรักษาแต่ให้ยาแก้ปวดข้อมากินเหมือนเดิม จุนจึงหมดกำลังใจ และไม่ได้รับการรักษาอีกเลย

เมื่ออายุ 25 ปี ก็ได้เกิดโรคกระดูกพรุน มีอาการปวดแขน ปวดขา และปวดท้อง ทานอะไรไม่ค่อยได้ แต่จุนก็ต้องกินยาแก้ปวดมาเรื่อยๆ

จนกระทั่งอายุ 28 ปี ก็มีโรคแทรกซ้อนขึ้นอีกหนึ่งโรคคือโรคซึมเศร้า เกิดจากการที่จุนกินยาอินซูลินมากเพื่อบรรเทาอาการปวด จนเป็นสาเหตุให้เลือดแห้ง แต่ก็ไม่มีใครพาไปหาหมอ พ่อเลี้ยงกล่าวหาว่าจุนแสร้งทำ แม่ก็ไม่พาไปหาหมอ จนในที่สุดสภาพร่างกายแย่มาก รู้สึกทรมาน ต้องหายใจทางปาก ตัวบวม พ่อเลี้ยงจึงให้แม่โทรบอกป้าซึ่งอยู่ที่จังหวัดระยองให้พาจุนไปรักษา จุนจึงได้เข้าไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลกลางด้วยอาการทรุดหนัก รักษาตัวอยู่ที่นั่น 1 สัปดาห์ ป้าดูแลจุนอย่างดีจนอาการก็ดีขึ้นจึงกลับบ้าน หมอก็ให้ยามาทานเพื่อรักษา

โรคชืด โรคกระเพาะ และโรคข้อ ด้วยความตั้งใจที่อยากจะเดินได้ เพื่อจะได้ช่วยเหลือตนเองได้ จุนจึงได้เขียนหนังสือกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการรักษาพยาบาล

5 เมษายน 2542 ราชเลขาในองค์สมเด็จพระราชินีนาถ ได้มีหนังสือตอบกลับมาว่าโรคของจุนไม่จำเป็นต้องรักษาที่โรงพยาบาล รักษาอยู่ที่บ้านก็ได้ ถ้าไม่เข้าใจให้สอบถามหมอโรงพยาบาลพระปกเกล้า ดังนั้นจุนจึงต้องรักษาอยู่ที่บ้านโดยการขอยาจากสถานีอนามัยซึ่งเป็นยาประเภทอินซูลิน แรกๆ หมอก็เตือนว่าอันตราย

เมื่อมาอยู่บ้านอาการปวดก็เกิดขึ้นอีก ไม่สามารถควบคุมความปวดได้ เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน จุนจึงซื้อยาอินซูลินมากินต่อ จนในที่สุด 1 เดือนก็เป็นโรคชืดขึ้นมาอีก อาการหนัก แม่จึงได้พาไปโรงพยาบาลน่ายายอามซึ่งอยู่ใกล้บ้าน แต่ด้วยโรงพยาบาลเพิ่งตั้ง หมอก็มีน้อย จึงให้แต่น้ำเกลือ แต่ต่อมาโรงพยาบาลน่ายายอามได้ส่งจุนไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลพระปกเกล้า หมอให้ยาตัวใหม่มาแทนคือเพนนิซิลิน รักษาอยู่ 8 วันก็กลับบ้าน หมอให้ยามาทาน 1 เดือน แต่ด้วยการเดินทางจากบ้านที่อำเภอน่ายายอามไปโรงพยาบาลพระปกเกล้าลำบากจึงไม่ได้ไปหาหมอที่โรงพยาบาลพระปกเกล้าอีก

ช่วงระยะนี้จุนรักษาตัวอยู่ที่บ้าน โดยการกินยาแก้ปวดซึ่งได้มาจากสถานีอนามัยใกล้บ้าน จนกระทั่งอายุย่าง 29 ปี แขน ขา นิ้วมียึดได้ไม่ตรง บางครั้งเจ็บปวดไปทั้งตัว ต้องกินยาอินซูลินทุกวัน ทำให้ได้รับความทรมานมาก ไม่มีใครช่วยพยาบาลหรือรดน้ำมันให้ เพราะยายก็อายุมากแล้ว และยังมีโรคประจำตัวอีกหลายโรค ลำบากมาก อยากเข้ามารักษาที่โรงพยาบาลในกรุงเทพฯ โดยเป็นคนใช้ในพระบรมราชานุเคราะห์ เพราะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญจากชมรมโรคข้อซึ่งจุนเขียนจดหมายไปสอบถาม บอกว่าอาจเดินได้ถ้าได้รับการรักษาอย่างถูกต้องและต่อเนื่องกับแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ จุนยังได้เขียนจดหมายไปยังมูลนิธิบางแห่งเพื่อขอความช่วยเหลือแต่ไม่ได้รับการติดต่อกลับ

ในเวลาเดียวกัน เมื่อจุนไม่อยากจะทนกับสภาพปัญหาระหว่างพ่อเลี้ยงกับแม่ไม่ไหว อันถึงขั้นจะยิงกัน ยิ่งทำให้จุนเครียด ปวดหัว จึงตัดสินใจเป็นครั้งสุดท้ายโดยเขียนหนังสือกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อขอเป็นคนใช้ในพระบรมราชูปถัมภ์

(8 มิถุนายน 2542) ต่อมาประมาณ 1 เดือนจุนก็ได้รับหนังสือว่าจะทูลเกล้าถวายให้นายหลวง พร้อมกันนี้ (23 มิถุนายน 2542) ได้รับโปรชนียบัตรจากฝ่ายคนใช้ กองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ให้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือรับเป็นคนใช้ฯ

ต่อมา (30 มิถุนายน 2542) กระทรวงสาธารณสุขได้ทำหนังสือถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี พิจารณาให้ช่วยเหลือจุน

หมอจากสาธารณสุข 2 ท่าน และหมออนามัย 1 ท่านก็มาหาจุนที่บ้าน เพื่อคุยเกี่ยวกับประวัติการเจ็บป่วยของจุน พร้อมกันนี้ให้จุนมาที่โรงพยาบาลพระปกเกล้าอีกครั้ง ผลจากการตรวจนี้พบว่าจุนต้องได้รับการผ่าตัดรักษาความพิการ โดยเฉพาะตามข้อต่างๆ ที่สำคัญเพื่อจะได้ช่วยเหลือตนเองได้ แต่ต้องทำการรักษาต่อเนื่อง ดังนั้นจุนจึงร้องขอให้หมอผ่าตัดให้ แต่หมอไม่ทำให้ โดยให้เหตุผลว่าไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ จุนจึงขอให้ส่งตัวไปกรุงเทพฯ หมอดกกลางที่จะส่งไป “โรงเรียนการแพทย์ศิริราช” เนื่องจากมีหมอเยอะ และเครื่องมือทันสมัย

ระหว่างที่กำลังติดต่อบริษัทรับการรักษาตัวอยู่ ได้เกิดเหตุการณ์รุนแรงในครอบครัวตามที่จูนได้คาดไว้ แม่ได้ยิงขาพ่อเลี้ยง จนปัจจุบันนี้พ่อเลี้ยงต้องเดินขาหัก จูนจึงโทรศัพท์หานักสังคมสงเคราะห์ที่สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด จูนเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ฟัง เมื่อนักสังคมสงเคราะห์มาเยี่ยม แม่ขอให้ช่วยเหลือจูนโดยหาที่อยู่ให้ เนื่องจากไม่อยากให้อยู่บ้าน เพราะรู้ว่าพ่อเลี้ยงไม่ต้องการให้จูนอยู่ด้วย เมื่อนักสังคมสงเคราะห์ได้ทราบเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น จึงได้ขอเรื่องจากสาธารณสุขจังหวัดมาช่วยดำเนินการและประสานส่งตัวจูนไปโรงพยาบาลศิริราช

การส่งตัวไปโรงพยาบาลศิริราชครั้งแรกขณะนั้นจูนอายุได้ 30 ปี จูนไม่สามารถเข้ารับการรักษาตัวนี้ได้เนื่องจากหมอผู้เชี่ยวชาญไม่อยู่ จูนจึงต้องกลับมารักษาตัวที่โรงพยาบาลพระปกเกล้าประมาณ 4 เดือน ช่วงเดือนแรกๆ ก็ให้นักกายภาพบำบัดช่วยเหลือ แต่เนื่องด้วยข้อติดมานาน เป็นฝืน และกันเป็นแผล และแพ้ยา ด้วยอยากเดินได้เร็วๆ จูนจึงขอให้คุณหมอช่วยประสานกับโรงพยาบาลศิริราช อีกครั้งให้แน่อนอีกครั้งเพื่อเข้ารับการรักษา

ในที่สุดจูนได้เป็นคนไข้ในโรงพยาบาลศิริราช จูนได้รับการรักษาและช่วยเหลืออย่างดี ได้รับการผ่าตัดเข้าสองข้าง สะโพก เอ็นร้อยหวายสองข้าง ขาหนีบ 2 ข้าง แขนข้างซ้าย ช่วงเวลา 7 เดือนจูนได้ผ่าสะโพกทำให้เส้นประสาทบาดเจ็บบางส่วน

ขณะรักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช ก็ประสบปัญหาเมื่อพบว่าจูนไม่ได้เป็นคนไข้ในพระบรมราชูปถัมภ์ เนื่องจากไม่มีหนังสือแจ้งให้โรงพยาบาลศิริราชทราบ แต่ก็ได้แก้ไขด้วยการใช้บัตร สปร.รักษาแทนได้ พร้อมกันนี้ได้มีท่านผู้หญิงในวังมาเยี่ยม ให้กำลังใจ และบอกให้รักษาตัวไปเรื่อยๆ ให้สู้และอดทน อีกทั้งในเจ้าหน้าที่จากสำนักงานราชเลขาฯ ได้โทรศัพท์มาบอกให้โรงพยาบาลศิริราชช่วยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนของจูนด้วยการรักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราชใช้เวลาประมาณ 7 เดือน

จูนต้องกลับมาอยู่บ้านครึ่งเดือน แล้วกลับไปอยู่โรงพยาบาลพระปกเกล้าอีก 1 เดือน เพื่อให้ทางโรงพยาบาลพระปกเกล้าทำเรื่องการส่งตัวจูนไปรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช และให้มาเก็บเงินที่โรงพยาบาลพระปกเกล้าด้วยการใช้บัตร สปร.

จูนได้กลับไปอยู่โรงพยาบาลศิริราชอีก 11 เดือน เดือนสิงหาคม 2544 จูนเริ่มเดินได้ เดือนกันยายนเริ่มช่วยเหลือตนเองได้บ้าง ทั้งหมดนี้จูนต้องอาศัยความพยายาม ความมุมานะ และความอดทนเป็นอย่างยิ่ง

จูนอยู่ที่โรงพยาบาลพระปกเกล้าถึง 3 เดือน จนถึงวันที่ 25 มกราคม 2545 คุณหมอโรงพยาบาลศิริราชนัดผ่าตัดข้อมืออีกครั้ง

ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ชีวิตของจูนเปรียบเสมือนสวนเกินของครอบครัว ไม่เป็นที่ต้องการของพ่อในขณะที่แม่ให้ความสำคัญกับพ่อเลี้ยงมากกว่าจูน แต่โชคดียังมียายและป้าที่ให้ความรักความอบอุ่นและช่วยเหลือจูนในยามทุกข์ยาก

จากชีวิตที่ต้องพิการมากกว่า 20 ปี ทำให้ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวสำหรับจูนยิ่งเลวร้ายมากยิ่งขึ้น จูนมักจะโดนดูถูกเหยียดหยาม ถูกพูดกระทบกระทั่งถึงความพิการ ความพิการของจูนเป็นภาระแก่คนอื่น แต่ผู้ที่รับภาระเหล่านั้นก็คงไม่หนักเท่ากับความสะเทือนใจที่จูนได้รับอยู่ตลอดเวลา

ความช่วยเหลือที่ได้รับ

ในส่วนของการรักษาพยาบาลได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายที่โรงพยาบาลพระปกเกล้าและโรงพยาบาลศิริราช พร้อมทั้งได้รับกายอุปกรณ์คือวอล์กเกอร์สำหรับช่วยเดิน รถวีลแชร์ และรถโยก ในช่วงที่จุนรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช จุนได้มีโอกาสเข้าร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ เช่น การทำ การบูรหอม และงานประดิษฐ์ต่างๆ เป็นต้น

องค์กรเอกชนที่จุนได้รับความช่วยเหลือคือได้รับการช่วยเหลือศูนย์จัดงานคนพิการพระมหาไถ่ โดยได้มาเยี่ยม ให้กำลังใจ ส่งเสริมด้านโอกาสในการศึกษาต่อ การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่มีงานทำ

ความรู้สึกต่อความพิการ

ตอนแรกรับไม่ได้ แต่ก็พยายามอดทนสู้ ด้วยหวังว่าสักวันเราคงจะเดินได้เพราะไม่ได้พิการแต่กำเนิด อีกทั้งชีวิตที่ผ่านมาเป็นประสบการณ์ เป็นครู ให้เราอดทนเข้มแข็ง ภูมิใจในตัวเองที่เริ่มเดินได้ และสักวันจะเดินได้ดีขึ้นเรื่อยๆ

ความหมายของชีวิต

จุนเคยคิดว่าตัวเองก็เป็นคนพิการคนหนึ่ง ที่ไม่มีค่าไม่มีความหมายกับใครเลย ถ้าหากตนเองเกิดมาในตระกูลที่สูงส่งชีวิตคงไม่เป็นแบบนี้ จุนเคยคิดแต่โทษพ่อ โทษแม่และโทษโชคชะตา แต่ในที่สุดจุนก็รู้ว่าความคิดเหล่านั้นเป็นความคิดที่ผิด

จุนคิดว่าตนเองเป็นคนที่เท่าเทียมกับคนทั่วอื่นในสังคม แม้จะพิการแต่ก็โชคดีกว่าบางคนที่ครบ 32 แต่ไร้ซึ่งความคิดที่จะทำดี จุนภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จุนมีข้อคิดว่าหากตนเองมองไม่เห็นคุณค่าของตนเองแล้วใครในสังคมจะมองเห็นคุณค่าของเราในสังคมได้อย่างไร คนเราเกิดมาต้องสู้ มีความหวัง ต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ชีวิตของตนเองมีค่า เพราะฝ่าฟันและเผชิญสิ่งต่างๆ มามากจนเราได้รับรางวัลแห่งชีวิตคือการเดินได้

ความคาดหวังในอนาคต

ภายหลังจากสิ้นสุดการทำกายภาพบำบัดแล้ว และได้รับการผ่าตัดแขนให้ช่วยเหลือตัวเองได้ อยากไปอยู่ที่สถานสงเคราะห์การุณยเวศม์ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เพื่อเรียนเพิ่มเติมในระบบการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ให้ได้วุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลังจากนั้นจะสมัครเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา เพราะอยากเรียนคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษ จะได้มีงานทำ ไม่เป็นภาระต่อครอบครัว และสังคม อยากเป็นที่พึ่งของแม่ได้

วิเคราะห์ความยากลำบากที่เผชิญอยู่

ความพิการที่เกิดขึ้นทำให้จำเป็นต้องพบกับความเจ็บปวดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ความพิการปิดกั้นโอกาสทางการศึกษา ในขณะที่บริการทางการแพทย์ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นสำหรับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์

เมื่อไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามสมควรทำให้จำเป็นต้องดำรงชีวิตอยู่อย่างไร้คุณค่า เป็นความยากลำบากที่เผชิญอยู่ในจิตสำนึกของจน

ความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรอง

จนคิดว่าตนเองไม่มีอิทธิพลกับใครทั้งนั้น แต่ที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ในทุกวันนี้ก็เพื่อการมีชีวิตรอดและเพื่อตนเองโดยเฉพาะ

สำหรับอำนาจต่อรองส่วนมากเป็นความพลาดหวังหรือผิดหวัง เมื่อผิดหวังก็รู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่ายตัวเองไม่อยากมีชีวิตอยู่ แต่ในเมื่อยังมีลมหายใจอยู่ก็ต้องลุกขึ้นมาสู้ใหม่ เพราะคิดว่าไม่มีใครหรอกที่ต้องพบกับความผิดหวังตลอดกาล

ทัศนคติต่อความพิการ

แน่นอนความพิการไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยกำเนิดหรือภายหลังก็ตาม ย่อมทำให้ผู้ประสบกับเหตุการณ์นั้นต้องเสียใจ ความพิการเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิต คนในครอบครัวไม่ยอมรับคิดว่าเป็นภาระ เมื่อจนพบกับสภาพความพิการใหม่ๆ ก็อยู่ในสภาวะเช่นนี้ แต่ตอนนี้จนกลับคิดว่าความพิการไม่ใช่ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิตเลย

จนคิดว่าถ้าได้อยู่ในที่ๆ เหมาะสม ได้ใช้ความสามารถหรือพรสวรรค์ที่มีอยู่ จะได้เห็นความสามารถของตัวเองว่ามีประโยชน์ต่อตนเองและสังคมมากเพียงใด จนให้ข้อคิดว่าพระเจ้าได้ประทานความสามารถให้กับทุกคน อย่าเก็บไว้ในกระเป๋าย่อยๆ เปิดเขาออกมาใช้ แล้วจะรู้ว่าแม้ความพิการก็ขวางไม่ได้

กรณีศึกษาที่ 4

เกศรา เย็นอุษา (นามสมมติ)

ข้อมูลพื้นฐาน

เกศรา เย็นอุษา อายุ 21 ปี นับถือศาสนาพุทธ ภูมิลำเนาเดิมอยู่อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี การศึกษาสูงสุดจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพโสด มีความพิการขาซ้ายและอ่อนแรงทั้งสองข้าง เดินไม่ได้ ยกสะโพกไม่ได้ ยกแขนขึ้นสูงๆไม่ได้ แต่ยังพอช่วยเหลือตนเองได้ สามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ อุปกรณ์ที่ใช้คือรถวีลแชร์

สภาพความเป็นอยู่เดิม

เกศราอาศัยอยู่กับครอบครัวที่อำเภอสตึก ซึ่งมีสมาชิกอยู่ด้วยกัน 6 คน ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ชาย 3 คน ตนเองเป็นคนสุดท้อง ในจำนวนนี้มีพี่ชาย 1 คนที่พิการเป็นโปลิโอ แต่ก็ไม่เคยไปพบแพทย์เพราะฐานะทางบ้านยากจน

สภาพที่อยู่อาศัย เป็นบ้านหลังคามุงสังกะสี ปลูกอาศัยอยู่บนที่ดินของทางราชการ ลักษณะบ้านไม่ถาวร เป็นบ้านไม้ ยกพื้นสูง ตัวบ้านกว้างประมาณ 5 คูณ 5 เมตร พื้นบ้านค่อนข้างยุ้ง ภายในบ้านเป็นห้องโถง แต่เอาตุ่มกั้นแบ่งเป็นส่วนๆ

เศรษฐกิจของครอบครัว มีฐานะยากจน บิดาเป็นคนหารายได้โดยประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เมื่อไม่มีงานก็ต้องออกตระเวนเก็บเศษกระดาษ ขยะ หรือสิ่งของเหลือใช้มาขาย เพื่อเอาเงินมาซื้ออาหารเลี้ยงลูกพิการสองคนเพื่อประทังชีวิตไปวันๆ ส่วนพี่ชาย 2 คนซึ่งไม่พิการรับจ้างทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง แต่จะมีข้าวและอาหารมาเลี้ยงครอบครัว ส่วนพี่ชายและเกศราซึ่งพิการอยู่บ้านตลอดไม่เคยประกอบอาชีพใดๆ อยู่แต่ในบ้านไม่เคยออกไปไหน

พิการโดยไม่รู้ตัว

ชีวิตในวัยเยาว์ก็เหมือนวัยเด็กปกติทั่วไป ได้มีโอกาสทำกิจกรรมหรือเล่นสนุกสนานกับคนอื่น ๆ ได้เรียนหนังสือร่วมกับเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน แต่แล้วเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันมาก่อนเกิดขึ้น เมื่ออายุย่างเข้า 15 ขวบขณะเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ รู้สึกปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ทำให้เคลื่อนไหวร่างกายไม่สะดวก พอนานๆ เข้าสภาพร่างกายได้เริ่มเปลี่ยนแปลง ขาซ้ายและอ่อนแรงทั้ง 2 ข้าง จนในที่สุดเดินไม่ได้ ซึ่งก็ไม่ทราบที่เกิดจากสาเหตุใดและไม่ได้เข้ารับการรักษาใดๆ เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน และสมาชิกในครอบครัวไม่มีเวลาดูแลด้วยต้องทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว การเจ็บป่วยครั้งนี้ทำให้เกศราไม่สามารถเรียนต่อได้ ด้วยความไม่สะดวกในการเดินทางไปเรียนหนังสือ

ชีวิตครอบครัวนั้น ผู้ที่ดูแลเกศรา ได้แก่ พ่อและแม่ ทั้งสองคนมีอาชีพก่อสร้าง ทำให้พ่อมักดื่มเหล้าเวลาเมามักจะส่งเสียงดังเอะอะโวยวาย มักจะทะเลาะได้เถียงกับแม่เป็นประจำ และทำร้ายร่างกายแม่และลูกๆ อยู่เสมอ แม้แต่เกศรายังเคยถูกพ่อจับโยนลงจากบ้าน ในที่สุด เมื่อแม่ไม่สามารถทนต่อการกระทำของพ่อ

ได้ จึงได้นี้ออกไปจากบ้านตั้งแต่ ปี พ.ศ.2537 ทำให้เกศราต้องอยู่กับพ่อซึ่งมีอายุ 65 ปี และพี่ชาย 3 คน พี่ชายคนโตและคนที่สองประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนพี่ชายคนที่สามพิการเป็นโปลิโอมาตั้งแต่อายุ 9 ขวบ ไม่สามารถเดินเหินไปไหนได้ เกศราและพี่ชายที่พิการมักจะถูกทอดทิ้งให้อยู่บ้านเพียงลำพัง 2 คน

พี่ชายคนที่ 3 ที่พิการ มักจะมีความเครียดในพฤติกรรมของบิดาซึ่งเหล้าและมีปากเสียงกับบิดาบ่อยครั้ง อีกทั้งน้อยใจในโชคชะตาของตนเอง เพราะหากมีชีวิตอยู่ต่อไปทำให้บิดาต้องลำบาก ไม่สามารถช่วยเหลืออะไรได้ จึงเหยาฆ่าแมลงกรอกปากตนเองต่อหน้าคนในครอบครัวเสียชีวิตไปในที่สุด เหตุการณ์นี้เป็นข่าวเกรียวกราวทางหน้าหนังสือพิมพ์ และเป็นสาเหตุที่ทำให้บิดาต้องถูกจำคุก

ภายหลังจากที่บิดาได้ออกจากเรือนจำกลับมาบ้าน บิดากับพี่ชายคนที่ 2 ได้ดื่มเหล้าเมาและทะเลาะกัน พี่ชายได้ทำร้ายบิดา และพูดจาทำร้ายบิดา บิดาเกิดบันดาลโทสะได้หยิบมีดแทงหน้าอกและถึงแก่ความตายในที่สุด ทำให้บิดาก็ถูกจับดำเนินคดี ต้องเข้าคุก

เผชิญปัญหาในชีวิต

เกศราต้องบอบซ้ำที่สุดในชีวิตเมื่อถูกบิดาและเพื่อนบิดาที่มักจะดื่มเหล้าเมาที่บ้านเป็นประจำข่มขืนกระทำชำเรา จนมีชาวบ้านใกล้เคียงทนเห็นสภาพที่เกิดขึ้นไม่ได้ จึงได้ร้องเรียนเรื่องนี้ไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เกศราจึงได้รับความช่วยเหลือให้ออกมาจากสภาพแวดล้อมดังกล่าว เนื่องจากบ้านเป็นสลัม มีสภาวะแวดล้อมไม่เหมาะสม พี่ชายที่ยังมีชีวิตอยู่ต้องประกอบอาชีพนอกบ้าน ไม่มีเวลาดูแล

การได้รับความช่วยเหลือ

ในอดีตเกศราและครอบครัวไม่เคยขอรับการช่วยเหลือใดๆ ไม่ว่าจะเป็นกายอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยการรักษายาบาลหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพจากหน่วยงานใดเลย แต่เมื่อได้เกิดวิกฤตในครอบครัวจนเป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ ทำให้เจ้าหน้าที่จากกรมประชาสงเคราะห์มาเยี่ยมเยียน สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดชลบุรีได้มอบเงินสงเคราะห์ครอบครัว สถานสงเคราะห์คนพิการการกุศลเวศม์มอบรถวีลแชร์ 1 คันเพื่อให้ประโยชน์ในการเคลื่อนไหวและช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติภารกิจประจำวัน

เดือนธันวาคม 2541 หลังจากรัฐมนตรีได้รับทราบเรื่องราวของเกศรา เกศราจึงได้ที่อยู่ใหม่โดยได้เข้าไปอยู่ที่สถานสงเคราะห์คนพิการการกุศลเวศม์

สถานสงเคราะห์ฯ ได้ให้ความช่วยเหลือด้านความเป็นอยู่ตามความเหมาะสม เช่น ด้านปัจจัย 4 หรือส่งต่อประชาสงเคราะห์จังหวัดเพื่อจดทะเบียนคนพิการ และด้านการฟื้นฟูสภาพร่างกายและการตรวจรักษาโรค

ด้านการวินิจฉัยและฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย สถานสงเคราะห์ฯ ได้ส่งโดยเกศราไปให้แพทย์ตรวจ ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระศรีราชฯ แพทย์รายงานว่าความพิการดังกล่าวอาจเกิดจากระบบประสาทผิดปกติ แต่เนื่องจากปัญหาขาดผู้เชี่ยวชาญจึงแนะนำให้ส่งต่อไปโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ฯ ด้วยมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบประสาท ดังนั้นจึงพาไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ฯ 2 ครั้ง ครั้งแรกแพทย์วินิจฉัยว่าเป็น

Anterior hom Cell disease มี muscle Atrophy-esitermititis ครั้งที่สองจากการตรวจระบบกล้ามเนื้อและเส้นประสาทด้วยกระแสไฟฟ้า ผลการตรวจปรากฏว่าเส้นประสาทเสื่อม ไม่สามารถที่จะรักษาให้หายขาดได้ เพราะเป็นโรคทางกรรมพันธุ์ และในระยะต่อไปกล้ามเนื้อแขน ขาจะค่อยๆ อ่อนแรงลงไปเรื่อยๆ อาการมีแนวโน้มแย่ลงเรื่อยๆ ไม่มีวิธีใดที่จะทำการรักษาให้หายได้

ส่วนด้านการศึกษา กำลังรับการฟื้นฟูทางสติปัญญาด้วยการรับการศึกษาจากระบบ(กศน.) ในระดับประถมศึกษาซึ่งสถานสงเคราะห์ฯ ได้เปิดทำการสอนอยู่ภายในสถานสงเคราะห์

สภาพความเป็นอยู่ปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ เกศราพักอาศัยและได้เข้ารับการสงเคราะห์ที่สถานสงเคราะห์คนพิการการุณยเวศม์ อำเภอบางละมุง ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อรับผู้รับการสงเคราะห์คนพิการอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เน้นให้บริการคนพิการที่ด้อยโอกาส ถูกทอดทิ้ง ไร้ที่พึ่ง มีบริการด้านการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ปรับสภาพร่างกาย ตลอดจนการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่การฝึกอาชีพ

กรณีศึกษา 5

สมชาย ใจสู้ (นามสมมติ)

ข้อมูลพื้นฐาน

สมชาย ใจสู้ อายุ 35 ปี สถานภาพสมรสแล้ว ปัจจุบันเป็นช่างอิเล็กทรอนิกส์ประจำร้านซ่อมอิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอสตึก จังหวัดสุรินทร์ และใช้เวลาว่างรับงานซ่อมที่บ้านตนเองหรือไปบริการในบ้านลูกค้า สมชายพิการเป็นโปลิโอขาทั้ง 2 ข้าง เมื่ออายุ 2 ขวบ สมชายเดินไม่ได้แต่ไปไหนมาไหนโดยการคลานแบบนั่งยองๆ ไปกับพื้น

ชีวิตวัยเยาว์

ครอบครัวเดิมยากจนมากอยู่ในชนบทของจังหวัดนครราชสีมา ดังนั้นเมื่อเกิดมาพิการจึงไม่ได้รับบริการฟื้นฟูทางการแพทย์ใดๆ เลย สมชายมีพี่น้องจำนวน 7 คนผู้ชาย 4 คน หญิง 3 คน และสมชายเป็นคนที่ 3 จบการศึกษาชั้น ป.2 สาเหตุที่ได้เรียนน้อยเนื่องจากทางบ้านอยู่ในทุ่งนาและห่างจากโรงเรียนมาก พ่อแม่มีความลำบากในการไปรับและส่ง บางวันใช้จักรยานของคนข้างบ้านหรือขี่หลังพ่อไป ในช่วงฤดูฝนไม่สามารถไปเรียนได้เลย

หลังจากเรียนจบชั้น ป.2 ก็ไม่ได้ไปโรงเรียนอีกเลย เวลาส่วนใหญ่คือนอนอยู่ที่บ้าน นั่งเล่นอยู่ตามลานบ้าน เวลาที่ผ่านลยไปวันแล้ววันเล่า ชีวิตไม่รู้จะหวังอะไร และไม่ว่าจะหวังได้อย่างไร สิ่งที่ทำอยู่ประจำคือ "เฝ้าบ้านและเลี้ยงสัตว์" ดูแลเปิดไก่และเลี้ยงน้องตามประสาคนบ้านนอก พร้อมทั้งทำงานบ้านทั่วไป

แต่ด้วยความที่อยากรู้นั่งหนังสือเพราะจากการฟังข่าววิทยุต่างๆ ทำให้สมชายรับทราบว่าคนที่พัฒนาได้นั้นต้องรู้หนังสือ ดังนั้นเมื่อตอนอายุ 14 ปีก็เริ่มฝึกอ่านและฝึกเขียนหนังสือด้วยตัวเองจากหนังสือของน้องๆ ทั้งภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ อย่างไรก็ตามช่วงนั้นก็รู้สึกท้อและไร้ค่ามาก แต่ก็ไม่ได้รู้สึกน้อยใจเลยเพราะพ่อแม่และญาติทุกๆ คนรอบข้างมีความเข้าใจและคอยให้กำลังใจเสมอมา

จากวันนั้นด้วยความพยายามก็ทำให้สามารถอ่านภาษาไทยได้บ้างและรู้จักสมคำและเขียนได้ ภาษาอังกฤษก็รู้จักพยัญชนะ และคำศัพท์ง่าย ๆ

เส้นทางสู่อชีพ

เมื่ออายุ 20 ปีเริ่มคิดมากเพราะเห็นเพื่อนในวัยเดียวกันเดินทางไปทำงานในกรุงเทพฯ และส่งเงินกลับมาให้พ่อแม่ของเขา จึงอยากทำงานบ้าง พ่อแม่และญาติๆ ไม่อยากให้เรียนและทำงาน เนื่องจากห่วงว่าจะลำบากเพราะความพิการค่อนข้างมาก รถวีลแชร์ก็ไม่เคยรู้จัก เวลาจะเดินทางแต่ละครั้งต้องนั่งยองๆ ค่อยๆ ถัดไปกับพื้น หรือตีหน้อยคือมีคนอุ้มใส่หลังไป ญาติๆ บอกว่า "เขาสามารถเลี้ยงได้"

ด้วยความรู้สึกที่ต้องการมีชีวิตที่มีคุณค่า ในที่สุดในปี พ.ศ. 2531 สมชายก็ได้ตัดสินใจไปสมัครเข้ารับการฝึกวิชาชีพที่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการจังหวัดขอนแก่น ในสาขาวิชาวิทยุและโทรทัศน์ ระยะเวลาในการเรียน 1 ปี

ระหว่างที่ฝึกอาชีพที่ขอนแก่นสมชายได้ยื่นข้อเสนอของโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา จากเพื่อนร่วมรุ่นที่ศูนย์ฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ได้ยินมาว่าเรียนจบแล้วมีงานทำแน่นอน สมชายได้ตัดสินใจสมัครเข้าเรียนที่โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา

การเลือกสมัครเข้าเรียนที่พทยานับเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดในชีวิตของสมชาย เพราะสมชายไม่เคยเดินทางไปไหนมาไหนที่ห่างจากบ้านเลย แต่ด้วยอยากลองอยากรู้เพื่อชีวิตที่ดี สมชายได้ตัดสินใจเดินทางมาด้วยตนเองโดยรถโดยสารประจำทาง สมชายต้องต่อสู้กับสายตาของผู้คนที่มองคนพิการเดินไม่ได้แต่ใช้มือแทนขาพุงตัวเคลื่อนไหวขึ้นรถโดยสาร

โดยปกติโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา จะรับคนพิการที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นอย่างต่ำ แต่ด้วยความมุ่งมั่นของสมชายโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้สมชายสอบเข้าถึงแม้วุฒิการศึกษาจะต่ำกว่าเกณฑ์ สมชายได้สอบในภาคเช้าและมีการประกาศผลในตอนบ่าย สมชายได้รับโอกาสเข้าเป็นนักเรียนของโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา และใช้เวลาในการศึกษาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ถึง 1 ปีเต็ม

เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2532 มีการแข่งขันทักษะฝีมือคนพิการระดับประเทศ ทางโรงเรียนได้คัดเลือกให้สมชายเป็นผู้แทนเข้าร่วมการแข่งขัน สมชายไม่ทำให้โรงเรียนผิดหวังและได้สร้างความยินดีและภูมิใจให้กับทุกคน โดยได้รับเกียรติบัตรชนะเลิศในสาขาวิชาชีพช่างซ่อมวิทยุ โดยได้รับประทานเกียรติบัตรจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ

ปี พ.ศ. 2532 สมชายเรียนจบหลักสูตรอิเล็กทรอนิกส์ที่โรงเรียนฯ ได้หางานให้ทำโดยเริ่มทำงานที่ร้านชาครีย์อิเล็กทรอนิกส์ อำเภอสตึก

ชีวิตการทำงาน

ชีวิตการทำงานค่อนข้างราบรื่นดี แม้จะมีปัญหาบ้างตามความยากง่ายของงาน แต่ก็ไม่เคยท้อแท้เพราะเป็นครั้งแรกที่ทำงานและได้รับเงินเดือนด้วย แม้จะเป็นเงินที่ไม่มากนัก แต่ก็ทำงานด้วยความตั้งใจเพื่อส่งเงินกลับไปให้แม่ ส่วนตนเองใช้เงินส่วนน้อยและหารายได้เสริมจากการไปรับซ่อมตามบ้านลูกค้า เมื่อทำงานได้ประมาณ 4 ปีก็ผ่อนบ้านซึ่งเป็นห้องแถวชั้นเดียว และเริ่มรับงานมาทำที่บ้านเพื่อเป็นรายได้เสริมหลังจากเลิกงานที่ร้านประจำ ปัจจุบันนี้ได้ทำบ้านเป็นร้านซ่อมเปิดรับบริการตอนหลังเลิกงานประจำ โดยได้รับการสนับสนุนจากนายจ้างที่ร้าน คอยให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนด้วยเห็นว่าสมชายเป็นคนขยันขันแข็ง อดทน และทำงานเก่ง ความประพฤติดี ไม่กินเหล้าเมายาเหมือนคนอื่น ๆ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรับผิดชอบในงานและครอบครัว

อนาคตสมชายคาดหวังว่าจะเก็บเงินเพื่อลูกสำหรับเป็นทุนการศึกษา ลูกจะได้ไม่ลำบาก

ชีวิตครอบครัว

ปี พ.ศ.2537 ได้แต่งงานกับคู่รักที่รู้จักกันมาเมื่อสมัยเรียนอยู่ที่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการจังหวัดขอนแก่น และทุกวันนี้ชีวิตมีความสุขดี ภรรยาอยู่บ้านไม่ได้ทำงานและมีลูกสาวอายุ 3 ขวบกำลังศึกษาที่โรงเรียนอนุบาลใกล้บ้าน

กรณีศึกษาที่ 6

ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา (นามสมมติ)

ข้อมูลพื้นฐาน

ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา อายุ 37 ปี เป็นชาวพุทธ จบการศึกษาชั้นสูงสุดระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านหมี่วิทยา จังหวัดลพบุรี และจบการศึกษาจากโรงเรียนพลตำรวจภูธรภาค 6 จังหวัดนครสวรรค์ ปัจจุบัน ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา อาศัยอยู่กับครอบครัวซึ่งมีภรรยาและบุตรสาว 2 คน คนโตอายุ 14 ปีเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และคนเล็กอายุ 12 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งสองคนเรียนที่โรงเรียนบ้านหมี่วิทยา

สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันฐานะค่อนข้างยากจน สภาพที่อยู่อาศัยเป็นเรือนไม้ยกพื้นสูง หลังคามุงสกกะสี มีทีวี 14 นิ้ว 1 เครื่อง เป็นบ้านมรดกจากบิดาของ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา นอกนั้นไม่มีทรัพย์สินมีค่าใดๆ บริเวณใกล้เคียงมีญาติ ๆ อยู่ด้วย ไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดา ยาย และน้า อยู่ในบริเวณเดียวกันถึง 5 หลังคาเรือน อย่างไรก็ตามบิดาของ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา เพิ่งเสียชีวิตเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2545

สภาพชีวิตก่อนพิการ

ก่อนพิการเมื่อศึกษาจบโรงเรียนพลตำรวจฯ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา เริ่มเข้ารับราชการประมาณปี พ.ศ. 2535 ประจำที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี และตำแหน่งล่าสุดก่อนลาออกจากราชการคือตำแหน่งผู้บังคับหมู่ งานป้องกันและปราบปราม

ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา สมรสกับนางบุญ จำปา อายุ 40 ปี ทั้งคู่พักอาศัยอยู่บ้านพักข้าราชการตำรวจฐานะทางเศรษฐกิจพออยู่พอกินตามประจำราชการชั้นผู้น้อย ชีวิตของ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา กำลังดำเนินไปตามสภาพของสังคมอย่างมีความสุข โดยมีบุตรสาว 2 คนเป็นพยานรัก

อุบัติเหตุในขณะปฏิบัติหน้าที่

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2540 เวลาประมาณ 01.00 น. ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา (ยศในขณะนั้น) ได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัติหน้าที่ระงับเหตุชายไทยเมาสุราอาละวาด และสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับชาวบ้าน

ระหว่างนำตัวผู้กระทำความผิดไปส่งโรงพัก ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปาขับรถมอเตอร์ไซด์ถึงทางรถไฟจะเข้าตัวตลาดลำานรายณ์ มีสุนัขวิ่งตัดหน้ากระชั้นชิด จนหยุดรถไม่ทันและชนสุนัขจนรถล้ม ศีรษะกระแทกกับพื้นสลบคาที่ตื่นขึ้นมาพบว่านอนอยู่ในโรงพยาบาลประจำอำเภอชัยบาดาลแล้ว ตามตัวไม่มีบาดแผลใดๆ แต่ร่างกายตั้งแต่ช่วงเองลงไปขยับเขยื้อนไม่ได้

จากกรณีของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นปรากฏเอกสารของทางราชการที่ยืนยันว่าเป็นอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ได้แก่ คำสั่งสถานีตำรวจภูธรอำเภอชัยบาดาลที่ 17/2540 เรื่องการจัดหน้าที่เวรยามและสายตรวจตำบลต่างๆ ระบุให้ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ปฏิบัติหน้าที่สายตรวจตำบลชัยนารายณ์ - บ้านหนอง

เต่า ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2540 สำนักสมุดบันทึกประจำวันการปฏิบัติงานของสายตรวจตำบลชัยนาทรายณ์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี ที่ระบุถึงการมอบหมายภารกิจให้ ส.ต.ต. สมโภชน์ จำปา ออกปฏิบัติหน้าที่ รับเหตุชายไทยเมาสุราอาละวาด และหนังสือรับรองสถานะของ ส.ต.ต. สมโภชน์ จำปา ที่ออกโดยพันตำรวจเอกสันติ จุลกัทธนะ ผู้บังคับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี ให้ไว้ ณ วันที่ 7 มีนาคม 2540

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์

ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ได้เข้ารับการรักษายาบาลที่โรงพยาบาลประจำอำเภอยะบะดาล แต่อาการไม่ดีขึ้นผู้บังคับบัญชาจึงได้ส่งตัวไปเข้ารับการรักษที่โรงพยาบาลสระบุรี อาการของ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ก็ไม่ดีขึ้น และสุดท้ายได้ย้ายไปอยู่โรงพยาบาลตำรวจ นอนรักษาอยู่ถึง 3 เดือนกว่า แพทย์ลงความเห็นว่ากระดูกต้นคอเคลื่อนไปทับเส้นประสาท ไม่สามารถรักษาให้หายได้

เมื่อออกจากโรงพยาบาลตำรวจ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ได้ถูกส่งตัวกลับมารักษาที่โรงพยาบาลบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นเวลา 4 เดือนกว่า ตอนไปรักษาทั้งที่กรุงเทพฯ และบ้านหมี่ต้องยกครอบครัวไปกันหมดเลยเพราะไม่มีใครดูแลลูกที่บ้าน ทำที่สุดแพทย์บอกว่าไม่สามารถรักษาได้แล้ว ให้กลับบ้านและฝึกกายภาพบำบัดเอง เพราะการไปฝึกที่โรงพยาบาลต้องเสียค่าเดินทางจำนวนมาก นอกจากนั้นการไปที่โรงพยาบาลก็ไม่ได้ทำอะไรมากนักนอกจากการฝึกกายภาพบำบัด ก็เลยฝึกทำเองที่บ้านแต่ก็ทำบ้างไม่ทำบ้าง และได้ไปตระเวนรักษากับหมอแผนโบราณตามหมู่บ้านต่างๆ ใครบอกว่าดีที่ไหนก็จะไปจนเงินที่เก็บหอมรอมริบไว้เริ่มร่อยหรอ แต่อาการก็ไม่ดีขึ้นเลย ทำไมทำไมไม่มีอะไรดีขึ้นและข้าวก็ไม่จะมีกิน

ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา มีอาการชาตั้งแต่ระดับอกลงไปถึงปลายเท้า เดินไม่ได้ มือไม่สามารถหยิบจับได้ แขนไม่มีแรง ไม่สามารถกลืนอาหารจะ การปัสสาวะต้องใช้สายสวนเจาะที่หน้าท้องต่อลงถุงปัสสาวะตลอดเวลา และสายสวนนี้ต้องเปลี่ยนทุกๆ 2 สัปดาห์หรือ 1 เดือนเป็นอย่างน้อย นอกจากนั้นยังเป็นแผลกดทับที่ขา ซึ่งง่ายต่อการติดเชื้อและอาจจะอันตรายถึงชีวิตหากไม่ได้รับการรักษาที่ดี

ถึงแม้ว่า ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา จะสามารถเบิกค่ารักษายาบาลได้ แต่ด้วยภรรยาต้องหยุดงานเพื่อดูแลสามีที่พิการ รวมทั้งลูกๆ ต้องกินต้องใช้และไปเรียนหนังสือ ทำให้ครอบครัวประสบกับความยากลำบากมาก ครั้นจะให้ภรรยาไปทำงานต่างฝ่ายต่างก็เป็นห่วง ด้วยเห็นประสบการณ์ที่เพื่อนคนพิการด้วยกันรักษาอยู่ที่โรงพยาบาลโดยไม่มีญาติดูแล ไม่ได้รับการเอาใจใส่ตามสมควรจนทำให้เพื่อนคนนี้เสียชีวิตไป

พิการในหน้าที่... แต่ต้องลาออก

กระทั่งปี พ.ศ. 2542 ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ยังตกอยู่ในสภาพของคนพิการที่ไม่ได้รับการฟื้นฟูทางการแพทย์อย่างเหมาะสม ไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้กลับเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ไม่ได้ศึกษาหรือฝึกทักษะทางวิชาชีพใดๆ และยังเลวร้ายไปกว่านั้นผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาเห็นว่า ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา เป็นกำลังพลเสื่อมสภาพและได้

เกลี้ยกล่อมให้ลาออกจากราชการ โดยได้รับปากว่าจะดำเนินการเรื่องค่าชดเชยหรือบำเหน็จบำนาญให้เป็นกรณีพิเศษ

ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา จำยอมต้องลงนามในหนังสือลาออกที่ผู้บังคับบัญชาทำมาให้ ตนเองยังจับปากกาเขียนไม่ได้เลยก็ถูกจับมือลงนามในจดหมาย ซึ่งระบุว่าได้ลาออกเพื่อประกอบอาชีพใหม่ ด้วยตนเอง เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยและไม่กล้าที่จะคัดค้านหรือโต้แย้งอะไร ก่อนที่จะทำหนังสือลาออกผู้บังคับบัญชาก็สั่งให้มาลาออกหลายครั้ง และข่มขู่ว่าถ้าไม่ลาออกจะไล่ออกเอง ทั้งที่ในความรู้สึกที่แท้จริงนั้นไม่ต้องการลาออก แต่ต้องการขอปรับเปลี่ยนตำแหน่งเพื่อทำงานที่เหมาะสม เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่วิทยุ เป็นต้น

สภาพชีวิตปัจจุบัน

ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา และครอบครัวต้องตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก ด้วยตนเองยังไม่ได้รับบำเหน็จบำนาญใดๆ จากทางราชการเลย ส่วนภรรยาต้องรับงานมาทำที่บ้านเพื่อดูแลสามีไปด้วย โดยปัจจุบันรับเจียรไนพลอยได้เงินสัปดาห์ละประมาณ 400 บาท ซึ่งต้องนำมาเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับทั้งครอบครัว

หลายครั้งที่ครอบครัวนี้จะต้องแบกหน้าไปขออาหารจากบ้านใกล้เคียง ลูกสาวสองคนที่ไปเรียนหนังสือได้อาศัยรับประทานอาหารกลางวันจากแม่ของเพื่อนที่เปิดขายอาหารในโรงเรียน โดยสองพี่น้องได้ช่วยกันเก็บกวาดร้านและล้างชามเป็นการตอบแทน

การเรียนของลูกสาวทั้ง 2 คน ก็ยังคงติดหนี้ค่าเล่าเรียนให้โรงเรียนอยู่ 1 ปี และติดหนี้ค่ารถที่ลูกๆ อาศัยเดินทางเป็นประจำไปและกลับวันละ 40 กิโลเมตร แต่โชคดีที่เจ้าของรถได้เห็นสภาพครอบครัวนี้แล้วก็ได้ยกหนี้สินให้เพื่อเป็นการช่วยเหลือ

ค่ารักษาพยาบาลหลังจากลาออกจากราชการไม่สามารถใช้สิทธิเบิก ต้องเสียค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด เพิ่งได้รับบัตรทอง 30 บาทรักษาทุกโรคเมื่อเดือนเมษายน 2545

สภาพชีวิตของครอบครัว ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ได้ถูกนำมาตีแผ่ทางหนังสือพิมพ์มติชนวันที่ 27 และ 28 เมษายน 2545 และทางหนังสือพิมพ์คมชัดลึกในวันที่ 7 พฤษภาคม 2545 โดย ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ได้แสดงความจำนงขายอวัยวะในร่างกาย เช่น ไต เพื่อนำเงินมาเป็นทุนให้ลูกสาว 2 คนเรียนหนังสือเพราะอยู่ใกล้ช่วงเปิดภาคเรียน

ภายหลังการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน ปรากฏว่ามีความช่วยเหลือมาจากหน่วยงานต่างๆ มากมาย ทั้งนายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้กำกับ ผู้บัญชาการภาค ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้อำนวยการโรงพยาบาล เป็นต้น ความช่วยเหลือที่ได้รับเป็นทั้งเงินสด สิ่งของ เสื้อผ้า และทุนการศึกษา แต่สิ่งเหล่านี้ก็อยู่เพียงระยะสั้นเท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวมีความแน่นแฟ้นมาก ภรรยาและลูกๆ ให้ความรัก ดูแล และเอาใจใส่ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าบางครั้ง ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา จะรู้สึกหงุดหงิดและไม่พอใจในบางครั้ง แต่ทุกคนต่างก็เข้าใจซึ่งกันและกัน

ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา เคยคิดที่จะทำร้ายตัวเองแต่เมื่อคิดถึงภรรยาและลูกๆ ซึ่งทุกคนเป็นคนดีมาก จึงไม่กล้าที่จะทำอะไรให้บุคคลเหล่านี้ต้องเสียใจหรือผิดหวัง

ความมีอิทธิพลของตนเองต่อบุคคลอื่น

ชีวิตแต่ละวันของ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ผ่านไปอย่างเชื่องช้าและไร้ความหมาย ไม่รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าอะไร อย่างไรก็ตามเมื่อ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพ เริ่มเกิดความรู้สึกมีความหวัง

ความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรอง

ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา มีความรู้สึกที่ไม่มีอำนาจต่อรองเพราะเป็นผู้ป่วย ถึงแม้ว่าจะให้ภรรยาพยายามเรียกร้องจากผู้บังคับบัญชา แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจใดๆ เลย ตนเองต้องตกอยู่ในสภาพผู้รอรับความเห็นใจ

ความยากลำบาก

ด้วยสภาพความพิการที่ยังไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทำให้ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ต้องตกอยู่ในสภาวะพึ่งพิงบุคคลอื่น ทำให้ภรรยาไม่สามารถไปทำงานได้นอกจากรับงานมาทำที่บ้าน ซึ่งงานในปัจจุบันเป็นงานที่ได้ค่าตอบแทนน้อย ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว

ถึงแม้ว่าเมื่อปัญหาของ ส.ต.ท. สมโภชน์ จำปา ได้รับการเผยแพร่ทางสื่อมวลชน แต่ความช่วยเหลือที่ได้รับเป็นความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาปัญหา แต่ไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหาคause ที่ต้นเหตุ ความยากลำบากจึงมีอยู่

กรณีศึกษาที่ 7

พวงเพชร (นามสมมติ)

ข้อมูลพื้นฐาน

พวงเพชร เป็นสาวโสด อายุ 32 ปี นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษา กศน.(ม.3) ที่จังหวัดสมุทรปราการ ขณะนี้กำลังศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (กศน.) ที่โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา

ปัจจุบันประกอบอาชีพอิสระโดยการปั่นดอกไม้ประดิษฐ์จากดินหอมหรือดินสังเคราะห์ หรือผ้า หรือถักน่อง หรือแม้กระทั่งงานเทียนเจล ฯลฯ

พิการขาสองข้างสันนิษฐานมาตั้งแต่กำเนิด ขาข้างซ้ายลีบเล็ก ขาทั้งสองข้างสั้นยาวไม่เท่ากันพวงเพชรมีส่วนสูง 1 เมตร 39 เซนติเมตร

ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนจังหวัดชัยภูมิ สภาพครอบครัวเดิม มีอยู่ด้วยกัน 7 คน ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ๆ 4 คน และพวงเพชร ส่วนปัจจุบันนี้มีอยู่ด้วยกัน 4 คน ได้แก่ พ่อมีอายุ 89 ปี แม่มีอายุ 86 ปี พี่สาวและพี่ชาย พ่อแม่อายุมากแล้วจึงไม่ได้ทำงาน ดังนั้นพี่สาวกับพี่ชายจึงทำนาแทน ส่วนพี่ๆ คนอื่นแต่งงานและย้ายไปอยู่ต่างถิ่นแล้ว นอกจากนี้บริเวณใกล้เคียงยังมีญาติพี่น้องที่คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ใกล้ๆ

ชีวิตในวัยเด็ก

พวงเพชรพิการตั้งแต่กำเนิด ด้วยขาทั้งสองข้างสั้น และขาข้างซ้ายลีบเล็กตั้งแต่เกิด เมื่อตอนเด็กๆ จึงเดินไม่ได้เพราะขาไม่มีแรง ดังนั้นเวลาไปไหนมาไหนพ่อแม่จึงต้องอุ้มตลอดเวลา อย่างไรก็ตามสมาชิกทุกคนในครอบครัวให้ความรัก ดูแล และเอาใจใส่พวงเพชรเป็นอย่างดีเพราะสงสารที่พวงเพชรเกิดมาพิการ

พออายุได้ 2 ขวบ กล้ามเนื้อขาเริ่มแข็งแรงขึ้น ทำให้มีกำลังพอที่จะเดินได้ ชีวิตในวัยเด็ก ไม่ได้รู้สึกแตกต่างหรือแปลกแยกจากเพื่อน ก็ได้เล่นสนุกสนานกับเพื่อนๆ วัยเดียวกัน ไม่ได้รู้สึกว่าความพิการของตนเองเป็นอุปสรรคใดๆ อีกทั้งสุขภาพร่างกายก็แข็งแรงสมบูรณ์ดี ไม่เจ็บป่วยใดๆ

ชีวิตวัยเรียน

เมื่อเข้าสู่วัยเรียน ไม่ได้เข้าเรียนพร้อมเพื่อนๆ เพราะพ่อแม่กลัวว่าเพื่อนๆ ที่โรงเรียนจะรังแกจึงให้อยู่บ้าน ไม่ยอมให้ไปเรียนหนังสือ กว่าจะได้เรียนหนังสือก็เมื่ออายุ 10 ขวบแล้ว โดยเพื่อนบ้านซึ่งเป็นครูและรู้จักคุ้นเคยกับพ่อแม่ ได้ช่วยพูดให้พวงเพชรได้เรียนหนังสือ เพราะเล็งเห็นว่าแม้พวงเพชรจะพิการแต่พัฒนาการทางสมองยังสามารถรับรู้หรือเรียนรู้ได้ ระยะทางจากบ้านไปโรงเรียนประมาณครึ่งกิโลเมตรไม่ได้เป็นอุปสรรคในการเดินทาง เพราะสามารถเดินไปโรงเรียนกับเพื่อนๆ ได้

เมื่ออายุ 13 ปีก็เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนใกล้บ้าน ก็ไม่ได้เรียนต่อ เนื่องด้วยคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ก็จะไม่เรียนต่อ มีเพียงส่วนน้อยประมาณ 4-5 คนเท่านั้นที่เรียนต่อ อีกทั้งด้วยฐานะทางบ้านค่อนข้างยากจน บวกกับความพิการ และพ่อแม่กลัวว่าจะลำบากจึงไม่ให้เรียนต่อ ต้องออกมาอยู่บ้าน ช่วยพ่อแม่ดูแลบ้านทำงานบ้าน

ต่อมาก็ได้เรียนอีกครั้งเมื่อทำงานที่จังหวัดสมุทรปราการ จนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(กศน.)

ชีวิตวัยทำงาน

อายุ 18 ปี เริ่มรู้สึกเบื่อกับการที่ต้องอยู่บ้านโดยไม่ได้ทำงาน จึงได้ตามเพื่อนบ้านไปฝึกเจียรในพลอยที่หมู่บ้านใกล้เคียง ฝึกอยู่ประมาณ 1 เดือน ก็ทำเป็นอาชีพหลักได้ประมาณ 1 ปี

อายุ 19 ปี เมื่อเลิกการเจียรในพลอยแล้ว ป้าที่สมุทรปราการได้ชวนไปทำงานที่โรงงานเย็บเครื่องหนัง กระเป๋าหนัง ที่จังหวัดสมุทรปราการ ได้รับเงินเดือนประมาณเดือนละ 2,000 – 3,000 บาท ทำงานตั้งแต่ 8 โมงเช้า ถึง 5 โมงเย็น โดยสามารถทำงานได้เหมือนคนอื่น ๆ จะลำบากก็ตอนยกของหนักๆ เพราะตัวเล็ก ขาซ้ายลีบเล็ก และสูงเพียงเมตรกว่าๆ แต่ด้วยเพื่อนๆ ที่ทำงานด้วยกันเห็นใจจึงไม่ต้องยกของ โดยเมื่อทำงานที่นี้ พวกเพชรได้เรียนต่อจนสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (กศน.) ด้วย แม้งานจะหนักจะเหนื่อยเพียงใดก็อดทน ทำงานเย็บหนังได้ประมาณ ๗ ปี ก็ลาออกเพราะเริ่มพบว่าตัวเองไม่ชอบงานนี้

อายุ 26 ปี เดินทางไปขอนแก่นกับเพื่อน เพื่อเรียนเย็บผ้าประมาณ 1 ปี เมื่อเรียนจบก็กลับบ้านที่ชัยภูมิ รับจ้างเย็บผ้า แต่ด้วยลูกค้าน้อยทำให้มีงานน้อย อยู่ได้ประมาณ 5-6 เดือน ต่อมา เพื่อนที่อยู่ชลบุรีชวนไปทำงานโรงงานด้วยกันที่ชลบุรี ซึ่งเป็นแหล่งงานด้านอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จึงได้ตัดสินใจเดินทางมาหางานใหม่ที่ศรีราชา แต่ด้วยอายุที่มากขึ้น งานโรงงานจึงเป็นข้อจำกัดสำหรับพวกเพชร ไปสมัครงานโรงงานเย็บผ้าและ โรงงานทำกรอบรูป แต่ไม่มีใครรับ

ปี 2540 ได้ฟังข่าวว่าโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยาเปิดรับสมัครนักเรียน จึงได้ไปสมัครสอบเข้าเรียนต่อ แต่สอบสัมภาษณ์ไม่ผ่านเนื่องจากโรงเรียนเห็นว่าแม้จะเป็นคนพิการแต่ยังมีทางเลือกด้านอาชีพ โรงเรียนจึงอยากให้โอกาสคนพิการอื่นที่ขาดโอกาสมากกว่า อย่างไรก็ตามโรงเรียนก็ให้คำแนะนำเรื่องแหล่งฝึกอาชีพ ดังนั้นพวกเพชรจึงกลับมาทำงานรับจ้างรีดผ้าอยู่ที่ศรีราชา

อย่างไรก็ตาม ระหว่างหางานทำ พวกเพชรพยายามเรียนรู้การทำดอกไม้ประดิษฐ์ จากชมรมมาลัยดินหอมมะลิที่จังหวัดนครปฐม แถวพุทธมณฑล เป็นเวลากว่า 1 เดือน โดยเดินทางไปลำพังคนเดียว ซึ่งการเดินทางค่อนข้างลำบากเพราะต้องต่อรถหลายครั้ง การขึ้นลงรถลำบาก บางครั้งไม่มีใครลุกให้นั่ง หลังจากฝึกอาชีพเสร็จ ก็ได้มาลองทำตามสาขาวิชาที่ได้เรียนมา แต่ฝีมือยังไม่ดีและตลาดก็น้อย ค่อนข้างประสบปัญหาจึงหยุดทำและได้มารับจ้างรีดเสื้อผ้าที่ศรีราชา

2 ปีต่อมา อายุ 29 ปีเริ่มกลับมาทำอาชีพงานประดิษฐ์อีกครั้ง โดยได้ฟังรายการวิทยุทำให้ทราบว่าศูนย์จัดหางานคนพิการพระมหาไถ่มีออกบริการนอกสถานที่ที่อำเภอสัตหีบ จ.ชลบุรี จึงได้มาขอคำแนะนำแหล่งฝึกอาชีพ ศูนย์จัดหางานฯจึงได้ส่งเข้าฝึกฝีมือเพิ่มเติมที่ศูนย์นันทาชีพศรีราชา เพียงไม่นาน ด้วยความพยายามและความตั้งใจจริง จนพวกเพชรได้พัฒนาตนเองเป็นครูสอนที่ศูนย์นันทาชีพเป็นเวลากว่า 4 เดือน พวกเพชรกลับมาที่ศูนย์จัดหางานฯ เพื่อเป็นครูสอนทำดอกไม้ประดิษฐ์แก่ผู้พิการที่สนใจ และได้สร้างผลงานดอกไม้ประดิษฐ์มากมายรับจ้างทำงานอยู่ที่บ้าน โดยในการหาตลาดระยะแรกค่อนข้างลำบาก เพราะฝีมือก็ยังไม่ดีมาก บางร้านที่นำสินค้าไปเสนอก็รับ แต่ก็ยังมีอีกหลายร้านปฏิเสธ เพราะสินค้ายังไม่มีความสวยงามเพียงพอ

ชีวิตปัจจุบัน

พวงเพชรเป็นคนสู้ชีวิต ผ่านชีวิตมากกว่า 30 ปี ต่อสู้บากบั่นกับงานหลากหลายด้าน จนพบความเป็นตัวเอง ชีวิตก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเมื่อมาอยู่ที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ประมาณ 4 ปีแล้ว โดยมาเช่าบ้านอาศัยอยู่กับเพื่อนๆ ซึ่งรู้จักกันตอนฝึกอาชีพเย็บผ้าที่ขอนแก่น อยู่ด้วยกันประมาณ 5 คน โดยช่วยเพื่อนจ่ายค่าเช่า เดือนละ 1,000 บาท ในบ้านไม่มีทรัพย์สินใดๆ ที่เป็นของตนเอง นอกจากเสื้อผ้า ของใช้ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการทำงาน

สภาพที่อยู่อาศัยเป็นหมู่บ้าน อาคารพาณิชย์ 2 ชั้น ชั้นบนเป็นที่พัก ส่วนข้างล่างเพื่อนเปิดกิจการเป็นร้านเสริมสวย

การประกอบอาชีพ รับจ้างทำงานอิสระ โดยหลักแล้วคือการทำดอกไม้ประดิษฐ์ โดยตลาดที่ส่ง ได้แก่ ศูนย์จัดงานฯ มหาวิทยาลัยบูรพา พิพิธภัณฑ์สัตว์ทะเล และคุณครูจากโรงเรียนดาราสมุทรซึ่งมักจะสั่งทำช่วงเทศกาล นอกจากนี้ เป็นครูสอนทำดอกไม้ประดิษฐ์แก่ผู้พิการที่สนใจ และได้สร้างผลงานดอกไม้ประดิษฐ์มากมาย มีผู้สนใจเข้ามาดูงานและสั่งซื้อผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมาก ปัจจุบัน สามารถรับงานและส่งตลาดหลายแห่งได้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันเพื่อให้วิชาชีพหลากหลายขึ้นก็ได้เรียนวิชาชีพอิสระอื่นๆ เสริมด้วย เช่น การทำเทียน โดยนำเทคนิคการทำเทียนมาใช้ประโยชน์กับการเททรายบนเทียน หรือใส่กระถางดอกไม้

ความยากลำบากในชีวิต

สิ่งที่ลำบากที่สุด คือ เรื่องการเดินทางเมื่อต้องขึ้นรถโดยสาร โดยเฉพาะรถคันใหญ่ๆ เพราะบันไดที่สูงชัน ทำให้ก้าวขึ้นลงรถลำบาก ดังนั้นเมื่อขึ้นรถจึงมักจะใช้บริการรถสองแถว เพราะขึ้นลงสะดวก แต่มีข้อเสีย คือรถสองแถววิ่งช้า ทำให้ใช้เวลาในการเดินทางมากกว่ารถคันใหญ่หรือรถทัวร์ อย่างกรณีที่ต้องเดินทางไปส่งสินค้าระหว่างพัทยาและศรีราชา รถทัวร์วิ่งใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง แต่เมื่อนั่งรถสองแถวจะใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง

หรือกรณีเข้าไปซื้ออุปกรณ์หรือวัสดุในกรุงเทพฯ ต้องโดยสารรถเมล์เพราะค่ารถถูก แต่ค่อนข้างลำบากโดยเฉพาะเมื่อต้องถือของมากๆ

คุณค่าของชีวิต

พวงเพชรรู้สึกว่าชีวิตตนเองมีคุณค่า ไม่รู้สึกว่าตนเองด้อยกว่าคนอื่นๆ ถึงแม้จะยากจน ก็สามารถทำอะไรได้เหมือนคนอื่นๆ ดูแลและพึ่งพาตนเองได้ ทำงานมีรายได้เป็นของตนเอง และบางโอกาสก็ส่งเงินไปให้ครอบครัวที่จังหวัดชัยภูมิด้วย

สวัสดิการที่ได้รับ

จากการได้รับการจดทะเบียนคนพิการ จึงได้ใช้สิทธิในการลดค่าโดยสารเมื่อจะเดินทางกลับบ้านที่ชัยภูมิ แต่บางครั้ง บางบริษัทก็ไม่ให้ใช้สิทธิดังกล่าว

ในการศึกษา เรียนฟรี ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายโดยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (กศน.) ที่โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา

ความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรอง

ไม่ได้คิดว่าตนเองมีอำนาจต่อรองอะไรเลย เพราะพอใจในสภาพชีวิตที่ดำเนินไปในแต่ละวัน พยายามที่จะดิ้นรนหรือชวนขวายหาแหล่งข้อมูลหรือสิ่งที่ตนเองสนใจด้วยตนเองตลอดเวลา แม้จะต้องเดินทางไกลหรือไปต่างจังหวัดก็ไปเพื่อให้ได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนเองต้องการ

ความคาดหวังในอนาคต

ด้วยความขยันอดทน ทำให้ช่องทางเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะจากการได้รับการช่วยเหลือจากศูนย์จัดหางานฯ ในการหาตลาดเพิ่มขึ้น หรือช่วยนำเสนอผลิตภัณฑ์กับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นที่โรงพยาบาลราชานุกุล สมาคมไทยคราฟท์ โครงการพัฒนาชีบบึง และร้านปลีกอื่นๆ อีกทั้งศูนย์จัดหางานฯ เมื่อไปออกงานนอกสถานที่ก็นำผลิตภัณฑ์ไปช่วยจำหน่ายด้วย

ด้วยต้องทำงานหนัก เพราะคาดหวังไว้ว่าอีกสัก 2 ปี จะได้มีเงินเก็บไว้สำหรับลงทุนกิจการส่วนตัว อยากเปิดร้านขายของที่ระลึกที่ทำขึ้นเอง ควบคู่กับขายอาหารไปด้วย หรือไม่ก็อยากมีรถยนต์ จะได้ไปส่งของหรือขายของได้สะดวกยิ่งขึ้น